

VEPSÄN KONDUN STARINAO

СКАЗАНИЯ ВЕПСКОГО ПОДВОРЬЯ
VEPSÄLÄISIÄ MAALAISTARINOITA
TALES OF THE VEPSIAN FARMSTEAD

VEPSÄN KONDUN STARINAD

СКАЗАНИЯ ВЕПСКОГО ПОДВОРЬЯ
VEPSÄLÄISIÄ MAALAISTARINOITA
TALES OF THE VEPSIAN FARMSTEAD

Санкт-Петербург
2022

УДК 398.21
ББК 82.3(2)
Н97

Издано при финансовой поддержке Президентского Фонда Культурных Инициатив

Редакционная коллегия:
Главный редактор:
Айли-Унелма Саукконен/Aili-Unelma Saukkonen (финский язык, русский язык)
Редакторы:
Максим Юрьевич Кузнецов (вепсский язык, русский язык, финский язык), Екатерина Николаевна Молчанова (русский язык, английский язык), Марина Сергеевна Семушина (английский язык)

Перевод: вепсский язык: Максим Юрьевич Кузнецов; финский язык: Айли-Унелма Саукконен /
suomen kieli Aili-Unelma Saukkonen, английский язык: Екатерина Николаевна Молчанова, Марина
Сергеевна Семушина

Ленинградская региональная общественная организация «Вепсская община» «Vepsän Kond*»
* Vepsän Kond – Вепское подворье (вепсск.)
Издание не подлежит продаже
Составитель: О.В. Нюман

Vepsän kondun starinad / Сказания вепсского подворья / Vepsäläisiä maalaistarinoita / Tales of the
Vepsian farmstead — Спб 2022. — 248 с. : ил.
ISBN 978-5-6047575-7-4

Ленинградская региональная общественная организация "Вепсская община" начала свою деятель-
ность с 2011, официально зарегистрирована в 2019 году. Целью организации является развитие
межнационального сотрудничества, сохранение и защита самобытности, культуры, языков и
традиций малочисленного народа Российской Федерации - вепсов. В рамках проекта
«Сказания вепсского подворья: сборник этнографических сказаний о вепсских духах-ижандах и
традиционных гаданиях, с авторскими иллюстрациями» при поддержке Президентского Фонда
Культурных инициатив, мы собрали уникальные истории вепсских семей, которые отражают куль-
туру и традиции коренного малочисленного народа России – вепсов. Мы надеемся, что издание
книги поможет повысить уровень осведомленности о нашем народе в России и за рубежом.

УДК 398.21
ББК 82.3(2)

ISBN 978-5-6047575-7-4

© ЛРОО «Вепсская община»
© Составитель О.В. Нюман
© Художник Лиза Форточкина

Vepsän kond

@vepsankond

Vepsän kond

электронная версия

VEPSÄN KONOUN STARINAO

СКАЗАНИЯ ВЕПСКОГО ПОДВОРЬЯ
VEPSÄLÄISIÄ MAALAISTARINOITA
TALES OF THE VEPSIAN FARMSTEAD

EZISANA

Kalliž lugii!

Nече kirjha keratud starinad oma todesine vepsän rahvahan vara. Meil sündui taht kaita nenid starinoid. Muga eloho tuli-ki nece čoma-mahtoiž-literaturine projekt.

«Vepsän kondun starinad»-kirj – nece om etnografižiden materia-loiden kogomuz kosketandas hoikan, nägumatomon, no hüvin tundu-jan hengiden mirunke.

Nenid starinoid oma starinoičenuded meile vepsläižed, kudambad eläba Venäman Leningradan da Vologdan agjoiš.

Rahvahan istorii kogodase ristituiden da heiden kanzoiden elo-ozišpäi, a kanzoiden istorijad – kodihiziden taboišpäi, erazvuiččiš aig-tegoišpäi da heiden ičeze elon znamoičematomiš faktoišpäi. Kanzan starinad, miččid anttas pol’vespäi pol’vhe, kändase bjlinoikš, legen-doikš da sarnoikš. Ned oma ahthas sidos tradicionaližiden uskondusi-denke, arvostajan pidandanke londusehe, ümbriolijaha mirhu, miččes eläba hinged-kaičijad, hinged-ižandad, kudambad kaičeba ristituid da heiden kodid, abutaba läžundoiš. Neniš starinoiš kuvazuba rahvahan elon palad: eländ, verod, verotegod.

Čomin kuvitadud vepsän starinoiden kirjan painand – nece om

meiden tond vepsän kul'turan da kelen ičeladuižuden kaičendaha.

Leningradan agjan regionaližen ühthižkundaližen «Vepsän kon-
d»-sebran nimelpäi mö sanum surid spasiboid meiden projektan üh-
tnikoile heiden avonaižudes, abus da ičeze unikaliziden kanzan stari-
noiden palan andandas lahjaks lugijoile.

Ol'ga Nyüman

ПРЕДИСЛОВИЕ

Дорогой читатель!

Истории, собранные в этой книге, являются настоящим досто-
янием вепсского народа. Мы хотели сохранить эти истории. Так и
появился этот художественно-литературный проект.

Книга «Сказания вепсского подворья» — это сборник этногра-
фических материалов о соприкосновении с тонким, невидимым,
но остро ощущаемым миром духов.

Истории, собранные в этой книге, пересказаны нам этнически-
ми вепсами, проживающими в Ленинградской и Вологодской об-
ластях России.

История народа складывается из судеб людей и их семей, а
истории семей – из характеров домочадцев, из событий и незна-
чительных фактов их личной жизни. Семейные рассказы, пере-
даваемые из поколения в поколение, превращаются в былины,
легенды и сказки. Они тесно переплетены с традиционными ве-
рованиями, с трепетным отношением к природе, к окружающему
миру, который населён духами-защитниками, духами-хозяевами,

оберегающими людей и их жилище, помогающими при болезнях.
В этих сказаниях отражены элементы народной жизни: быт, тра-
диции, обряды.

Издание красиво иллюстрированной книги вепсских сказаний
— это наш общий вклад в сохранение самобытности вепсской
культуры и языкового наследия.

От имени Ленинградской региональной общественной органи-
зации (ЛРОО) «Вепсская община» мы выражаем участникам на-
шего проекта огромную благодарность за открытость, содействие
и передачу в дар читателям части своих уникальных семейных
историй.

Ольга Нюман

ESIPUHE

Hyvä lukija!

Tähän kirjaan kerätyt tarinat ovat vepsän kansan todellinen aar-
re, ja me halusimme säilyttää nämä tarinat. Näin syntyi tämä taide- ja
kirjallisuushanke.

”Vepsäläisiä maalaistarinoita” on kokoelma etnografista materiaa-
lia kosketuksesta hienovaraiseen, näkymättömään ja kiehtovaan henki-
maailmaan. Kirjassa kerättyjä tarinoita kertoivat meille Venäjän Lenin-
gradin ja Vologdan alueilla asuvat etniset vepsäläiset.

Kansan historia koostuu ihmisten ja heidän perheidensä kohtalois-
ta. Perheiden historia taas koostuu perheenjäsenten luonteista ja hen-
kilökohtaisista tapahtumista heidän elämästään. Perheiden tarinat, jot-

ka välittyvät sukupolvelta toiselle, muuttuvat eepoksiksi, legendoiksi ja saduiksi. Ne ovat erottamattomasti sidoksissa kansan uskomuksiin ja kunnioittavaan suhtautumiseen luontoon, ympäröivään maailmaan, jossa asuu suojaavia henkiä, haltijoita, jotka suojelevat ihmisiä ja heidän kotejaan, auttavat sairauksissa. Kertomuksissa heijastuu kansanelämän elementtejä: arki, perinteet, rituaalit. Vepsän tarinoiden kauniisti kuvatun kirjan julkaiseminen on yhteinen panoksemme vepsäläisen kulttuurin ja kielellisen perinnön ainutlaatuisuuden säilyttämiseksi.

Leningradin alueen yhteiskunnallisen ”Vepsän Kond” -järjestön puolesta ilmaisemme syvän kiitoksen hankkeeseemme osallistuneille heidän avoimuudestaan, avustaan ja lukijoiden tutustumisesta omiin ainutlaatuisiin perhetarinoihinsa.

Olga Nyman

PREFACE

Dear reader!

The stories collected in this book are the real treasure of the Vepsian people. We wanted to keep these stories alive, which is why this art-literary project was born.

This book "Tales of the Veps Compound" is a collection of ethnographic materials about contact with the subtle, invisible, but keenly felt world of spirits. These are epics and legends retold to us by ethnic Veps living in Leningrad Oblast of Russia.

The history of the people is made up of the fate of people and their families, and the history of families is made up of the characters of the

household, of the events and insignificant facts of their personal lives. Family stories passed down through generations turn into epics, legends and fairy tales. They have a deep meaning of beliefs and a reverent attitude to nature, to the world around, which is inhabited by protective spirits, master spirits that protect people and their homes, help with illnesses. These legends reflect elements of folk life: life, traditions, rituals.

The publication of a beautifully illustrated book of Veps legends is our common contribution to the preservation of the identity of the Veps culture and linguistic heritage.

On behalf of the Leningrad regional public organization “Veps community” we express our deep gratitude to the participants of our project for their openness, assistance and donation to readers of a unique part of family stories.

Olga Nyman

VEPSLÄIŽED – POHJOINE RAHVAZ

Enččil aigoil suren järvenno oli üks' külä. Külä oli pen', vaiše viž pertid, a sen nimi oli Zapan'. Muga kuctas püduz järven kalan täht. Kevädel kala ujub ülähäks jogedme, putub zapanihe, a sišpäi – ristituile stolale. Neciš küläs zapanid kuvatihe vicoišpäi heinäsižiden noriden täht, i ned oliba parembad kaikes ümbrištos, sikš se muga kuctihe-ki.

A eliba Zapaniš vepsläižed – pohjoine rahvaz. Äi oli vepsläižil pajoid da puhegid, miše eläda kožmuses kaikiden hengidenke, miččed ümbärziba küläd.

Kägedab kalanik ištta veneheze – tacib vedhe pijon leibmuruid da pakičeb vezi-ižandal laskendad püdamaha kalad. Se žalleičeb kalani-kad, ei rebita hänen verkoid, ei oigenda torokad, andab täuden notan kalad da ajab venehen randale tünäšti.

Mäneb vepsläine mecha poimmaha senid da marjoid – kaiken otab kerdal tomaižen, magedan pirgan supalan. Paneb sen surele kandole mecas, adivoičetab mecižandad. I se ei käraida ristitun päle siš, miše hän om tulnu mecha kucmata, andab kerata kogonaižen puzun. A konz ristit mäneškandeb tagaze – mecižand hänele abutab: se oksal maihäidab, aniku sanub: «Mäne tänna!», se lindul kirgahtab, kuti sanu-

des: «Kac, rindal om so!»

Zavodib vepsläine kevädel semeta pöudon – kaivab maha ragan, miččel om ajanu hebon, sid’ kromaižen leibäd paneb da ahtištab ki-vel ülähänpäi, pakičeb abutada kazvatada jüväd. Kuleba händast hüväd maižandad, abutaba hänele. Ned kükseba hirid, miše satust ei koski-ži, kazvataba kaikuččen jüväižen, miše ned pugižihe da kazvaižiba vah-voikš tähkoikš.

Eskai kodiš vepsläižil eliba hanged, miččed abuteliba ižanduses da kaičiba pertin. Zavodib emäg lämbitada uden päčän – tacib lämoihe munan, pijon tuhkad vanhas päčišpäi, paneb puikoid da pajatab. Lä-moi-ižandoile nece pajo tuleb mel’he, ned pästaba leskusen lämoi-pezadme tazošti, lämbitaba raudpadan läbi. Konz magedan pudron haju kandub kaikid ezitanhidme, kaik el’gendaba: lämoi-ižandad otiba adivusen, sirdihe udhe päčhe ičeze tahton mödhe da nügüd’ lämbitaš-kandeaba da sötaškandeaba kaikid pertiš eläjid.

No aig mäni, päiväspäi päivhä, vodespäi vodhe. Amuižed verod zavodiba unohtuda. Mäneba ristitud mecha – mecižandale ei kumargoiš, ei kitkoi sidä; püdaba kalad – hüväd sanad vedele ei sanugoi. Paneba raudpadan päčhe – rigehtiba, semendaba pöudon – hoguba. A hanged ved’ mugažo oma eläbad, ilma sömäta da kitändsanoita ned väl’düba da heitaba abutamaspäi ristitule.

Zavodiba zapanid pal’hastuda, sened da marjad – hajeta. Muštištada hengiš ristitud zavodiba vaiše siloi, konz heile oli midä-se tarbiž niilpäi.

Averina Nina Maksimovna, Zapan’-külän eläi,

Võtegran rajon, Vologdan agj. Starinan avtor Ol’ga Veršinina

ВЕПСЫ – СЕВЕРНЫЙ НАРОД

Давным-давно у большого озера стояла деревенька. Мала была деревенька, всего в пять домов, а называлась она Запань. Так зо-вётся садок для рыбы озёрной. По весне идёт рыба вверх по реке, попадает в запань, а оттуда – к людям на стол. Лучшие в округе запани из прутьев для верёвок травяных плели в этой деревеньке, оттого и прозвали её так.

А жили в Запани вепсы – северный народ. Много было у вепсов песен да заклинаний, чтоб жить в мире со всеми духами, что окружали деревеньку.

Собирается рыбак в лодку сесть – горсть хлебных крошек в воду бросит да попросит у хозяина воды разрешения рыбы по-ловить. Тот пожалеет рыбака, не станет ему сети рвать, не будет бурю насылать, даст полный невод рыбы и к берегу тихо-мирно лодку пригонит.

Пойдёт вепс в лес по грибы да по ягоды – всегда гостинец прихватит, пирога сладкого кусок. Положит на большой пенёк в лесу, угостит хозяина леса. Не станет тот сердиться на человека за то, что без приглашения в лес явился, даст полную корзину на-брать. А как человек обратный путь возьмёт – поможет на троп-ке: то веткой махнёт, мол, сюда выходи, то птицей крикнет, мол, осторожнее, болото рядом!

Начнёт вепс по весне поле засеивать – закопает на окраине хво-ростину, которой лошадь погонял, затем горбушку хлеба положит да камнем сверху прижмёт и попросит помочь зерно вырастить.

Услышат его добрые хозяева земли, примутся помогать. Мышей с поля прогонят, чтоб урожай не трогали, вынянчат каждое зёрнышко, чтоб проклюнулось да в сильный колос выросло.

Даже в доме у вепсов жили духи, помогавшие по хозяйству и оберегавшие дом. Начнёт хозяйка новую печь топить – бросит в огонь яйцо, горсть пепла из старой печи, щепочки подкладывает да поёт. Хозяева огня заслушаются, пламя по топке распустят ровно, чугунок прогреют. Как запах вкусной каши по всем дворам пойдёт, все поймут: приняли хозяева огня угощение, переселились в новую печь по своей воле и теперь будут всех в доме греть да кормить.

Но время шло, день за днём, год за годом. Забываться стали древние обычаи. Ходят люди в лес – хозяину леса не кланяются, не благодарят, рыбу ловят – доброго слова воде не скажут. Чугунок в печь суют – торопятся, поле засевают – суетятся. Духи-то – они тоже живые, без еды да благодарности слабеют, перестают человеку помогать.

Стали запани пустеть, грибы-ягоды пропадать. Вспоминать духов люди стали только по случаю, когда что-то нужно от них было.

*Нина Максимовна Аверина, деревня Запань,
Вытегорского района, Вологодской области.*

Автор рассказа Ольга Вершинина

VEPSÄLÄISET – POHJOLAN KANSA

Kauan, kauan sitten oli kylä, joka sijaitsi suuren järven rannalla. Se oli pieni vepsäläiskylä nimeltään Zapan, jossa oli vain viisi taloa. Sen nimi tarkoittaa venäjäksi katiskaa. Keväällä kala nousee jokea ylös, eksyy katiskaan ja sieltä joutuu ruuaksi. Parhaimmat katiskat ruohonuoriin tarkoitetuista vitsoista tehtiin nimenomaan Zapanissa, mistä tulikin kylän nimi. Zapanissa asuivat vepsäläiset.

Vepsäläisillä oli paljon lauluja, loitsuja sekä vanhoja tapoja ja uskomuksia elääkseen rauhassa kaikkien kylää ympäröivien henkien kanssa.

Kalastaja astuu veneeseensa ja heti heittää kourallisen leivänmuruja veteen ja pyytää vedenhaltijalta lupaa kalastukseen. Vedenhaltija säälii kalastajaa, ei revi hänen verkkojaan, ei lähetä myrskyä vaan antaa täyden nuotan kaloja, ja kalastaja ajaa veneen hiljaa ja rauhallisesti rannalle.

Kun vepsäläinen menee sienestämään ja marjastamaan, ottaa hän mukaan aina lahjan tai makean piirakan palan metsänhaltijalle. Laittaa lahjan suurelle kannolle lahjoakseen metsänhaltijan. Metsänhaltija ei tule olemaan vihainen ihmiselle siitä, että ihminen tuli metsään ilman kutsua, ja antaa näin täyden korin kerättäväksi.

Ja kun ihminen on paluumatkalla, metsänhaltija auttaa polulla: hän joko heiluttaa oksaa merkiksi: «Älä tule tänne» tai huutaa linnun äänellä: «Ole varovainen, suo on lähellä»!

Kun vepsäläinen alkaa kylvää peltoa keväällä, hautaa hän pellon laitamille oksan, jolla hän oli ajanut hevosen laitumelle, laittaa leivän

palan, peittää sen kivellä, minkä jälkeen pyytää apua maanhaltijalta viljan kasvattamiseen.

Sitten kun maanhaltijat kuulevat häntä, he alkavat auttaa. Kartoittavat hiiriä pelloilta, jotta sato ei kärsisi ja jokainen jyvä alkaisi itämään ja kasvaisi vahvaksi tähkäksi.

Jopa vepsäläisten pirtteissä asui henkiä, jotka auttoivat kotitöissä ja suojelivat taloa. Kun emäntä alkaa lämmittää uutta uunia, heittää hän tuleen kananmunan, kourallisen tuhkaa vanhasta uunista ja lauleskelee.

Tulenhaltijat kuuntelevat – liekki syttyy, valurautapata kuumenee. Herkullisen puuron tuoksu leviää kaikkiin pihoihin, ja kyläläiset ymmärtävät: tulenhaltijat ottivat herkkupalan vastaan, muuttivat uuteen uuniin omasta tahdostaan ja nyt lämmittävät ja ruokittavat isäntäväkeä.

Mutta aika kului päivä päivältä, vuosi vuodelta. Vanhat tavat alkoivat unohtua.

Kun ihmiset menevät metsään, he eivät enää kumartele metsänhaltijaa. Kaloja pyydetäessä unohdetaan kiittää vedenhaltijaa. Työnnettäessä valurautapadan uuniin kiirehditään. Peltoa kylvettäessä hössötetään. Henget lakkaavat auttamasta ja heikkenevät ilman ruokaa ja kiitollisuutta. Katiskat alkoivat tyhjentyä, sienet ja marjat katosivat. Ihmiset alkoivat muistaa henkiä vain silloin tällöin, kun heiltä tarvittiin jotain.

*Tarinan kertoja Nina Maksimovna Averina, Zapanin kylä,
Vytegran piiri, Vologdan alue. Tarinan kirjoittaja Olga Veršinina*

VEPS – NORTHERN PEOPLE

A long time ago, there was a village by a large lake. It was a small village, only five houses, and it was called Zapan. This is the name of the cage for lake fish. In the spring, the fish goes up the river, gets into the zapan, and from there – to the people on the table.

The best zapanes, from rods for grass ropes, were woven in this village, which is why they called it that.

Veps lived in Zapan – the northern people. The Vepsians had many songs and spells to live in peace with all the spirits of nature that surrounded the village.

Usually, the fisherman got into the boat and threw a handful of bread crumbs into the water and asked the Master of the water for permission to fish. He took pity on the fisherman and did not tear his nets, did not send a storm, gave a full seine of fish and quietly and peacefully drove the boat to the shore.

Or the man went to the forest for mushrooms and berries and always took a gift for the Master of the forest – a sweet piece of pie, put it on a big stump in the forest.

The spirit accepted the gift and was not angry with the man for coming to the forest without an invitation, and let him pick a full basket of berries. And when the man walked back, the Spirit helped on the path: either he would wave a branch, showing the direction, or he would call a bird, warning about the proximity of the swamp.

And in the spring, the Veps sowed the field like this – they buried a twig on the outskirts of the field, with which the horse was driven,

then they laid a crust of bread and pressed it with a stone from above, and asked to help grow the grain. The good Masters of the land heard the Veps and helped. They chased away the mice so that they would not touch the crop, and took care of the growth of each grain so that it would grow into a strong ear.

Even in the house of the Veps lived spirits who helped with the housework and protected the house. The hostess began to heat a new stove – she threw an egg and a handful of ashes from the old stove into the fire, then put wood chips and sang. The hosts of the fire listened, and in gratitude they spread the flame evenly over the firebox, the iron was heated.

When the smell of delicious porridge spreads through all the yards, everyone understood: the Spirits of Fire accepted the treat, moved to a new stove and would warm and feed everyone in the house.

But time passed, day after day, year after year. Ancient customs began to be forgotten. People go to the forest and do not bow to the owner of the forest, do not thank and do not protect the forest. They catch fish - they won't say a kind word to the water. Cast iron is put in the oven – they are in a hurry. The field is sown – they are fussing. Spirits – they are also alive, without food and gratitude, they weaken, and cease to help a person.

Nets began to empty without fish, mushrooms and berries disappeared.

People began to remember spirits only out of necessity.

Nina Maksimovna Averina, Zapan village, Vytegorsky district, Vologda region. Author of the story Olga Vershinina

HÜVÄ KAHARO

Zapan' -küläs vepsläižed enamba toižid hengid arvostiba Kaharod – hüväd gommän ižandad, mitte abuti jüvän tapmižes. Sanutihe, miše Kaharo voib kätas i linduks, i küks, a erašti se tuleskeleb ristitun-ki nägus. Ei tirpa Kaharo, konz bohatađ anastaba jüväd gollilpäi, – se kaiken om oiktusekahuden poles. Keradaba vepsläižed satust, toba gommäle, tapaba da pajataba:

*Hüvä Kaharo tob jüväd,
Tegeb enamba snapuid,
Nütkib bohatoiden röukišpäi meiden kegoihe,
Meiden gommäle tob jüväd
Raudasižil vädril,
Vas'kižil korendoil!*

Tapaba vepsläižed jüväd, keitaba pudrod da velgusižešti toba vähäšt gommäle, miše kittä Kaharod:

*Hüvä Kaharo, gommän ižand,
Mäne sömhä pudrod,
Abuta meile tulebal vodel
Kerata da tapta jüväd!*

A hüvä Kaharo abutab ristituile, kobudab ižanduses. Helähtab čap' laval, hot' sidä niken ei kosketand-ki, a ristitud sanuba: «Nägub, Kaharo čapid kohendab!» Rääkäidab gommän verajid äkkid – sel'ged azj, nece Kaharo gommäd kuidab.

...Jo ühesant kümned vot om elänu Ontoi-ded – ani vanh, nägeb hondoin, odva käveleb. Ištuse zavalinkale da kogonaižen päivän kohendab kalatezverkod. Nähta-se ei näge, a käded muštaba, kohendaba hüvin mujegiš-ki, ei pästkoj ni üht rebitest, verk lähteb hänen käden alpäi kuti uzikaižeks.

Oli Ontoil äi lapsid, da kaik oma kazvanuded, ajanuded ken kuna. Eli Ontoi-ded ičeze Johor-vävvun kodiš, kudamb oli nainu hänen kaikiđ norembad tütärt – čomad da radonnavedijad Kenad. Eliba hö ei bohatas, no ei golläs-ki, radoiba pöudol, kävuiba mecha, ujuiba järvedme, a kut lopiba radod ehtaks – keradase kaik ühtes lämoinnoks da pajataba pajoid. Sünduiba Kenal kaks' last – ezmäks neičukaine Okša, a sid' – poigaine Kürša. Kazvoiba hö vahvoikš da tervhikš, Okša oli ei vozidme melev, a Kürša – vägev da vessel.

Voib olda, oližiba hö elänuded muga edemba-ki, no zavodihe voin. Se kandišihe levedal lainhel edahaižid kukhidme da ümbriolijoid me-coidme, nikeda ei armahtand. Eskai pen't Zapan' -küläd-ki koski – toižed kadoiba voina, toižed koliba näl'ghä. Kut Johor toižiden me-hidenke läksi voinha, ka ni üht vestašt hänelpäi ei lendand. Naižed radoiba kolhozas kogonaižin päivin, da aigoidme öin-ki, i Kena heidenke ühtes. Külähä oliba jänuded vaiše välläd vanhušid da pened lapsed.

Johoran kodiš vanhembaks jäi Okša. Oli hänele jüged, hän pak-

sus väzui: ved' pidi sõtta da holitada kaiked. Hänele oli vaiše kahesa vot – a nikuna ed lähte! Openzihe Okša iče kodvmaha zapanid, heit-maha kalad sišpäi. Hosib Okša toht' jauhaks, segoitab pedajan koren-ke magedusen täht, paštab kalanke – naku long'-ki om vaumiž. Ontoi-ded näpau dab vähäšt palašt, a jändust andab vunukoile. A Kürša söb da voikab: «Völ tahtoin!» Pen' om völ, ei el'genda, miše kaikile ei täudu. Üks' ihastuz oli lapsil niil näl'ghižil päivil – libuda päčile edel un't da kulda Ontoi-dedad. A ded tezi äi sarnoid da hüvin starinoiči niid – unohtatoi kuldes! Kuliba lapsed dedalpäi i noidasižes kozaižes, i neičukaižes, kudamb mahtoi kätas kalaižeks. A enamba kaiked heile mel'he oliba sarnad hengiš, miččed abutaba ristituile.

— Muštkat, lapsed: ku hüväd hanged ei ihastoitkoi – se väl'düb. A väll' heng ei voi abutada ristitule, – saneli Ontoi-ded. – Sikš enččil ai-goil mö nikonz em otnugoi kaiked jänduseta, i teile-ki pidab mušt-ta siš. Püdat kalad – henoid tagaze vedhe pästkat, poimit marjad – al-gat nül'ggoi penzhid pal'hikš, jätkat hengile-ki. Ku et lingoi ažlakod – hanged linneba vägevambad da tuleba abuhu.

Pani Okša mušt'ho dedan sanoid, südeganzi. Kut tactä kalad tagaze vedhe, ku vac om tühj? Kut olda poimmata marjad jänduseta, ku kodiš värižeb näl'ghine vellüt?

Päiväspäi päivhä eliba hö näl'gäs, konz aig punauzihe kevädehe. Láz kaik varad tuliba lophu; kut ni kaiči Okša jäl'gmäšt jauhod – se-ki lopihe.

Ühtel ehtal neičukaine mäni gomnäle kacmaha, ei-k ol'gen keskes jänd hot' vähäšt jüväd. Nägeb – ani čogas mi-se kištatab da kobaidab. Melentartušt tegihe hänele, tuli hän lähembaks. Nägišti vaskmäižen

lindun – höunhed loštaba, kuti tagotud, a händaine om hoik, kuti hirel. Ištub linduine, levitades suugid, lendahtada ei voi, tobmalaze väl'düi näl'gäspäi. I muga žal' tegihe neičukaižele necidä vaskmäšt lindušt, miše kaikes unohti hän. Jokseškanzi Okša kodihe, kabiči raudpadaspäi pudron jändusid – ani vähä tuli, eskai vähemba kobrut. Pördihe gom-näle, kacub: linduine kiltataškanzi lujemba, zavodi läikta lämoil. A sen händaine ei jo ole hiren händaine – se nahodib kün händaižehe, kaik om somuses da kärgänke agjal. Tartub linduine ičeze händal seinäs, li-bub ülähäks da čičitab veslašti. Ei pöl'gästund Okša, sanub:

— Hot' sinä oled-ki zver' nähmatoi, a, tedan, kut kaik-ki, söda tahtoid! Laskte, minä sötan sindai!

Hüpähti linduine maha, nõki pudrod – tobmalaze čomaks tegihe. Palaškanziba höunhed lämoin loštal, kiltataškanziba kündeizhed hobe-dal, a nõk tegihe kuti kul daižeks. Zavodi linduine pajatada – a sen än' ei nahodi lindun än'he, se om kün šihaidusen pojav, vaiše läikuiden-ke, kuti vezi šolaidab da kehub kat'as. Hätken pajati linduine, a Okša kundli, eskai kobegata ei voind – severdaks čoma pajo oli. A sid' äkkid vaikastui linduine, razihe da lendi poiš gomnälpäi. Mäni Okša kodihe, veri magadamha. Punoitelese, a uni ei tule – kut uindad, konz vac om tühj? Muga venui-ki ezmäižihe sädegihesai.

A päidusel kajaži kolkotez uks'he. Kaikes pertiš kulub: ken-se vä-geval kädel kolkotab laudoihe. Pöl'gästui Okša – ičeizhed muga ei kolkotagoi, znamoičeb, ken-se veraz om tulnu. Tuli hän uksennoks da küzui hilläšti:

— Hüvä-k ristit tuli?

Nimidä hänele ei sanutud vastha, vaiše mi-se jügedas laskiye pord-

hile, eskai pert' särahti. Kacuhti Okša iknaižehe: mitte-se mez' lähteb pertinnopäi poiš. Hänen modod neičukaine ei ehtind nägištada, vaiše vaskmäižid sobid homaiči – aniku paltin, no kištatab päiväižel, kuti om poimdüd kuldaižel nitil. Läksi neičukaine pordhile, a sigä šaug venub, da mugoine sur' da жүged, miše eskai laudad notkuba sen al. Melen-tartušt tegihe Okšale, ruši hän šaugun – a se om täuz' жүväd. Oli hänel ihastust! Kirgaškanzi Okša kaikele pertile:

— Kürša, kacu, midä meile hüvä ristit toi! Ontoi-ded, heraštu, tule sömhä!

Rigehtiškanzi Okša, lämbiti päčün – da ei unohtand pakita lämoin ižandoid andmaha tazod leskust. Pani жүväd raudpadaha, raudpadan pani lämoin päle – i šihaidaškanzi, brunciškanzi vezi, aniku nähmatoi linduine gomnäl pajati.

Keitihe pudr – magukaz, tagj. I kanduškanzi necil pudrolpäi mugoine čoma haju, miše kaik Zapan' kerazihe Johoran pert'he. Kaikid adivoičeti Okša, nikeda ei abidoičend. Söiba hö da čududelihe: kuspäi-žo otihe kogonaine šaug жүväd? I starinoiči Okša, kut nähmatoi linduine oli šihaidanu da pistnu, aniku vezi raudpadas. Meletaškanzihe kaik – i vanhušid, i lapsed.

— Nägub, se iče Kaharo oli, – sanui Ontoi-ded. – Ezmäks tuli, kut om-ki – gomnän hengen. Sinä žalleičid sidä – ed küksend, a sötid. Kerazihe se vägil da kändihe ristituks, miše kittä sindai. Kaharo muštab hüvüt da kaiken kitäb siš.

Enamba Zapaniš näl'gäd ei tetud. Konz lopihe voin, Johor pördihe eläban-tervhen, da eliba hö Kenanke hätken, äi lapsid kazvatiba. A Okšan muštho jäi igäks, kut hüvä Kaharo heiden kanzan päzuti; hän

starinoiči siš ičeze lapsile da vunukoile.

Äi vozid om männu sišpäi, no ei hajenugoi vepsläižed. Kulub küliš vepsän pagin, heläidaba pöudoil vepsän pajod, šobaidaba mecoiš vepsän puheged. A Zapan'-külä völ čomembaks tegihe. I kaikuččen voden, kerates satust, vepsläižed ei unohtagoi sanuda:

*Kumardamoiš mö sinei madalas,
Kuti ol'g,
Koverdamoiš tullein al,
Spasiboičem sindai,
Hüvä Kaharo!*

*Averina Nina Maksimovna, Zapan'-külän eläi,
Vitegran rajon, Vologdan agj.
Starinan avtor Ol'ga Veršinina*

ДОБРЫЙ КАХАРО

В деревне Запань вепсы больше всего почитали Кáхаро – доброго хозяина гумна, что помогал зерно молотить. Говорили, что Кахаро может и птицей, и змеей обернуться, а бывает – и в человечьем обличье приходит. Не терпит Кахаро, когда богачи зерно у бедных отнимают, – всегда он за справедливость. Соберут вепсы урожай, принесут на гумно, обмолачивают да поют:

*Добрый Кахаро зерно приносит,
Делает снопов больше,
Дёргает со скирд богачей в наши стога,
К нам на гумно несёт зерно
Вёдрами железными,
Коромыслами медными!*

Обмолотят зерно вепсы, наварят каши и обязательно на гумно не-
много отнесут, чтобы Кахаро отблагодарить:

*Добрый Кахаро,
Хозяин гумна, иди есть кашу,
Помоги нам в будущем году
Собрать да смолотить зерно!*

А добрый Кахаро знай себе по хозяйству хлопочет. Звякнет цеп на полу, хоть никто его не трогал, а люди говорят: «Видно, Кахаро цеп чинит!» Распахнутся сами собой ворота гумна – известное дело, Кахаро гумно сушит.

...Уж девятый десяток лет дед Онтой начал проживать – совсем старей, видит плохо, ходит еле-еле. Сядет на завалинку и целый день сеть рыболовную чинит. Видеть-то не видит, а руки помнят, на ощупь ладно чинят, ни одного разрыва не пропускают, сеть как новенькая из-под рук выходит.

Было у Онтоя много детей, да все выросли, поразъехались кто

куда. Жил дед Онтой в доме зятя своего, Йохора, что женился на самой младшей его дочери – красивой да работающей Кене. Жили они небогато, но и небедно, в поле трудились, в лес ходили, по озеру плавали, а как окончат к вечеру работать – у огня все вместе соберутся да песни поют. Родилось у Кены двое ребятишек – сперва девочка Окша, а за ней – мальчик Кюрша. Росли они крепкими да здоровыми, Окша не по годам сметлива была, а Кюрша – сильным да весёлым.

Может, и дальше бы они так жили, да случилась война. Пронеслась она волной широкой по дальним холмам да по окрестным лесам, никого не пощадила. Даже деревеньку Запань задела – одни на войне сгинули, другие от голода. Как Йохор с остальными мужчинами ушёл на войну, так ни единой весточки от него и не прилетело. Женщины целыми днями, да порой и ночами в колхозе трудились, и Кена с ними. Остались в деревеньке только старики слабые да дети малые.

В доме Йохора за старшую была Окша. Тяжело ей приходилось, уставала она: всех накорми да обиходи. Всего восемь годков ей – а деваться некуда! Научилась Окша сама запань проверять, рыбу вытаскивать. Натрёт Окша бересты в муку, смешает с корой сосновой для сладости, запечёт с рыбой – вот и обед готов. Дед Онтой отщипнёт немного – остальное внукам отдаст. А Кюрша поест и плачет: «Ещё хочу!» Маленький ещё, не понимает, что всем не хватает. Одна была радость у детей в те голодные дни – забраться перед сном на печь да слушать деда Онтоя. А тот много сказок знал да ладно рассказывал – заслушаешься! Слышали

ребятишки от деда и про волшебную козочку, и про девочку, что рыбкой обернуться могла. А больше всего нравились им сказки про духов, что людям помогают.

— Помните, ребяташки: если доброго духа не радовать – он слабеет. А слабый дух помочь человеку не сможет, — говорил дед Онттой. – Потому в прежние времена никогда не забирали мы всё без остатка, и вы об этом помнить должны. Поймаете рыбу – мелких обратно в воду верните, ягоды в лесу берёте – дочиста кусты не обирайте, духам оставьте. Если не будете жадничать – духи сильнее будут и на помощь придут.

Запомнила Окша его слова, загрустила. Как бросить рыбу обратно в воду, если в животе пусто? Как не собирать ягоды без остатка, если дома братишка голодный плачет?

День за днём голодали они, когда время к весне повернуло. Почти все припасы закончились; как ни берегла Окша последнюю муку – и та иссякла.

В один вечер пошла девочка на гумно – поглядеть, не осталось ли среди соломы хоть немного зерна. Видит – в самом углу что-то поблёскивает да шевелится. Любопытно стало Окше, подошла она поближе. Увидала птичку странную – пёрышки блестят, точно кованные, а хвостик тоненький, как у мышки. Сидит птичка, крылья раскинув, взлететь не может, совсем от голода ослабела. И так жалко стало девочке птичку необыкновенную, что обо всём забыла. Побежала Окша в дом, выскребла из чугунка остатки каши – совсем немного, меньше горсточки получилось. Вернулась на гумно, смотрит: птичка заблестела ярче, переливаться

огнём начала. А хвостик-то у неё вовсе не мышинный – на змеиный похож, весь в чешуе да с остриём на конце. Цепляется птичка хвостом за стену, лезет вверх да чирикает весело. Не испугалась Окша, говорит:

– Хоть ты и зверь невиданный, а верно, как все, кушать хочешь! Спускайся, я тебя накормлю!

Спрыгнула птичка, поклевала каши – совсем хороша стала. Разгорелись перья огненным блеском, коготки серебром засветились, а клюв точно золотой стал. Запела птичка – а голос у неё совсем не птичий, на змеиное шипение похож, только с переливами, будто вода журчит да кипит в котле. Долго птичка пела, а Окша слушала, шевельнуться не могла – до того хороша песня была. А потом вдруг умолкла птичка, метнулась да улетела прочь с гумна. Пошла Окша в дом, легла спать. Ворочается, а сон не идёт – как уснёшь, когда живот пустой? Так и лежала до самых первых лучей.

А на рассвете раздался стук в дверь. На весь дом слышно: кто-то сильной рукой по доскам колотит. Испугалась Окша – свои так не стучат, значит, кто-то чужой явился. Подошла к двери и спросила тихонько:

— Добрый ли человек пришёл?

Ничего ей не ответили, только что-то тяжко опустилось на крыльцо, даже дом вздрогнул. Посмотрела Окша в оконце: уходит от дома прочь человек. Лица не успела разглядеть, только одежду заприметила необычную – вроде бы холстина, а блестит на солнце, будто золотой нитью вышита. Вышла девочка на крыль-

цо, а там мешок лежит, да такой большой и тяжёлый, что даже доски гнутся под ним. Любопытно стало Окше, развязала она мешок – а тот полон зерна. То-то было радости! Закричала Окша на весь дом:

— Кюрша, погляди, что нам добрый человек принёс! Дед Онтой, просыпайся, кушать иди!

Заторопилась Окша, затопила печь – да не забыла попросить хозяев огня дать ровное пламя. Засыпала зерно в чугунок, поставила на огонь – и зашипела, забурлила вода, точь-в-точь как невиданная птичка на гумне пела. Сварилась каша – вкусная, рассыпчатая. И пошёл от этой каши такой запах, что вся Запань собралась в доме. Всех Окша угостила, никого не обидела. Ели они и удивлялись: откуда же взялся целый мешок зерна? И рассказала Окша, как птичка невиданная шипела да посвистывала, словно вода в чугунке. Задумались все – и старики, и дети.

— Видно, то сам Кахаро был, – сказал дед Онтой. – Сначала пришёл, как есть – духом гумна. Ты его пожалела – не прогнала, а накормила. Набрался он сил и человеком обернулся, чтоб тебя отблагодарить. Кахаро добро помнит, всегда ответит.

Больше в Запани голода не знали. Как закончилась война, Йо-хор вернулся жив-здоров, и долго они с Кеной жили, много детишек вырастили. А Окша навсегда запомнила, как добрый Кахаро их семью спас, и своим детям и внукам про него рассказывала.

Много лет прошло с тех пор, но не исчезли вепсы. Звучит в деревнях вепсская речь, звенят на полях вепсские песни, шелестят в лесах вепсские заклинания. А деревенька Запань ещё краше ста-

ла. И каждый год, собирая урожай, вепсы не забывают сказать:

*Низко мы тебе кланяемся,
Как солома,
Под ветром сгибаемся,
Благодарим тебя,
Добрый Кахаро!*

*Жительница деревни Запань Вытегорского района
Вологодской области Нина Максимовна Аверина.
Автор рассказа Ольга Вершинина*

HYVÄ KAHARO

Zapanin kylässä vepsäläiset kunnioittivat eniten Kaharoa, riiehenhaltijaa, joka auttoi puimaan viljaa. Vanha kansa kertoi, että Kaharo voi muuttua linnuksi ja käärmeeksi, joskus tulee ihmisenkin muodossa. Kaharo ei siedä, jos rikkaat vievät viljaa köyhiltä – hän on aina oikeudenmukaisuuden puolesta.

Keräävät vepsäläiset satoa, tuovat riiehelle puitavaksi ja laulavat:

*Hyvä Kaharo tuo viljaa,
Tuottaa olkilyhteitä paljon,
Tuo meille viljaa riiehen
Rautaisilla ämpäreillä,
Kuparisilla ämmänlängillä.*

Vepsäläiset keittävät puuroa ja vievät sitä vähän riiheen kiittääkseen Kaharoa:

*Hyvä Kaharo,
Riihenhaltija, tule syömään puuroa,
Auta meitä keräämään viljaa
Myös ensi vuonna!*

Kiltti Kaharo on kiireinen kotitöissä. Varsta liikkuu riihessä, vaikkei kukaan koskettanut sitä, ja ihmiset sanovat: «Näyttää siltä, että Kaharo korjaa varstaa!» Riihen ovet aukeavat itsestään – tuttu tapaus, Kaharo kuivattaa riihen.

Vanha yhdeksänkymmenenvuotias Ontoi-ukko näkee huonosti, tuskin pystyy kävelemään. Istuu koko päivän seinänvierustalla ja korjaa kalaverkkoa. Hän näkee huonosti, mutta hänen kätensä muistavat, ne korjaavat sen sormituntumalla eivätkä jätä yhtään reikiä, ja verkko lähtee hänen kädestään aivan kuin uusi.

Ontoi-ukolla oli paljon lapsia, mutta kaikki kasvoivat, muuttivat maailmalle. Ontoi asui vävynsä Johoran talossa, joka meni naimisiin Ontoin nuorimman tyttären, kauniin ja ahkeran Kenan kanssa. He eivät eläneet rikkaina, mutta eivät köyhinäkään. He työskentelivät pelloilla, kävivät metsässä ja kalastivat. Työt tehtyään illalla kokoontuivat kaikki yhteen tulen ääreen ja lauloivat lauluja. Kena sai kaksi lasta – ensin tyttö Okša ja sitten poika Kürša. Lapset kasvoivat vahvoiksi ja terveiksi. Okša oli ikäistään älykkäämpi. Kürša oli vahva ja iloinen. Ehkä he olisivat jatkaneet elämäänsä tällä tavalla, mutta sota tuli. Sota kulki leveässä aallossa kaukaisten kukkuloiden ja ympäröivien metsien

halki säästämättä ketään.

Jopa Zapanin kylää sota kosketti. Toiset menehtyivät sodassa ja toiset nälkään. Johor muiden miesten kanssa lähti sotaan, häneltä ei saapunut viestiä lainkaan. Naiset työskentelivät kolhoosissa koko päivän, joskus jopa yönkin, ja Kena oli heidän kanssaan. Kylään jäi vain vanhuksia ja pieniä lapsia.

Johoran talossa Okša oli vanhin. Okšan oli vaikeaa – piti ruokkia ja hoitaa kaikkia. Hän oli vasta kahdeksanvuotias, muttei vaihtoehtoja ole ollut! Okša oppi tarkistamaan katiskan ja tyhjentämään sen kaloista. Hän jauhaa koivun kuorta, sekoittaa sen männyn kuoreen makeuden vuoksi ja paistaa kalan kanssa – ruoka on valmis. Ontoi-ukko maistaa hieman ja loput antaa lastenlapsilleen. Pikku Kürša syö ja itkee: «Haluan lisää!» Hän on vielä pieni eikä ymmärrä, että kaikille ei riitä. Yksi lasten ilo näinä nälkäisinä päivinä oli mennä uuninpankolle ennen nukkumaanmenoa ja kuunnella Ontoi- isoisan tarinoita. Hän muisti paljon satuja ja osasi kertoa ne hyvin. Lapset kuuntelivat viehättyeinä. He kuulivat isoisältään satuja maagisesta vuohesta ja tytöstä, joka saattoi muuttua kalaksi. Ja ennen kaikkea he pitivät saduista hengistä, jotka auttoivat ihmisiä.

Ontoi-ukko kertoi:

– Muistakaa, lapset, jos hyvää henkeä ei palkita, se heikkenee. Heikko henki ei voi auttaa ihmisiä. Siksi vanhaan aikaan me emme koskaan olleet ottaneet kaikkea loppuun, jotakin jätimme hengille. Teidänkin on muistettava tästä. Jos saatte kalaa, palauttakaa pienet takaisin veeteen, jos poimitte marjoja metsässä, älkää tyhjentäkö pensaita vaan jättäkää myös hengille. Jos ette ole ahneita, henget ovat vahvemmat ja tu-

levat auttamaan.

Okša muisti hänen sanansa ja tuli surulliseksi. Kuinka heittää kala takaisin veteen, jos vatsa on tyhjä? Kuinka olla poimimatta marjoja loppuun, jos nälkäinen veli itkee kotona? He näkivät nälkää päivästä toiseen. Aika kääntyi kohti kevättä. Melkein kaikki elintarvikkeet loppuivat. Vaikka Okša säästi viimeiset jauhot, nekin loppuivat.

Eräänä iltana tyttö meni riiheen katsomaan, jäikö jäljelle edes vähän viljaa. Hän huomaa, että aivan nurkassa jotain kiiltää ja liikkuu.

Hämmästyneenä hän meni lähemmäksi. Hän näki oudon linnun – sen höyhenet loistivat ja häntä oli ohut kuten hiirellä. Lintu istui levittämällä siipiään, ei jaksanut lentää, se oli täysin heikentynyt nälästä. Tytön tuli sääli epätavallista lintua niin, että hän unohti kaikesta. Okša juoksi taloon, kaapi puuron jäännökset padasta – melko vähän, alle kourallisen. Kun tyttö palasi uudestaan riiheen, hän näki, kuin lintu loisti kirkkaammin hohtaen tulen lailla. Ja sen häntä ei jo ollutkaan hiiren häntä – se näytti käärmeen hännältä. Lintu tarttuu seiniin hänellä, kiipeää ylös ja siristää iloisesti.

Okša ei pelästynyt vaan sanoi:

– Vaikka oletkin ennennäkemätön peto, varmaankin haluat sinäkin syödä! Tule alas, minä ruokin sinut.

Lintu hyppäsi alas, nokki lisää puuroa. Höyhenet leimahtivat tulen lailla, kynnet loistivat hopeana ja nokka tuli kullankaltaiseksi. Lintu lauloi ja hänen äänensä ei ollut ollenkaan lintumainen, se kuulosti käärmeen suhinalta, ikään kuin vesi kiehuisi kattilassa. Lintu lauloi pitkään, ja Okša kuunteli liikkumatta. Se oli niin kaunis laulu. Sitten yhtäkkiä lintu hiljeni ja lensi pois riihestä.

Okša meni kotiin nukkumaan. Hän heittelehtii ja kääntyilee, mutta uni ei tule. Kuinka voit nukkua, kun vatsasi on tyhjä? Joten hän makasi aamun ensisäteisiin asti.

Koko talo heräsi siihen, että joku koputtaa ovea vahvalla kädellä. Okša pelästyi – tutut ihmiset eivät koputa tuolla tavalla, ja se tarkoittaa, että joku vieras on tulossa taloon. Tyttö meni ovelle ja kysyi hiljaa:

– Onko hyvä ihminen koputtamassa?

Kukaan ei vastannut hänelle, vain jotain raskasta putosi kuistille. Okša kurkkasi ikkunasta: mies lähti pois ovelta. Hänen kasvojaan tyttö ei nähnyt. Hän huomasi vain epätavalliset vaatteet – ikään kuin säkkipankaasta tehty, mutta auringossa kimaltelevat kuin on kultalangalla ommeltu. Tyttö meni ulos kuistille, ja siellä oli säkki. Ja tämä säkki oli niin iso ja painava, että jopa lattialaudat notkuvat sen alle.

Uteliaana Okša avasi säkin – ja se oli täynnä viljaa. Voi sitä iloa!

Okša huusi kovalla äänellä:

– Kürša, katsopas mitä hyvä mies toi meille! Ontoi-ukko, herää ja tule syömään!

Okša kiirehti, lämmitti uunia eikä unohtanut pyytää tulenhaltijalta antamaan tasaisen liekin. Hän laittoi viljan kattilaan ja kattilan tulelle. Vesi alkoi sihistää ja kuohua, aivan kuin näkymätön lintu lauloi riihessä. Puurosta tuli maukasta ja pehmoista. Puuron tuoksu oli niin voimakas, että kaikki Zapanin kylän asukkaat kokoontuivat Johoran taloon.

Okša kohteli kaikkia hyvin, ei loukannut ketään. Vieraat söivät ja ihmettelivät, mistä Okša sai säkillisen viljaa? Tyttö kertoi heille, kuinka ennennäkemätön lintu sihisi ja vihelsi kuin vesi valurautapadassa.

Kaikki rupesivat pohtimaan – sekä vanhukset että lapset.

– Näyttää siltä, että se oli itse Kaharo, sanoi Ontoi-ukko. – Aluksi hän tuli sellaisena kuin on – riiehenhaltijana. Sinä, Okša, säälit häntä, et ajanut häntä pois vaan ruokit. Se sai voimaa ja muuttui ihmiseksi kiittääkseen sinua. Kaharo muistaa hyvää ja vastaa aina hyvällä.

Zapanissa ei ollut enää nälänhätää. Kun sota päättyi, Johor palasi kotiin elävänä ja terveenä. He elivät Kenan kanssa pitkään, kasvattivat monta lasta.

Ja Okša muisti ikuisesti, miten hyvä Kaharo pelasti heidän perheensä, ja kertoi siitä lapsilleen ja lapsenlapsilleen.

Siitä on kulunut monia vuosia, mutta vepsän kansa ei ole kadonnut. Kylissä kuullaan vepsän kieltä, vepsäläiset laulut soivat pelloilla, vepsäläiset loitsut kahisevat metsissä. Zapanin kylästä on tullut entistä kauniimpi.

Ja joka vuosi sadonkorjuun yhteydessä vepsäläiset eivät unohda sanoa:

Kumarramme sinulle

Kuten olki,

Taivumme tuulen alla,

Kiitos, hyvä Kaharo!

Tarinan kertoja: Nina Maksimovna Averina, Zapanin kylä, Vytegran piiri, Vologdan alue. Tarinan kirjoittaja Olga Veršinina

KIND KAHARO

In the village of Zapan, the Veps most of all revered Kaharo, the kind owner of the threshing floor, who helped to thresh grain. They said that Kaharo can turn into a bird and a snake, and sometimes he even comes in human form. Kaharo does not tolerate when the rich take away the grain from the poor - he is always for justice.

The Vepsians harvested, brought it to the threshing floor, threshed and sang:

*Kind Kaharo brings grain,
Makes more sheaves
Pulls from the stacks of the rich into our haystacks,
Brings grain to us on the threshing floor buckets of iron,
Copper yokes!*

The Vepsians threshed the grain, boiled porridge and will definitely take a little to the threshing floor to thank Kaharo:

*Dear Kaharo,
The owner of the threshing floor, go eat porridge,
Help us next year
Collect and grind grain!*

And the Kind Kaharo takes care of the housework. If the chain on the floor tinkles, even though no one touched it, then people say: «Apparently, Kaharo is repairing the chain!» If the gates of the threshing floor open by themselves, then this is a well-known case – Kaharo

dries the threshing floor.

Granddad Ontoy began to live for the ninth decade – very old, he sees badly and barely walk. He sat down on the mound and repaired the fishing net all day long.

His eyes did not see, but his hands remembered the work and even touched the net well, they did not miss a single break. The network, like new, came out from under his hands.

Ontoy had many children, but they all grew up and left to the different ways. Ontoy lived in the house of his son-in-law Yohor, who married Ontoy's youngest daughter, the beautiful and hardworking Kena. They were not rich, but not poor either. They worked in the fields, went to the forest, fished on the lake and in the evening after work they gathered together at the hearth and sang songs.

Kena gave birth to two children – the eldest daughter Oksha and the youngest son Kyursha. They grew up strong and healthy, Oksha was quick-witted beyond her years, and Kyursha was strong and cheerful.

Maybe they would have continued to live like this, but there was a war. It swept in a wide wave through the distant hills and through the surrounding forests, sparing no one. Even the village of Zapan was touched, some people died of starvation, others disappeared in the war.

Since Yohor went to war, there was not a single word from him. The women worked all day and sometimes nights on the collective farm, and Kena was with them. Only weak old people and small children remained in the village.

In Yohor's house, Oksha was in charge of the housework. Oksha had a hard time: she had to feed everyone and take care of the house. And

the girl is only eight years old, but Oksha even learned to check the net and pull out the fish. Oksha rubs birch bark into flour, mixes it with pine bark for sweetness, bakes it with fish - and dinner is ready.

Ontoy will pinch off a little for himself, but give the rest to his grandchildren. And Kyursha will eat and cry: «I want more!» The little boy did not understand that there was not enough food.

The only joy the children had in those hungry days was to climb onto the stove before going to bed and listen to grandfather Ontoy. He knew a lot of fairy tales and told them well. Children heard from their grandfather about a magical goat and a girl who could turn into a fish. And most of all they liked fairy tales about spirits that help people.

«Remember, kids, if you don't please a good spirit, it weakens. And a weak spirit will not be able to help you,» said Grandfather Ontoy. «Therefore, in the old days, we never took everything without a trace, and you must remember this. If you catch a fish, then you need to return the small ones back to the water, or if you take berries in the forest, then do not clean the bushes, leave them to the spirits. If you are not greedy, the spirits will become stronger and come to the rescue.

Oksha remembered his words and became sad. How to throw a fish back into the water if there is an emptiness in the stomach? How not to pick berries without a trace if the hungry brother is crying at home?

They were starving day after day. Almost all the supplies ran out, no matter how Oksha took care of the last flour – but she dried up.

One evening the girl went to the threshing floor to see if there was even a little grain left among the straw. Suddenly she saw that in the very corner something was gleaming and stirring. Oksha became cu-

rious and she came closer. I saw a strange bird – the feathers shine, as if forged, and the tail is thin, like that of a mouse. The bird sat with its wings outstretched, but could not take off, completely weakened from hunger.

And the girl felt so sorry for the unusual bird that she forgot about everything. Oksha ran into the house, scraped the rest of the porridge out of the cup – quite a bit, less than a handful. The girl returned to the threshing floor, saw that the bird shone brighter, began to shimmer with fire. And her tail is not like that of a mouse, but more like a snake, all in scales and with a point at the end. Clinging to the wall with its tail, the bird climbed up and chirped merrily. Oksha was not afraid, she says:

– Although you are unusual, but probably like everyone else, you want to eat! Come down, I'll feed you!

The bird jumped off, pecked at the porridge and became even more beautiful. The feathers flared with a fiery brilliance, the claws lit up with silver, and the beak became like gold. A bird sang – and her voice is not at all birdlike, it looks like a snake's hiss, only with overflows, as if water murmurs and boils in a cauldron.

For a long time the bird sang, and Oksha listened, she could not move, it was such a wonderful song. And then suddenly the bird fell silent, darted and flew away from the threshing floor.

Oksha went into the house and went to bed. She tossed and turned, sleep did not go – how can you fall asleep when your stomach is empty? So she lay until the first rays of the sun.

At dawn there was a knock at the door. The whole house could hear

how someone was pounding on the boards with a strong hand. Oksha was frightened, because her own people don't knock like that, which means that someone else has appeared. She went to the door and asked quietly:

– Who's there? Are you a kind person?

The man behind the door didn't answer her. But it was heard how something fell heavily on the porch, even the house shuddered. Oksha looked in the window: a man is leaving the house. She did not have time to make out his face, only she noticed unusual clothes – like canvas, but glitters in the sun, as if embroidered with gold thread.

The girl went out the door, and there was a bag, so huge and heavy that even the boards were bent under it. Oksha became curious and she untied the sack – it was full of grain. That was joy! Oksha shouted to the whole house:

– Kyursha, look what a good man brought us! Grandpa Ontoy, wake up, go eat!

Oksha hurried up, lit the stove, but did not forget to ask the owners of the fire to give an even flame. Oksha poured the grain into a pot, put it on the fire, and the water hissed and bubbled, making sounds like the songs of a mysterious bird in the threshing floor.

Porridge was cooked - tasty, crumbly. And the smell from this porridge went so delicious to the whole village, and all the villagers gathered in their house. Oksha treated everyone, did not offend anyone. They ate and wondered - where did the whole bag of grain come from? And Oksha told how the mysterious bird hissed and whistled like water in a pot. Everyone thought about her story.

– It can be seen that it was Kaharo, – said grandfather Ontoi. – At first he came as the spirit of the threshing floor in the form of a bird. You took pity on him, didn't kick him out, but fed him. He gained strength and turned into a man to thank you. Kaharo always remembers well.

Spring came and there was no more famine in Zapan. When the war ended, Yohor returned alive and well, and he and Kena lived for a long time, raised many children. And Oksha forever remembered how kind Kaharo saved their family, and told her children and grandchildren about him.

Many years have passed since that time, but the Veps have not disappeared. To this day, Vepsian speech sounds in the villages, Vepsian songs ring in the fields, Vepsian spells rustle in the forests. And the village of Zapan has become even more beautiful. And every year, when harvesting, the Veps do not forget to say:

We bow low to you

Like straw

Bent under the wind

Thank you

Kind Kaharo!

Nina Maksimovna Averina, a dweller of the village of Zapan, Vytegorsky district, Vologda region. Author of the story Olga Vershinina

KUT MINÄ LEHMÄN PIDIN

Kaik meiden laps'aig da noruz' oliba sidotud manradoihe, sikš ku mö elim Järvenküläs. Ezmäi sigä oliba kolhozad, sid' – «Ozerskoi»-sovhoz. Kolhozoiš da sovhozas oliba sured kabjživatišton tanhad, kus pidetihe porzhid, lehmid, vazoid. Ičeze tanhil vanhembad da velled kälüidenke mugažo pidiba i lambhid, i porzhid, i lehmid.

Konz minä tulin mehele, mö zavodim eläda Vidl-küläs – nece om kahteskümnes vides kilometras Järvišpäi. Sikš ku 70. – 90. (seičemenzilkümmenzil – ühesanzilkümmenzil) vozil avtobusad kävuiba nell' kerdad päiväs, minun vanhembad, velled da kälüd oigenziba meile äi maidod da lihad. Minä johtutelen lämudenke südäimes, kut minun Kolen'ka-plemännik (N. N. Vasil'jev) läz kaikuččel homendesel mändes školha toskeli meile koumelitrašt bidonad maidod minun Nikolai-vellepäi da Marija-kälülpäi.

A heinäntegon aigan mö abutelim ičemoi heimolaižile, sikš ku kaikel nittud heinäl kodiživatištale jäskeli vaiše nelländez (toižin sanoin, joga nelläs sabraspäi otta ičeze voili vaiše üks') – jänuded sabrad läksiba sovhozale. Sikš heinäntegol pidi rata žalleičemata vägid.

Nitim heinäd mö ühtes, kaikel kanzal. Vellil kälüidenke oliba ičeze ižandused, hö eliba jo eriži vanhembilpäi. A heinäntego meil oli ühthi-

ne. Nügüd' minä johtutelen sidä aigad lämudenke da nostal'gijanke – opalanke männudes.

Konz vanhembad jo ei voinugoi pidada lehmäd, sikš ku oliba rauhahad, mö mužikanke Valerii Viktorovičanke pätim ostta lehmän ičele-moi. Pidab sanuda, miše minä en mahtand lüpsta da holitada lehmid, no osttes lehmän tuli opetas sihe.

Pen' kabjživatišton tanaz ühtele lehmäle saudihe, möst-žo, vävuiden da velliden abul. Sauda sidä oli ani jüged, no mö spravimoiš. A lehmän mö ostim «Vinnickii»-sovhozas. Neciš azjas meile abuti G. J. Dmitrijeva. Hän radoi živatankazvatajan fermal Velikodvorskaja-küläs. Hän valiči meiden täht lujas čoman lehmän, sen nimi oli Maika, sikš miše se oli sündunu semendkus. Vedada sen meidennoks meile abuti Kobegin Mihail, hän-ki abuti sijata sen tanhaze. Pidi seižutada lehm čapile – muga lehmid pidetihe sovhozas. Jaslin, ili sötimen, miččehe pandihe heinäd lehmäle, minun mužik tegi iče.

Pidab sanuda, miše minä mokičimoi, kuni minä harjenin lehmähä da kuni lehm harjeni minuhu, kuni minä openzimoi lüpsmaha. Ozaižihe muga, miše se ei olend kebn azj. Ottes lehmän, minä zavodin äi kosketadas emägoidenke, kudambad oliba pidanuded lehmid jo äi vozid. I minä tedištin äjad – ozutesikš, miččed sanad pidab virkta, mändes lüpsmaha, miše lehm ei potkaidaiži lüpsimpadad maidonke vai emägad.

Minä zavodin ičein homendest sil, miše otlin vädran lämän vedenke da muilad – sen täht, miše pesta udaren. Vet pidi otta severt, miše udar voiži pesta puhthaks. A pezendan jäl'ghe minä pühklin udaren kuivaks puhthal käzipaikal, voižin sidä vazelinal, slivočnijal voil vai muite «Dofaruška»-kremal, miše lüpsta oliži kebnemba.

Minun lehmäl oli harjemuz maihutada händal lüpsandan aigan – putli minei i modho, i pähä. Sikš tuleskeli sidoda Maikan händ sen jaugha. Kägetes lüpsata lehmän, minä istuimoi madalaižele laučižele, miččen oli tehnu vól minun tat Vasil’jev Ivan Födorovič minun man Aleksandra Sergejevnan täht, konz heil ičelaze oli lehm. Ani nece laučaine tuli tarbhudeks minei-ki. Ištta sil, lehmän lüpstes, oli lujas mugav.

No oliba mugoižed-ki ozaidused, konz lehm kaik-se kukerdeli vädran maidonke. I siloi tuleskeli mugoine abid, miše eskai kündled valoiba sil’mišpäi.

Kerdan, konz minä starinoičin neciš azjas ičein vanhembale vellele Ivan Ivanovičale, hän sanui minei, kut pidab «seižutada» lehm, miše se ei potkižihe lüpsandan aigan. Pidi virkta mugoižed vaihed: «Kut nece pert’ sižub ii kubahta, muga minun lehmeine par božja Maika sižub ii kubahta». Čududelijal tabal se radoi.

A vól pidab teta toižes-ki azjas. Rahvahas sanutihe: «Lehm härgiš»; märitud pordol pidi homaita, konz härgad zavodiba hüptä lehmän päle. Ku parvehes ei olend härgad, lehm vedetihe toižhe külähä vai female, kožudes edel sen ižandanke. Nece dat velgusižešti pidi otta mušto: ku lehm «katoihe», ka sil päivälpäi pidi lugeda kandandan päiv. A edel kandandad lehmäle pidi lebaitas. Necen lebun hätkeližuz’ kai-kuččen lehmän täht oli ičeze. Pidi homaita mugoižid-ki znamoid, kut maidon vähenemine vai sen karktuz’.

Lehmän kandand om lujas targed azj. Lähemba kandandan strokud tulda lehmännoks tuleskeli i päiväl, i ol äjak-se kerdoid. Ei sand laskta kandandan aigad siriči, sikš miše kandandan jäl’ghe lehm voili söda

ičeze jäl’gused. A nece ei ole hüvä!

Jäl’gused keratihe miččehe-se astjaha da «ümbärtihe sil lehm», sanuden zavetnijoid vaihid, miččed kaičiba sidä da miččiden tagut se seižui tünäs lüpsandan aigan.

A vaza om ani čud! Kandandan jäl’ghe se anttihe lehmäle nolmaha, sid’ pükhtihe vaza kuival puhthal ruzuižel vai käzipaikal. Vazaine sid’-žo seižutelihe jaugoile da mäneskeli lehmän udarennoks imemaha maidod – tarkemba sanuden, rugamaidod. Ezmäine lüpstuz jäl’ges kandandad om lujas tarbhudeline – necil maidol velgusižešti pidi jotta vazaine, miše se kazvaiži vahvaks da tervheks. Nimi vazaižele tobjimalaz anttihe miččen-se sen sündundaha sidotud olendazjan mödhe (Öine, Zor’oi). A lüpsata lehm kandandan jäl’ghe pidi nell’ kerdad päiväs – sidä pidi joudugoitta liigasižes maidospäi, hilläšti väheten lüpsandoiden märad kahthesai.

Seičemendel päiväl jäl’ges kandandad lehm pestihe. Ottihe sur’ vädr vedenke, puhtaz koivvast. Zavottihe pesta lehm pälpäi: lasktihe vast vädrha da necil vastal pühktihe lehmän sil’mäd, su, sar’ved, vedeltihe sil sen sel’gädme, kaikuttušt kerdad lasktes vast vädrha vedenke. Sid’ necil vastal pühktihe lehmän bokad, händ, erilišt tarkust vedaden händanaluižehhe, sid’ pestihe udar da tagajaugad. Necen pezendan aigan kaikutte emäg pakiči Ižandad da Emägad, miše lehmäine oliži terveh da andaiži enamba maidod. A vast lehmän pezendan jäl’ghe ličtihe matican alle, – se oli ičeladuižen kaičimen tulebaha kandandahasai. Vet valetihe poiš. Sid’ lämäl vedel pestihe udar udessai, miše zavot’ta lüpsand. Lehm lüpsitihe da siš lüpstud maidospäi keittihe pudrod, mittušt voitihe leibän supalale, vähäšt putkotadihe solal da anttihe lehmäle

söda, sanuden: «Täl vodel toid härgaižen, tulebal vodel to lähtmaine». Sil päivälpäi maidod, mittuš andli lehm, voili joda.

Kevädel lehm tobjimalaz pästtihe irdale Jürginpäiväl – 6. semen-
dkud. Velgusižešti leikatihe sile kabjoid, miččed oliba kazvanuded
tal’vel. Kükstihe lehm tanhalpäi vastaspäi ottud barbaižel.

A konz paukatihe paiment, lehmид күкstihe omaluižele Birbincpü-
hapäiväl vaumištadud vicaizel, sanuden: «Miše parm ei kokiži, kərb-
haine ei ištuižihe, meczver’ ei nägiži». Parvehed oliba sured. Paimne-
le anttihe keittud munid, no min täht – minä en teda; paimnel oliba
ičeze ičtazevedandan sändod, miččid nimitadihe «otpuskaks». Kai-
keks aigaks, kuni lehmäd paimenzihe, paimned otliba miččid-ne vel-
gusid mecižandoiden edes da pidiba niid tarkas, miše lehmäd parvehes
sebrastaižiba toine toiženke, kogodaižihe omaluiželpäi kodihe agjal da
miše meczverid ümbärdaižiba parvehen laptaiči. Paimnin sil aigal oliba
Olšin Mihail da Jeršov Ivan.

Filippova (Vasil’jeva) Valentina Ivanovna
Vidl-külä, Koskenaluižen rajon

КАК Я КОРОВУ ДЕРЖАЛА

Всё наше детство и юность были связаны с сельскохозяйствен-
ными работами, так как жили мы в деревне Озёра.

Сначала там были колхозы, затем совхоз «Озерской». В колхо-
зах и совхозе были большие скотные дворы, где содержали поро-
сят, коров, телят. Дома родители и братья с невестками также дер-
жали и овец, и поросят, и коров.

Когда я вышла замуж, мы начали жить в селе Винницы – это в
двадцати пяти километрах от Озёр. Поскольку в 70-е – 90-е годы
автобусы ездили по четыре раза в день, мои родители, братья и
невестки посылали нам много молока и мяса. Я с теплотой вспо-
минаю, как мой племянник Коленька (Васильев Н. Н.) практиче-
ски каждое утро по пути в школу привозил нам трехлитровый
бидон молока от моего брата Николая и невестки Марии.

А в сенокос мы помогали нашим родственникам, так как со
всего накошенного сена для домашнего скота оставалась лишь
четвёртая часть (иначе говоря, из каждых четырёх стогов забрать
себе можно было только один) – остальное уходило совхозу. Поэ-
тому в сенокосную пору приходилось работать, не жалея сил.

Косили мы сено дружно, всей семьёй. У братьев с невестками
были свои хозяйства, они уже жили отдельно от родителей. А се-
нокос был у нас общий. Сейчас я вспоминаю это время с тепло-
той и ностальгией.

Когда родители уже не могли содержать корову, так как были
в преклонном возрасте, мы с мужем Валерием Викторовичем ре-
шили купить корову для себя. Надо сказать, что я не умела до-
ить коров и ухаживать за ними, но с приобретением коровы при-
шлось этому научиться.

Небольшой скотный дворик для коровы был построен, опять
же, с помощью зятьёв и братьев. Строить его было довольно
трудно, но мы справились. А купили мы корову в совхозе «Вин-
ницкий». Помогала нам в этом деле Дмитриева Г. Е. Она была жи-
вотноводом на ферме в деревне Великодворская. Выбрала она для

нас очень красивую корову, звали ее Майка, потому что родилась в мае. Привезти её нам помогал Кобегин Михаил, он же помог обустроить её на дворе. Надо было поставить корову на цепь – так держали коров в совхозе. Ясли, то есть кормушку, в которую для коровы клали сено, муж сделал сам.

Надо сказать, что намучалась я, пока я привыкала к корове и пока корова привыкала ко мне, пока я научилась доить. Оказывается, не так-то и просто всё это. Заведя корову, я стала много общаться с хозяйками, которые уже много лет держали коров. И я многое узнала – например, какие слова нужно говорить, когда идёшь доить, чтобы корова не лягнула подойник с молоком или хозяйку.

Начинала я утро с того, что брала ведро с тёплой водой и мыло – для того, чтобы помыть вымя. Воды нужно было брать столько, чтобы вымя можно было вымыть дочиста. А после мытья я вытирала вымя насухо чистым полотенцем, обрабатывала его вазелином, сливочным маслом или просто кремом «Доярушка», чтобы легче было доить.

У моей коровы была привычка во время дойки махать хвостом – попадало мне и по лицу, и по голове. Поэтому приходилось привязывать хвост Майки к её ноге. Собравшись подоить корову, я садилась на низенькую скамеечку, сделанную специально ещё моим папой Васильевым Иваном Фёдоровичем для моей мамы Александры Сергеевны, когда у них была корова. Вот эта скамеечка пригодилась и мне. При дойке сидеть на ней было очень удобно.

Но были случаи, когда корова всё же опрокидывала ведро с молоком. И тогда наступала такая обида, что слёзы лились из глаз.

Однажды, когда я поделилась этой проблемой со своим старшим братом Иваном Ивановичем, он рассказал мне, как надо «поставить» корову, чтобы она не лягалась при дойке. Нужно было сказать такие слова: «Kut nese pel' siižub ii kubahta, muga minun lehmeine par božja Maika siižub ii kubahta» («Как дверной косяк стоит не двигается, так и моя коровушка пара божья Майка стоит не двигается»). Удивительным образом это действовало.

А ещё важно знать другую особенность. В народе говорили: «Lehm härgiš», то есть «Корова ходит в быках»; в определённый период надо было заметить, когда быки начинали прыгать на неё. Если в стаде не было бычка, то корову везли в другую деревню или на ферму, предварительно договорившись с хозяином. Эту дату надо было обязательно запомнить: если корова «покрывалась», то с этого дня нужно было считать день отёла. А до отёла корова должна отдохнуть. Продолжительность этого отдыха для каждой коровы была своей. Нужно было замечать и такие признаки, как убавление молока или его горечь.

Отёл коровы – очень ответственное время. Ближе к сроку отёла ходить к корове приходилось и днём, и ночью по нескольку раз. Надо было не пропустить отёл, потому что после отёла корова могла съесть свой послед. А это нехорошо!

Послед собирали в какую-нибудь посуду и «обходили им корову» с заветными словами, которые её оберегали и заставляли стоять смирно при дойке.

А телёночек — это просто чудо! После отёла корове давали его облизать, затем обтирали телёнка сухой чистой тряпочкой или полотенцем. Телёночек сразу вставал на ножки и подбирался к вымени коровы пососать молочко – молозиво. Первый удой очень полезен – обязательно надо было этим молоком напоить телёнка, чтобы он рос крепким и здоровым. Кличку телёнку обычно давали по какому-либо обстоятельству, связанному с его рождением (Ночка, Зорька). А доить корову после отёла надо было четыре раза в сутки – раздаивать, постепенно уменьшая количество доек до двух.

На седьмой день после отёла корову омывали. Брали большое ведро с водой, чистый берёзовый веник. Мыть начинали с головы: окунали веник в ведро и этим веником обтирали у коровы глаза, рот, рога, проводили им по хребту, каждый раз окуная веник в ведро с водой. Затем веником протирали бока, хвост, особое внимание уделяя подхвостью, далее мыли вымя и задние ноги. При этом мытье каждая хозяйка просила Ижанда и Эмягу, чтобы коровушка была здорова и давала побольше молока. Веник же после обмывания коровы засовывали под матицу, – он служил своего рода оберегом до следующего отёла. Воду выливали. Потом чистой тёплой водой вновь мыли вымя, чтобы приступить к дойке. Корову доили и из этого надоенного молока варили кашу, которую намазывали на кусок хлеба, чуть-чуть подсыпали солью и давали корове съесть со словами: «В этом году принесла бычка, в следующем тёлочку». С этого дня молоко, которое давала корова, можно было пить.

Весной корову обычно выпускали на улицу в Юрьев день (Jürginpäiv) – 6 мая. Обязательно подрезали ей копыта, которые за зиму вырастали. Выгоняли корову со двора веточкой из веника.

А когда нанимали пастуха, на пастбище коров гнали вербным прутиком, заготовленным в Вербное воскресенье, со словами: «Чтобы овод не кусал, чтобы муха не садилась, чтобы дикий зверь не видел». Стада были большие. Пастуху было принято давать варёные яйца, но зачем – я не знаю; у пастуха были свои правила поведения, которые назывались «отпуском». На всё время, пока паслись коровы, пастухи брали какие-то обязательства перед хозяевами Леса и строго их соблюдали, чтобы коровы в стаде были дружны, вовремя собирались вечером с пастбища домой и чтобы дикие звери обходили стадо стороной. Пастухами в то время были Ольшин Михаил и Ершов Иван.

*Филиппова (Васильева) Валентина Ивановна,
село Винницы, Ленинградская область*

KUINKA MINÄ OMISTIN LEHMÄN

Koko meidän lapsuutemme ja nuoruutemme liittyi maataloustyöhön, koska me asuimme Järvienkylässä. Ensin siellä olivat kolhoosit, sitten «Ozerskoi»-sovhoosi. Kolhooseissa ja sovhoosissa oli suuria karjatiloja, joissa pidettiin porsaita, lehmiä ja vasikoita. Omilla pihoiillaan vanhemmat ja veljet miniöineen pitivät myös lampaita ja porsaita sekä lehmiä.

Kun minä menin naimisiin, me aloitimme asua Vitlan kylässä eli

Vinnitsyssä, joka sijaitsee 25 kilometrin päässä Järvienkylästä. Koska 70–90-luvulla bussiliikenne oli 4 kertaa päivässä, vanhempani, veljeni ja miniät lähettivät meille maitoa ja lihaa riittävästi. Muistan lämmöllä, kuinka veljenpoikani N. N. Vasiljev (Kolenka) melkein joka aamu koulumatkalla toi meille kolmen litran maitopurkin, jonka lähettivät veljeni Nikolai ja miniä Maria.

Ja heinäkauden aikana me autoimme sukulaisiamme paljon, koska niitetystä heinästä vain neljännes osa jäi omalle karjalle (neljästä heinäsuovasta vaan yhden sai viedä kotiin). Työskenneltiin väsymättä. Me niitimme heinää yhdessä, koko perheenä. Veljillä olivat omat maatilan-
sa, he asuivat jo erillään vanhemmistamme. Mutta heinänteko meillä oli yhteinen. Muistan tuon ajan ilolla ja nostalgialla.

Kun vanhemmat eivät enää voineet pitää lehmää, koska olivat vanhentuneet, minun mieheni Valeri Viktorovitš ja minä ostimme lehmän itsellemme. On sanottava, etten minä osannut lypsää lehmää ja hoi-
taa niitä, mutta sen hankinnan jälkeen minun oli opittava tekemään se. Karjanhoitopaikka rakennettiin vävyjen ja veljien avulla. Päätös lehmän ostamisesta oli erittäin vaikeaa. Me ostimme lehmän Vinnitsyn sovhoosista. Tässä asiassa meitä auttoi Dmitrijeva G. Je. Hän oli karjankasvattaja Velikodvorskajan kylässä. Hän valitsi meille kauniin lehmän nimeltä Maika, koska se syntyi toukokuussa (mai on venäjäksi toukokuu). Mihail Kobegin auttoi tuomaan lehmän meille, hänkin auttoi sen varustamisessa pihalle. Lehmä piti laittaa ketjuun, koska sovhoosis-
sa lehmää pidettiin niin. Heinäsyöttölaitteen aviopuolisoni teki itse.

Täytyy sanoa, että vei aikaa, kun lehmä ja minä totuimme toisiim-

me, kunnes minä opin lypsämään. Osoittautui niin, että lypsäminen ei ole niin yksinkertaista. Minä juttelin paljon niiden emännöiden kanssa, jotka olivat pitäneet lehmiä jo vuosia. Olen oppinut paljon: mitä sanoja on sanottava mentäessä lypsämään, jotta lehmä ei potkaise maitokannua tai emäntää. Aloitin aamun ottamalla ämpäri lämmintä vettä ja saippuaa utareen pesemiseen. Veden määrä riippui utareen likaisuudesta. Pesun jälkeen kuivatin utareen puhtaalla pyyhkeellä, käsitelin sitä vaseliinilla, voilla tai Dojaruška-voiteella, jotta olisi helpompi lypsää. Lehmälläni oli tapana heiluttaa häntäänsä lypsämisen aikana, ja se osui minua kasvoihin ja päähän. Tästä syystä oli välttämätöntä sitoa lehmän häntä sen jalkaan. Sitten istuin alhaiselle penkille, jonka isäni Vasiljev Ivan Fjodorovitš teki äidilleni Aleksandra Sergejevnal-
le, kun he itse omistivat lehmän. Tämä penkki on jäänyt minulle perinnöksi. Siinä oli erittäin mukava istua lypsyn aikana. Joskus tapahtuikin, että lehmä kaatoi maitoämpärin. Silloin tuli niin paha mieli, että kyyneleet virtasivat silmistäni. Kerran, kun kerroin tästä ongelmasta vanhemmalle veljelleni Ivan Ivanovitšille, hän kertoi minulle, miten lehmää pitäisi ns. «asettaa», ettei se potki lypsämisen aikana. Pitäisi sanoa ennen lypsämistä seuraavia sanoja: «Kuten tämä pirtti seisoo eikä liiku, niin myös minun Jumalan pari lehmäni Maika seisoo eikä liiku» (veps. Kut nece pert' siižub ii kubahta, muga minun lehmeine par božja Maika siižub ii kubahta). Ja sillä oli hämmästyttävä vaikutus.

On myös tärkeää tietää toisesta ominaisuudesta. Vanhat ihmiset sanovat: «Lehm härğiš», tarkoittaen lehmän astutusta. Jossain vaiheessa sonnit alkavat hypätä lehmän päälle. Jos karjassa ei ollut sonnia, vietiin lehmä toiseen kylään tai toiselle tilalle sovittuaan etukäteen sen omis-

tajan kanssa. Tämä päivä oli välttämätöntä muistaa, jos lehmä «astutetaan», niin siitä päivästä pystyy laskea poikimispäivä. Ennen poikimista lehmän tulee levätä. Lepo on jokaiselle lehmälle yksilöllinen. On myös tarpeen huomata sellaiset tuntomerkit kuten maidon väheneminen tai maidon katkeruus. Lehmän poikiminen on erittäin tärkeää aikaa. Ennen poikimisaikaa jouduin käymään lehmän luona sekä päivällä että yöllä useita kertoja. Poikinutta lehmää ei saa jättää yksin, koska poikimisen jälkeen lehmä saattaa syödä jälkeisensä. Se ei ole suotavaa! Lehmän jälkeiset kerättiin johonkin astiaan ja ns. «kierrettiin lehmän ympäri», ympäröitiin, tehtiin kehä ja sopotettiin eli kuiskattiin loitsuja – tällä tavalla suojeltiin lehmää ja lypsämisen aikana se seisoi paikallaan.

Vasikka on ihme! Poikimisen jälkeen lehmän annettiin nuolla vasikkaansa, minkä jälkeen se pyyhittiin kuivalla, puhtaalla liinalla tai pyyhkeellä. Vasikka nousi heti jaloilleen ja hiipi lehmän utareelle imeämään maitoa – tarkemmin sanoen ternimaitoa. Juuri poikineesta lehmästä lypsetty ensimmäinen maito on erittäin tärkeää – tätä maitoa oli annettava vasikalle juotavaksi, jotta vasikka kasvaisi terveeksi ja vahvaksi. Vasikan lempinimi annettiin yleensä jostakin sen syntymään liitetystä olosuhteista (Ilta, Aamu). Poikimisen jälkeen piti lypsätä lehmä neljä kertaa päivässä vähitellen vähentäen lypsämisen määrä kahteen kertaan. Seitsemäntenä päivänä poikimisen jälkeen lehmä pestiin, otettiin suuri ämpäri vettä ja puhdas koivuvihta. Aloitettiin peseminen päästä, sitten pestiin silmät, suu, sarvet ja selkäranka joka kerta kastamalla vihta vesiämpäriin. Sitten kyljet pyyhittiin ja prosessi vietiin kohti häntää kiinnittäen huomiota hännän alla olevaan paikkaan, ja siir-

ryttiin sitten utareeseen ja takajalkoihin. Tämän toimenpiteen aikana jokainen emäntä pyysi Ižandalta ja Emägältä, että lehmä olisi terve ja tuottaisi paljon maitoa. Lehmän pesun jälkeen vihta sijoitettiin laipionkannattimen alle, ja se toimi eräänlaisena amulettina seuraavaan poikimiseen asti. Vesi kaadettiin pois. Sitten uudelleen pestiin utareet puhtaalla, lämpimällä vedellä lypsyä varten. Sen jälkeen lehmä lypsettiin ja tästä maidosta keitettiin puuroa, jota levitettiin leivän päälle, ripoteltiin hieman suolalla ja annettiin lehmälle syötäväksi sanoen: «Tänä vuonna toit härän, ensi vuonna tuo lehmä.» Tästä päivästä lähtien lehmän tuottamaa maitoa voi juoda.

Keväisin Jyrin päivänä (veps.: Jürginpäiv) eli Pyhän Yrjönpäivänä 6. toukokuuta lasketaan karja ensi kertaa laitumelle. Leikattiin lehmitä talven aikana kasvaneet kaviot. Lehmiä ajettiin ulos pihalta laitumelle vihdan oksalla. Ja kun kyläpaimen palkattiin, hän ajoi lehmät laitumelle palmusunnuntaina varatulla pajunoksalla sanoen: «Jotta paarma ei purisi, kärpänen ei istuisi, villipeto ei näkisi.» Karja oli suuri. Paimenille annettiin munia, miksi en tiedä, paimenilla oli omia käyttäytymissääntöjä, joita kutsuttiin «lupauksiksi». Paimenet sitoutuivat koko paimenkauden ajan joihinkin velvoitteisiin Metsänhaltijan kanssa. Sitoumuksia noudatettiin tiukasti, jotta lehmät olisivat ystävällisiä, koontuisivat ajoissa iltaisin laitumelta kotiin ja villieläimet ohittaisivat karjan. Tuolloin kyläpaimenina olivat Olšin Mihail ja Jeršov Ivan.

*Filippova (Vasiljeva) Valentina Ivanovna,
Vitlan kylä (ven.: Vinnitsy), Koskenalan piiri, Leningradin alue*

THE WAY I HELD A COW

All our childhood and youth in the village of Ozyora were connected with agricultural works. At first there were collective farms, then the state farm «Ozerskoy». There were large barnyards with piglets, cows, calves. We also kept sheep and piglets and cows at home.

When I got married, we started living in the big village Vinnitsy, which twenty-five kilometers from my native village Ozyora. In the 1970–1990 there was a bus service 4 times a day, so my parents and brothers with daughters-in-law sent us milk and meat very often. I remember with warmth how my nephew Vasilyev N.N. (Kolenka) almost every morning, on his way to school, brought us a three-liter can of milk, which was sent by my brother Nikolay and daughter-in-law Mariya.

During the hay season, it was necessary to help the family in the village, since they had to mow the grass more, because only quarter of the haystacks could be taken home for our livestock. Therefore, during the hay season, the whole family had to work with all their might. Brothers with daughters-in-law had their own farms, they already lived separately from their parents, but we had common haymaking. Now I remember that time with pleasure and nostalgia.

When my parents were old and could no longer take care of the cow, my husband, Valeriy Viktorovich, and I bought a cow for ourselves. Before that, I did not know how to milk a cow and take care of it, and I had to learn all these processes.

A yard for keeping livestock was built with the help of sons-in-law

and brothers. The decision was very difficult. We bought a cow from a state farm of Vinnitsy. Dmitrieva G. Ye., a livestock breeder on a farm in the village Velikodvorskaya, helped us in this matter. She chose a very beautiful cow for us, her name was Mayka, because she was born in May. Mikhail Kobegin helped us to bring the cow to home and set it up in the yard. Mayka had to be put on a chain, that's how cows were kept at the state farm. The hay feeder (yasli) was made by the husband with his own hands.

I must say that it was difficult for me and Mayka to get used to each other until I learned how to milk. It turns out that this is not as simple as it seems. I learned a lot from women who have had cows for many years, including what words you need to say when you go to milk, so that the cow does not kick the milk pan or you.

I usually started the morning by taking a bucket of warm water and soap to wash the udder of Mayka. The amount of water depended on how was dirty the udder. After washing, to make it easier to milk, I wiped the udder dry with a clean towel and treated it with petroleum jelly, butter, or just the «Doyarushka» cream.

My cow Maika had a habit of wagging her tail during milking, and it hit me on my face and head. For this reason, the tail had to be tied to the cow's leg. Then I sat down on a low bench, made by my dad, Vasilyev Ivan Fyodorovich, specially for my mom, Aleksandra Sergeyevna, when they had a cow. This bench passed to me. It was very comfortable to sit on during milking.

There were cases when a cow still knocked over a bucket of milk and it was insulting to tears.

Once I shared this problem with my older brother Ivan Ivanovich, and he told me how to «put» a cow so that she does not kick during milking. For this it was necessary to say: «Kut nece pert' siižub ii kubahta, muga minun lehmeine par božja Maika siižub ii kubahta» («Just like a doorframe doesn't move, so does my cow, God's creature, Maika stands and doesn't move!»). And these words had an amazing effect.

It was also important to know another feature. People used to say about this: «Lehm härgiš», that is, «The cow walks in bulls». At a certain period it was necessary to notice when the bulls begin to jump on the cow. If there was no bull in the herd, then the cow was taken to another village or to another farm, having previously agreed with the owner of the bull. The date of «covering» the cow had to be remembered - from that day it was necessary to count the day of calving. Before calving, the cow had to rest, starting from the moment when her milk began to decrease or the milk began to taste bitter.

The calving of a cow was a very important time. Closer to the calving date, I had to check the cow several times during the day and at night. It was important not to miss this moment, because after calving the cow could eat the afterbirth, which would not be good.

The afterbirth was collected in some kind of dish and «went around the cow» with the cherished words that protected the cow.

And the appearance of the calf was a miracle! After birth, the cow was allowed to lick it, then wiped it with a dry, clean cloth or towel. The calf immediately got up on its legs and crept up to the cow's udder to suck colostrum. The first milk is very useful - so it was necessary to

give this milk to the calf for its good health and growth. The nickname of the calf usually depended on the situation in which it was born (for example, if the calf was born at night – Nochka, at dawn – Zorka). After calving, it was necessary to milk the cow 4 times a day, gradually reducing it to two times.

On the seventh day after calving, the cow had to be washed. To do this, should took a large bucket of water and a clean birch broom. Washing began with the cow's head: a broom was dipped into a bucket and wiped with the cow's eyes, mouth, horns and further along the ridge. Then should wiped the sides of the cow with a broom and so on up to the tail, paying attention to the place under the tail, and then descended to the udder and hind legs. During this procedure, the owner of the cow asked Izhand and Emyaga for the health of the cow and more milk. After washing the cow, the broom was slipped under the main beam in the house (matitsa), and since then it has served as a kind of amulet until the next calving. Water after washing the cow was poured out.

Before milking, the udder was washed with clean and warm water. Then milked the cow and boiled porridge from this milk, which they spread on a piece of bread, sprinkled with a little salt and gave it to the cow to eat with the words: «This year you brought a bull, next a heifer.» From that day people could drink a milk.

In the spring, the cow was usually released outside on May 6, St. George's Day (Jürginpäiv). Before this, the hooves, that had grown over the winter, were necessarily trimmed. The hostess drove the cow out of the yard to pasture with the help of a twig from an amulet broom.

And when a shepherd was hired, he drove the cows to the pasture with a willow twig prepared on Palm Sunday with the words: «Let the gadfly not bite, the fly does not sit down and the wild beast does not see.»

The village's herd was big. I don't know why, but cow owners cooked eggs for the shepherd.

The shepherd had his own rules of conduct, which were called «pass»: for the whole time while the cows were grazing, the shepherds took some obligations to the Spirits of the Forest and strictly observed them. While the rules were observed by the shepherd, the cows in the herd were friendly, they gathered on time from the pasture home in the evening, and wild animals bypassed the herd – the Spirits helped in this. At that time, the shepherds were Mikhail Olshin and Ivan Yershov.

*Filippova (Vasilyeva) Valentina Ivanovna.
the village of Vinnitsy, Podporozhsky district, Leningrad Region*

PERT'IZAND

Puiziden pertiden čuhunaluized oma peitusekahad, sekretoid täuded da senke ühtes opakod sijad... Kaikiden legendoiden mödhe, sigä eläb Pert'izand. Pertin rahkoil – händast voib nimitada muga-ki – om ani paha taba, no ku pidada pert' puhthudes, pakita rahkoil abud, ka tanaz sen eläjidenke linneb hänen kacmižen al da kodiš-ki linneb lad da kožmuz.

Miše Ižandaine ei pakostiži, ei tegiži nimidä hubad, astiiškapan päle vai miččehe-se hillähä sijaha pandihe vauktad jomad (maidod vai vodka) da rindale – supalad leibäd vai magedad paštatest. Homaitihe, midä hän navedib enamba...

Lujas tarkas pidab valita vaihid, miččid sanutas Ižandaižele. Pidab ozutada hänele arvostust, ei sa lajidas. A ku zavodib ižand pakostida, peitab miččen-se kalun, sanutas muga: «Pert'izand, minunke vända, jäl'ges anda».

A völ pert'izandad mahtaba tervehtoitta läžundoid.

Ladv-külän eläi, Piterin agj

ПЕРТЫЖАНД

Чердаки деревянных домов – загадочное, тайное место и вместе с тем страшное...

По всем легендам, там живёт Пертыжанд (Хозяин дома). У духа избы – так его ещё можно назвать – довольно-таки вредный характер, но если держать дом в чистоте, просить у духа помощи, то и двор с его обитателями будет под приглядом, и в доме будет мир да согласие.

Чтобы Ижандайне не вредничал, на посудник или в какое-нибудь укромное место ставили белый напиток (молоко или водку) и рядом – кусочек хлеба или сладкой выпечки. Замечали, что он больше любит...

Очень аккуратно надо относиться к словам, обращенным к Ижандайне. Всегда выражать почтение и не браниться. Если уж и начинает Хозяин вредничать, спрячет какую-то вещь, то говорят: «Pert'izand, minunke vānda, jālges anda» («Домовой, со мной поиграй, а потом отдай»).

А ещё домовые могут лечить болезни

Жительница деревни Ладва, Ленинградская область

KODINHALTIIJA

Puutalojen ullakot ovat salaperäisiä ja samalla kiehtovia paikkoja. Tarujen mukaan ullakoilla asuu Kodinhaltija (veps.: Pert’izand, Ižandaine). Kodinhaltijalla on melko vaativa luonne. Häntä piti kohdella hyvin, olla ärsyttämättä. Jos pidät kodin siistinä, tarvittaessa pyydät apua, silloin Kodinhaltija huolehtii talosta, sen asukkaista, ja talon ja pihan asukkaat voivat elää rauhassa.

Jotta Kodinhaltija olisi tyytyväinen, kulhoon tai johonkin syrjäiseen paikkaan laitettiin valkoista juomaa (maitoa tai vodkaa) ja sen viereen pala leipää tai makeita leivonnaisia. Huomioidaan mistä Kodinhaltija eniten pitää.

On oltava hyvin tarkkaavainen sanoissa, joita osoitetaan Kodinhaltijalle. Kannattaa aina osoittaa kunnioitusta eikä moitteita.

Jos Kodinhaltija alkaa käyttäytyä ilkeästi, piilottaa jotain, kannattaa sanoa: «Kodinhaltija, leikki loppukoon ja anna se takaisin» (veps.: «Pert’izand, minunke vända, jälges anda»).

Kodinhaltijat voivat parantaa sairauksiakin.

Leningradin alueen Latvian kylän (ven.: Ladva) asukas

PERTIZHAND

The attics of wooden houses are mysterious, secret and scary places.

According to all Vepsian legends, Pertizhand (Domovoy or the owner of the house) lives there. Other name of the hut’s spirit is Izhandayne, it has a rather harmful character, but if you keep the house clean, ask the owner for help, then the yard with its inhabitants will be in order, and there will be peace and harmony in the house.

So that Izhandayne does not harm, you need to put on a dish or in some secluded place a white drink (milk or vodka) and a piece of bread or sweet pastries next to it. You need to notice that it loves more, so treat him.

You also need to be very careful with the words addressed to Izhandayne, always express respect to it and not swear in the house. If the Owner begins to be mischievous, for example, hides some things, then you need to tell: «Pert’izand, minunke vända, jälges anda» («Pertizhand, let’s play, and then give it back...»)

In addition, Pertizhands can treat diseases.

A dweller of the village of Ladva, Leningrad Region

KUT MUŽIK PERTIN MÖI

S ügüzel, lähemba tal'ved, konz sadab ezmäšt lunt da ehtad tegese pimedoikš, mö hüviš meliš kundlem baboin sarnoid. Hän sanub, miše nece om sarnoid, no mö ved' tedam, miše kaikuččen stari-nan taga oma realižed ristitud.

Mö ühtes panemoiš päčile, a baboi – sen agjale, miše mö em uradiži da em lanksiži. Kundelta baboin sarnoid om lujas mel'he.

Baboi starinoičeb kuti pajataden, vepsäks. I sinä kundled hänen sta-rinan da homaičemata süvened sarnaližehe un'he.

A naku om iče starin:

Meiden mägel seižui ühten manmehen vahv pert', sen ižand oli ani varakaz. No ka, edel kollektivizacijad pertin ižand päti möda sen. Muji, nacein, miše pigai raskulačtäs. No möi hän sen ani hätken. Hänennoks tuleskeldihe, kaceltihe pert' da kond – a kondun hän möi ühtes suren kogonke živatoid, no niken sidä muga ei ostand-ki. Märičihe muga da ninga, no ostandanke nimidä ei lähtlend.

I vot ižandan akale melevad ristitud sanuiba, miše pidab mända su-sedkülähä babannoks, kudamb tezi zavetoid da puhegid. Pidab sanuda, miše nene babad oliba erazvuiččed – ked-se mustad-ki noidust tehliba, a ked-se vauktad, hüväl azjal abuteliba: tervehtoitliba lapsid, pagižiba

londusen da pertiden hengidenke, puhenzoitiba živatoid bedoišpäi.

No ka, nece bab oli vauget noidak. I hän starinoiči, kut pidab möda pert': pidab ostta ižanduzlaukas järgeline, no hüvä vast – mugoine, miše ristitud vedaiziba sihe tarkust. Sid' otta nece vast, tulda pert'he da ümbärta kaik kodi, zavotten čogaspäi, kus nouzeb päiväine. I teh-ta se pidab muga, aniku sinä pühkid lavalpäi lagelesai kaiken pertin, i muga kaikiš honusiš. A lähtta pidab pätten mod pert'hepäi – kuti sinä pühkid, ajad murdoid poiš da lähted. A pühktes pidab virkta puheg, miččes sinä pakičed pert'ižandad abutada sinei da toivotad, miše otad sen udhe kodihe. Sid' mäned kodinnopäi risttele, i mäned vaitti, pa-gižmata nikenenke, i risttel lükäidad necen vastan ičesaiž päliči, sel'gän taga. Lükäita vast pidab kuna-ni tele, no muga, miše ristitud kävuiži-ba sigä. I konz vast ottas, ka pertin-ki möd. Teramba ottas vast – zna-moičeb, pert'-ki teramba möse.

Muga ižand möi-ki ičeze pertin. I läksi Piterihe, kus zavodi eläda hüvin da bohatas. No nece om ani toine starin.

Järved-külän eläi, Piterin agj

КАК МУЖИК ДОМ ПРОДАВАЛ

Осенью, ближе к зиме, когда выпадет первый снег и вечера ста-новятся тёмными, мы с удовольствием слушаем бабушкины сказ-ки. Она говорит, что это сказки, но мы же знаем, что за каждой историей стоят реальные люди. Мы дружно укладываемся на печ-ке, а бабушка – с краю, чтобы мы не озорничали и не упали. Слу-шать бабушкины истории – одно удовольствие. Бабушка рас-

сказывает певуче, по-вепски. И вот ты слушаешь её рассказ и незаметно погружаешься в сон-сказку.

А вот и сама история:

На горе у нас стоял крепкий дом одного крестьянина, зажиточный был хозяин. Так вот, перед коллективизацией хозяин дома решил его продать. Чувствовал, наверное, что раскулачат. Но продавал он его довольно долго. Приезжали, смотрели дом (pert') и подворье (kond) – а оно было у него со знатной животиной, но никто его так и не взял. Так и сяк примерялись, но с покупкой ничего не выходило.

И вот жену хозяина надоумили мудрые люди сходить в соседнюю деревню к бабушке, которая владела заветами да заговорами. Надо сказать, что бабушки эти разные были – кто-то и чёрным ведовством занимался, а кто-то белым, добрым делом помогал: детей лечил, с духами природы и домов разговаривал, скотину от бед заговаривал.

Так вот, эта бабушка была белая. И рассказала она, как дом продать: нужно купить в хозяйственном магазине обычный веник, но хороший – такой, чтоб на него люди обратили внимание. Взять этот веник, зайти в жилище и обойти весь дом, начиная с угла, где восходит солнце. И сделать это так, словно обметаешь от пола до потолка весь дом, и так во всех комнатах. А выходить нужно лицом к дому, пятясь задом, – как будто ты обметаешь, отметаешь и выходишь. А пока метёшь, нужно говорить заветный заговор, в котором ты просишь домового помочь тебе и обещаешь, что возьмёшь его с собой в новое жильё. Дальше идёшь от дома на перекрёсток дорог, причём идёшь молча, ни с кем не разговаривая, и на перекрёстке выкидываешь этот веник через себя, за спину. Выкинуть веник нужно куда-то на дорогу, но так, чтобы люди там ходили. И вот как только веник заберут, так и дом продашь. Быстрее веник заберут – значит, быстрее и дом продается.

Так хозяин и продал свой дом. И уехал в Петербург, где освоился и жил – не тужил. Но это совсем другая история.

*Жительница села Озёра Ленинградской области
Kuinka mies myi talonsa*

KUINKA MIES MYI TALONSA

Syksyisin, lähempänä talvea, kun ensimmäinen lumi sataa ja illat pimenevät, kuuntelemme mielellämme isoäidin tarinoita. Hän sanoo, että nämä ovat satuja, mutta me tiedämme, että jokaisen tarinan takana on todellisia ihmisiä. Me istumme uuninpankolla, isoäitimme

sen reunalla, jottemme putoaisi. On iloa kuunnella hänen tarinoitaan. Mummon ääni on vepsänsointuinen melodinen ja upottaa meidät satuun. Tässä on se tarina.

Kylässä asui varakas talonpoika. Ennen kollektivisointia, pakko-myynnin pelossa, hän päätti myydä talonsa. Talon myynti kesti pitkään. Useat ostajat tulivat ja katselivat taloa (veps.: pert') ja pihaa (veps.: kond), muttei kukaan ostanut taloa, vaikka omistaja tarjosikin sen myytäväksi monine kotieläimineen. Myynti ei onnistunut monesta yrityksistä huolimatta. Ja niin viisaat ihmiset neuvoivat omistajan vaimoa menemään naapurikylään erän mummon luo, joka omasi taikakeinoja ja loitsuja. On sanottava, että mummot olivat erilaisia. Heillä oli kyky tehdä sekä hyvää että pahaa. Joku heistä harjoitti «mustaa» noituutta ja joku «valkoista» noituutta: «valkoista noituutta» harjoittelevat paransivat lapsia, puhuivat luonnon ja talonhaltijoiden kanssa, suojelivat karjaa. Tämä mummo oli «valkoinen». Ja hän kertoi, kuinka saadaan talon myytyä: on ostettava talostarvikekaupasta tavallinen luuta mutta hyvä – jotta ihmiset kiinnittävät siihen huomiota. Pitää ottaa tämä luuta, mennä taloon ja kierrellä luudalla koko talo alkaen kulumasta, josta aurinko nousee. Ja tehdä se pitää niin kuin lakaisisit koko talon lattiasta kattoon, niin on tehtävä kaikissa huoneissa. Lakaisemalla täytyy mennä talosta ulos niin, että katse on taloa päin ja selkä edellä. Sillä välin on sanottava tiettyjä loitsuja, joissa pyydetään Kodinhaltijaa auttamaan ja luvataan, että hänet otetaan mukaansa uuteen kotiin. Poistuttaessa pitää mennä hiljaa puhumatta kenellekään tien risteyseen ja risteyksessä heittää luuta selän taakse. On pakko heittää luudan jonnekin tielle, jossa ihmiset kävelevät. Ja heti kun luuta viedään,

talo myydään. Mitä nopeammin luuta viedään, sitä nopeammin talokin myydään.

Yllättäen omistaja saikin talonsa myytyä. Hän lähti Pietariin, jonne asettui ja eli rauhassa monia vuosia. Mutta se onkin täysin eri tarina.

Leningradin alueen Järvienkylän (ven.: Ozjora) asukas

THE STORY OF HOW A MAN SOLD A HOUSE

In autumn, closer to winter, when the first snow falls and the evenings become dark, we listened to grandmother's stories. She said that these are fairy tales, but we know that behind every story there are real people.

We amicably laid down on the Russian stove, the grandmother lay down on the edge so that we would not be mischievous and would not fall. It was a pleasure to listen to stories: my grandmother narrated in Vepsian melodiously. We did not notice how we were immersed in a fairy tale dream. And here is one of all her stories.

In our village, on a mountain, there was a house of a rich peasant. It was a good house, with a farmstead and excellent animals. So, before collectivization, the owner of the house decided to sell it. He felt, probably, that the property would be taken away. He could not sell the house for a long time. People came and looked at the house (pert') and the courtyard (kond), but no one bought it.

And the wise people in the village suggested to the owner's wife how to sell the property. The woman went to a neighboring village to a grandmother who knew the secret words. I must say that such grand-

mothers were different – someone was engaged in black witchcraft, but someone helped with a good deed and white witchcraft: treated people and animals with herbs and secret words, talked with the spirits of nature and houses, protected from troubles.

So this grandmother was a white witch, and she told the woman how to sell the house. To do this, you need to buy an ordinary broom, but a good one - such that people pay attention to it. Take this broom, go into the dwelling and go around the whole house, starting from the corner from the side where the sun rises. And do it like you are sweeping the whole house from floor to ceiling, and do this in all rooms.

Then you need to leave the house so that your face is turned towards the house and back out of the house, sweep everything and go out. But while you are sweeping, you need to say special words in which you ask Pertizhand (Domovoy) to help you and promise that you will take him with you to your new home. Then you go from the house to the crossroads, and you go silently, not talking to anyone. At the crossroads, you throw this broom behind your back. You need to throw it somewhere on the road, but so that people go there. And as soon as the broom is taken away, your house will be sold. If the broom is taken away quickly, then the house will sell faster.

So the owner sold his house. And then he went to St. Petersburg, where he lived well. But that is a completely different story.

A dweller of the village of Ozyora, Leningrad Region

KODI-IŽAND

Tozi vai todetomuz, sarn vai ezisarn, ken uskob, a ken ei. No se oli. Oldes voinmehen kanzan, mö paksus sirdlimoiš sijalpäi sijale da elim erazvuiččiš töühthižkodiš, vajehtelden toižid voinmehiden kanzoid da sid' andelten sijad koumanzile.

No ka, nece istorii ozaižihe Sur' Kivi-lidnas, mitte sijadase Primor'jen randas, Edahaižel Päivnouzmpolel. Meid vaiše elätadihe jäl'ge- ližehe honusehe, i toižel-ki homendesel mužik läksi službaha, meletades, miše hän lähteb nedalikš kahteks – severt aigad otiba vedenalaižen laivan kävun kodvad sen kohendus en jäl'ghe.

Tuli eht. Jäl'ges ehtaližid paginoid čajunke susednaižidenke ühthižel keitimpolet minä pördimoi ičein honusehe, saupsin ukse lukloho da verin magadamha.

Völ en magadand, no nukkuin. Äkkid kulen – lukkol ukse plokaiži!

A sid'... kulen haškuid – ken-se tuleb magaduzsijannoks, i, sanudes: «Sirtte!» – minun magaduzsijaha ličese Mi-se! Sen än' oli kuma, kri- bižii. Necidä än't minä muštan nügüd'-ki, hot' om männu jo nell'küme viž vot.

Minä opakuses sirdimoi seinhäzepäi kundlijaižešti. Tahtoimata, kosktes sidä kädel, minä mujin, miše sen jaugad – kut ozutihe minei –

oma karvakahad, kuti koiral. Ken-se nügüd', lugedes sidä, nacein, muhadab, a minei nügüd'-ki ei ole muhuižesai. Sikš miše toižel minutal minä mujin, kut minei tegihe löumai henktä – nece Ken-se zavodi kurkustada mindai!

Miččel-se kudendel mujandal minei tuli el'genduz, miše minei teramba pidab midä se tehta: säbegata da nousta magaduzsijalpäi. Kerates kaik ičeze väged, borcuides muroštusenke kaikes hibjas, minä šlingeižin sijakatusen, bringahtin magaduzsijalpäi, tacimoi katkaižimennoks. Laskin vauktust, no honuses nikeda ei olend, a uks' oli luklostadud, kut minä olin-ki sen luklostanu. No ahtištandan mujand rindas kaik-se oli völ, i kurkus sibiti. Varuspäi südäin oli vaumiž hüpähtada rindaspäi, da völ mindai löi luja nervsäru.

Ön jändust minä en magadand, tarkašti kundeltes kaik šabaidused. Päidusenke minä varastimoi, konz susedad heraštuba da zavodiba tulda ičeze honusišpäi keitimpol'he.

Meiden sebruseližes kundas oli vanhemb naine, mičmanan ak. Hän, kundeltes minun starinan neciš öižes ozaiduses, nevoi minei risttä uksen da iknan, da völ žalleiči, miše minä en küzund necil Kelpäi-se: «Pahudehe vai hüvüdehe?» – ved' mužik oli lähtnu merhe, i Kenen-se tulend voi olda miččen-se znaman.

Pidab-ik sanuda, miččes opakos minä varastin tulebad öd? Ištuin üksnäin pidatadud honuses, kägetes olda magadamata necen-ki kerdan. I naku miččel-se kurol minun südäin kolkotaškanzi meletomašti – minä kulin, kut avaidase podjezdan verai, kut kidžahti uks' žirun koridoras. Minä tacimoi poiš honusespäi da ocimoi uksiš ičein mužikankel!

Kündled valuškanziba minun sil'mišpäi lopmatoman valun, no va-

run da kingitesen sijaha tuliba ihastuz da kebnenduz – mužik pördihe, i nügüd' minä olen varutomudes! Ozaižihe, miše objektiviziden süiden tagut veneh ei voind lähtta merhe i kävun kodvid jätatadihe.

Sid' minä starinoičin mužikale ičein öižes ličkäižes. Mez', tetpas, nagrahti minun päl, sikš ku hän om todesine realist da pragmatik. No minun tüništoitmižen täht risttä uksen da iknan hän laski.

Toižel päiväl mö mänim päpočtamtha zvon'maha vanhembile. Nece nügüd' voib kosketadas, oldes hot' kus, a siloi aig oli toine. Erašti zvoninad varastadihe kaks' – koume časud, sikš miše erinend aigas oli seičeme časud: meil, Edahaižel Päivnouzmal, om viž časud homendest, a heil, Leningradan agjas, – kaks'tošt kümne.

I lopuks minä kulen kundlimes tünäd, armast mamoin än't. Jäl'ges tervehtoitusid da uzištusid kodimalpäi (a kosketimoiš mö tobjimalaz vepsän kelel) minä starinoičen mamale ičein öižes adivos. Mamoi vastha sanui:

— Tan'oi, nece om kodi-ižand. Sinä pakičitoi hänel elämähä neche honusehe, no ved' honus om veraz?

Minä, tetpas, en pakičenus, sikš ku eskai en tedand neciš nimidä. Mamoi openzi-ki mindai sile, midä pidab tehta, miše voiži eläda honuses tünäšti edemba. Necen minä tegin-ki.

I, voit uskta vai olda uskmata, no adiv enamba ei tuleskelend – vastkarin, honuz kuti täutihe kodikahudel da sebruseližudel meiden kanzha. Kodi-ižand oti meid vastha.

Jäl'ges meile tuli vajehtada völ lujas äi fateroid. No kaikuččen kerdan, sirttes udele eländsijale, minä en unohtand siš, miše pidab pakitas necen pertin kodi-ižandal, miše hän otaži meid vastha da ei abidoičiži

nikeda minun kanzaspäi, dai živatoid-ki, miččed sirdlihe meidenke ühtes.

Naku mitte starin om – siš, miše pidab mahtta löuta ühthine kel’ ei-materialižen mirunke sen täht, miše säta kodikahuz’ materialižes mirus.

I neciš minei abutiba peitolized rahvahan tedod.

Jetojeva (Vasil’jeva) Tat’jana Ivanovna, Martem’janovskaja-külä, Piterin agj

ДОВОМОВОЙ

Быль или небыль, сказка или присказка, кто поверит, а кто и нет. Но это было.

Будучи семьёй военного, мы часто переезжали с места на место и жили в служебных общежитиях, по очереди сменяя в комнатах семьи сослуживцев.

Так вот, история эта случилась в Большом Камне Приморского края. Нас только заселили в очередную комнату, и на следующее же утро муж ушёл на службу, рассчитывая, что уходит он недели на две – столько занимали ходовые испытания после ремонта подводной лодки.

Наступил вечер. После вечерних бесед с чаем с соседками на общей кухне я вернулась в свою комнату, закрыла дверь на замок и легла спать.

Ещё не спала, но дремала. Вдруг слышу – замок в двери щёлкнул!

А потом... слышу шаги – кто-то подходит к кровати, и, со сло-

вами «подвинься», в мою постель залезло Нечто! Голос был глухой, скрипучий. Этот голос я помню до сих пор, хотя прошло уже 45 лет.

Я в ужасе послушно отодвинулась к стенке. Случайно, коснувшись его рукой, я ощутила, что ноги у него – как мне показалось – волосатые, как у собаки... Кто-то сейчас, читая, улыбается, а мне и сейчас не до улыбок. Потому что в следующую минуту я почувствовала, как мне стало трудно дышать – этот Некто стал меня душить!

Каким-то шестым чувством пришло понимание, что мне срочно надо что-то делать: пошевелиться и встать с постели. Собрав все свои силы, борясь с онемением во всём теле, я резко откинула одеяло, вскочила, кинулась к выключателю. Включила свет, но в комнате никого не было, и дверь была закрыта на замок, как я закрывала. Но ощущение сдавленности в груди оставалось, а в горле першило. От страха сердце готово было выскочить из груди, бил сильнейший нервный озноб.

Остаток ночи я не спала, чутко прислушиваясь к любым шорохам, при свете дождалась, когда проснутся соседи и будут выходить из своих комнат на кухню.

В нашем дружном коллективе была старшая, жена мичмана. Вот она, выслушав мой рассказ о ночном происшествии, посоветовала мне перекрестить дверь и окно, а также посетовала, что я не спросила у этого Некто: «К худу или к добру?» – ведь муж ушёл в море, и появление Некто могло быть предзнаменованием чего-либо.

Надо ли говорить, с каким ужасом я ждала следующую ночь? Сидела одна в освещённой комнате, собираясь не спать и нынче. И вот в какой-то момент у меня бешено заколотилось сердце – я услышала, как открывается дверь подъезда, как скрипнула дверь в коридоре этажа. Я бросилась вон из комнаты и столкнулась в дверях со своим мужем!

Слёзы у меня хлынули нескончаемым потоком, но на смену страху и напряжению пришли радость и облегчение – муж вернулся, теперь я в безопасности! Оказывается, по объективным причинам лодка не смогла выйти в море и ходовые испытания отложили.

Тут я поведала мужу о своём ночном кошмаре. Супруг, конечно, посмеялся надо мной, поскольку он истинный реалист и прагматик. Однако для моего спокойствия перекрестить дверь и окно разрешил.

На следующий день мы пошли на главпочтамт звонить родителям. Это сейчас можно общаться с любой точки земного шара, а тогда время было другое. Звонка порой ждали по 2–3 часа, потому что разница во времени была 7 часов: у нас, на Дальнем Востоке, 5 утра, а у них, в Ленинградской области, – 12.

И вот наконец-то в трубке я слышу тихий, милый голос мамочки. После приветствий и новостей с родины (а общались мы, как правило, на вепсском языке) рассказываю маме о своём ночном госте. Мама в ответ сказала:

— Таня, это домовой. Ты попросилась у него в эту комнату жить, но ведь комната чужая?

Я, естественно, не просилась, так как даже не знала об этом ничего. Мама и научила меня, что надо сделать, чтобы можно было спокойно жить в комнате дальше. Это я и сделала.

И, можете верить или не верить, но гость больше не являлся – наоборот, комната будто наполнилась уютом и дружелюбием к нашей семье. Домовой принял нас.

Впоследствии нам пришлось сменить ещё очень много квартир. Но каждый раз при переезде в новое жилище я не забывала о том, что надо попроситься у Хозяина этого дома, чтобы он принял нас и не обижал никого из моей семьи, да и животных тоже, которые переезжали вместе с нами.

Вот такая история – о том, что необходимо находить общий язык с нематериальным миром, чтобы создать уют в мире материальном.

И в этом помогли мне тайные народные знания.

*Етоева (Васильева) Татьяна Ивановна,
деревня Мартемьяновская, Ленинградская область*

KODINHALTIJA

Totta tai ei, tarina tai satu, kuka uskoo ja kuka ei. Mutta se on tapahtunut.

Sotilaan perheenä olemme usein muuttaneet paikasta toiseen ja asuneet virka-asuntoloissa. Tämä tarina sijoittuu Bolšoi Kamenin kaupunkiin, joka sijaitsee Primorjen aluepiirissä, Kaukoidässä. Meidät oli sijoitettu huoneeseen. Seuraavana aamuna mieheni lähti töihin olet-

taen palaavansa kotiin kahden viikon kuluttua – näin pitkään kestivät sukellusveneiden testit sen korjauksen jälkeen.

Tuli ilta. Iltateen nauttimisen jälkeen naapureiden kanssa yhteisessä keittiössä palasin huoneeseemme, laitoin oven lukkoon ja menin nukkumaan. Nukahtamassa ollessani yhtäkkiä kuulen oven lukon napsah-tavan! Ja sitten... kuulen askeleita – tuntui kuin joku olisi tullut juuri sänkyyni. Vaimea ja nariseva ääni käski: «Siirrypä». Muistan sen äänen vieläkin, vaikka 45 vuotta on kulunut. Kauhistuneena siirryin. Sattumalta koskettaessani «häntä» kädelläni minusta tuntui, että hänen jalkansa olivat karvaiset, kuin koiran jalat. Joku teistä nyt varmaan-kin lukiessaan hymyilee, mutta minua vieläkö ei hymyilytä, koska minuutin kuluttua aloin tuntea kuristavaa tunnetta, minun oli vaikea hengittää! Kuudennella aistilla koin, että minun täytyy kiireesti tehdä jotain – liikkua ja nousta sängystä. Keräsin kaikki voimani, heitin nopeasti peiton pois ja ryntäsin valokytkimelle! Sytytin valot, mutta huoneessa ei ollut ketään ja ovi oli lukossa edelleen. Mutta puristamisen tunne rinnassa ja karheus kurkussa säilyivät. Pelosta sydän oli valmis kuin hyppäämään ulos rinnasta. Olin voimakkaasti hermostunut. Loppu yöstä en nukkunut, kuuntelin herkästi mitä tahansa ääniä. Odotin, kunnes naapurit heräisivät ja menisivät huoneistaan keittiöön.

Ystävällisen yhteisömme vanhin oli merikadetin vaimo. Kun hän kuuli minun tarinani yöllisestä tapahtumasta, hän neuvoi minua tekemään ristinmerkkejä oveen ja ikkunaan. Neuvoi myös, että olisi ollut hyvä kysyä «tältä joltakulta»: «Tarkoittaako ilmestymisesi pahaa vai hyvää?» Aviomiehen ollessa merillä voi tämän jonkun ilmestyminen olla merkki jostakin.

Tarvitseeko minun edes kertoa teille, kuinka kauhistuneena odotin seuraavaa yötä? Istuin yksin valaistussa huoneessa, aioin olla nukkumatta tänäkään yönä. Jossain vaiheessa sydämeni hakkasi villisti – kuulin sisäänkäynnin oven avautuvan ja narisevan. Hyppäsin ulos huoneesta ja törmäsin mieheeni ovella! Minun kyyneleeni virtasivat valtoimenaan, mutta pelko ja jännitys korvattiin ilolla ja helpotuksella – aviomieheni palasi kotiin, nyt olen turvassa! Oli käynyt ilmi, että objektiivisten olosuhteiden vuoksi vene ei päässyt merelle ja merikokeiluja lykättiin. Kerroin miehelleni painajaisistani. Mieheni tietysti nauroi minulle, koska hän on todellinen realisti ja pragmaatikko. Mutta mielenrauhani vuoksi hän kuitenkin soi tehdä ristinmerkkejä oveen ja ikkunaan.

Seuraavana päivänä menimme pääpostiin soittamaan vanhemmillemme. Tänään on mahdollista kommunikoida mistä päin maailmaa tahansa, mutta silloin aika oli erilainen. Joskus odotettiin puhelua 2–3 tuntia, koska aikaero oli 7 tuntia: meillä Kaukoidässä on klo 5 aamua ja heillä Leningradin alueella – klo 12. Vihdoin kuulin suloisen äitini hiljaisen äänen. Tervehdysten ja uutisten jälkeen kotimaasta (pääsääntöisesti me puhuimme hänen kanssaan vepsäksi) kerron äidilleni painajaisistani.

Äiti vastasi:

– Tanja, se oli Kodinhaltija. Oletko pyytänyt häneltä luvan asumiseen?

En tietenkään ollut pyytänyt, koska en edes tiennyt siitä mitään.

Äiti opetti minulle, mitä minun pitäisi tehdä, jotta voisin elää rauhassa huoneessa edelleen. Ja minä tein sen. Voitte uskoa tai olla us-

komatta, mutta «vieras» ei enää ilmestynyt. Päinvastoin huone täyttyi mukavuudella ja ystävällisyydellä perheemme kohtaan. Kodinhaltija otti meidät vastaan. Myöhemmin me jouduimme vaihtamaan useita asuntoja. Mutta joka kerta kun muutimme uuteen asuinpaikkaan, minä muistin pyytää Kodinhaltijaa ottamaan meidät vastaan eikä loukata ketään perheestäni ja eläimistämme, jotka muuttivat kanssamme.

Tämä on sellainen tarina, jossa oli välttämätöntä löytää yhteinen kieli aineettoman maailman kanssa luodakseen mukavuutta aineellisesti maailmassa. Ja vanhan kansan salainen tieto auttoi minua tässä.

*Jetojeva (Vasiljeva) Tatjana Ivanovna,
Martemjanovskajan kylä, Leningradin alue*

BROWNIE

True or not true, a fairy tale or a story, who will believe and who will not. But it was.

As a military family, we often moved from place to place and lived in service dormitories, taking turns changing the rooms of the family of colleagues.

So, this story happened in the Bolshoy Kamen of Primorsky Krai. We were moved into a room in the dormitory, and next morning my husband left for work, assuming that for two weeks – this is how sea trials usually lasted after the repair of a submarine.

Evening came. After evening tea-conversations with neighbors in the common kitchen, I returned to my room, locked the door and went to bed.

I haven't slept yet, but I'm already dozed. Suddenly I heard the lock click on the door!

And then ... I heard steps – Someone came up to my bed and with the words «move over» climbed into my bed! This voice was muffled and creaky. I still remember this voice, although 45 years have passed.

In horror, I obediently moved back to the wall and accidentally touched this Someone with my hand. It seemed to me that It was hairy, like dog... Probably, you are reading now and smiling, but I still can't smiles remembering this story. Because the next minute after touching it, I became difficult for me to breathe - Someone began to choke me!

In my subconscious, with the sixth sense, came to me the understanding that I must urgently move and get out of bed. Gathering all my strength, through the numbness of my entire body, I abruptly threw back the covers, jumped out of bed and rushed to the switch! I turned on the light, but there was no one in the room! The door was locked from the inside as I closed it. But the feeling of constriction in the chest remained, and in the throat itched. With fear, my heart was ready to jump out of my chest, and the strongest nervous chill shook my body.

The rest of the night I did not sleep, sensitively listening to any rustles, with the lights on, I waited for the neighbors to wake up and leave their rooms for the kitchen.

In our friendly team was the eldest woman, the wife of a midshipman. She, after listening to my story about nightly adventures, advised me to cross with prayer the door and window, and also said that I should have asked this Someone: «For worse or for better?» - because

the husband went to sea, and the appearance this Someone could be an omen of something.

Needless to say, with what horror I waited for the next night. I sat alone in a lighted room, intending not to sleep tonight. After some time, I heard the entrance door open, then the door creaked in the hallway of the floor. My heart pounded with terrible force and I rushed out of the room... and ran into my husband at the door!

My tears flowed in an endless stream, but fear and tension were replaced by joy and relief – my husband returned, now I am safe! It turns out that due to objective circumstances, the boat could not go to sea, and sea trials were postponed.

Then I told him about my nightmare. My husband, of course, laughed at me, because he is a true realist and pragmatist. However, for my peace of mind, he allowed the door and window to be crossed.

The next day we went to the main post office to call our parents. It is now possible to communicate from anywhere in the world, but then it was not possible. We sometimes waited for a call for 2–3 hours, because the time difference was 7 hours: we, in the Far East, have 5 am, and they have, in the Leningrad Oblast – noon.

And finally, in the receiver I hear a quiet, sweet voice of my mother. After greetings and news from my homeland (we communicated, as a rule, in the Vepsian language) I told my mother about my night guest. Mom replied:

– Tanya, this is Kodi-Izhand (Domovoy). Did you ask him to live in this room? Because this room is someone else's.

Naturally, I didn't ask, because I didn't even know anything about it.

Mom taught me what needs to be done so that I can live in peace in the room further. I did everything as she said.

You can believe or not believe, but after that Someone didn't come anymore. On the contrary, the room seemed to be filled with comfort and friendliness to our family. Domovoy agreed us.

Subsequently, we had to change a lot of apartments. But every time when we moved to a «new home», I did not forget that I had to ask the Owner of this house for accept us and not offend anyone from our family and animals too.

Here is such a story when it was necessary to find a common language with the non-material world in order to create comfort in the material world.

And folk secret knowledge helped me in this.

*Yetoyeva (Vasilyeva) Tatyana Ivanovna,
Martemyanovskaya village, Leningrad region*

KUT LUKER'JA-BAB MINDAI TERVEHTOITI

Hot' minei om jo enamba seičemedkümned vot, mina hüvin muštan, kut laps'aigas minunke ozaižihe mugoine statj. Oli minei siloi lāz kut vot. Mö kazvoim – a meid oli viž last – irdal: mam kaiken radoi, a baboid ei olend. Vot i joksenzim ühtes tanastme da irdadme, vätes saluzihe, da vól äi mihe.

Susedoil tanaz oli aidoitud seižujal aidal kuzižiš oksišpäi – nece nimitase vepsäks «kurgesine aid». Necen aidan lopud nügelzoittihe specializešti, no nene arded ozaižihe lujas nüguikš. Minä joksini vätes pidust' necidä aidad i pal'hal jaugal ani vägel potkaižin necen matukun. I ajoin art jaugha suren da keskmäižen barbhidden keskhe. Konz rāstin sidä, veri aniku purskuti.

Minun bedaks, a voib olda pāzutandaks, minunnoks tuli Luker'ja-bab, oti mindai kādes, vei susedoidennoks da pani rundugan pāle (rundug – nece om tulend karzn'aha vepsläižiš pertiš, lavan pāl le- tud sija, kus voiži ištta laučan sijas). I kuni minā venuin sigā, bab koverzihe minun pāl da zavodi šuhaita midā-se. En el'gendand minā siloi, mitte čud se om, no veri seižutihe teravas. Sid' Luker'ja-bab kārāuzi minei jaugad da pāsti kodihe.

A kodiš, konz minā starinoičin mamale neciš ozaiduses da čudos,

hän sel'genzoiti, miše bab seižuti vert märtud puhegel da miše mugoi-
ne maht pidab arvostada, sikš miše se maht om hüvä.

Tetpas, minä en zavodind jokseta ühtnägoi, no kaik ümbärzihe ilma
lāžundkodita da zellita.

Vasil'jeva (Danšina) Alevtina Vasil'jevna, Šondjal-külä, Piterin agj

КАК БАБУШКА ЛУКЕРЬЯ МЕНЯ ИСЦЕЛИЛА

Хоть мне уже восьмой десяток, но я хорошо помню, как в дет-
стве со мной произошел такой случай.

Было мне тогда лет шесть. Росли мы – а нас было пятеро детей
– на улице: мама все время работала, а бабушек не было. Вот и бе-
гали дружно по двору да по улице, играя в салочки, да и ещё мно-
го во что.

У соседей двор был загорожен стоячей изгородью из ело-
вых сучьев – это называется «журавлиная изгородь», по-вепски
«kurgesine aid». Концы изгороди специально заострялись, но эти
жерди оказались очень острые. Играя, я бежала вдоль этого забо-
ра и босой ногой со всей силы лягнула эту дерновину. И всадила
сук в ногу между большим и средним пальцем. Когда выдернула,
кровь аж брызнула.

На мою беду, а может на спасение, подошла ко мне бабушка Лу-
керья, взяла меня за руку, завела к соседям и положила на рундук
(рундук — это вход в подполье в вепских домах, приподнятое
над полом место, где вместо скамейки можно и сидеть). И пока я
там лежала, бабушка наклонилась надо мной и что-то зашептала.

He поняла я тогда, что это за чудо, но кровь быстро остановилась. Потом бабушка Лукерья перевязала мне ногу и отпустила домой.

А дома, когда я маме рассказала о происшествии и чуде, то она объяснила, что бабушка остановила кровь специальным заговором и что такое умение нужно уважать, потому что оно доброе.

Конечно, я не сразу стала бегать, но всё обошлось без больницы и лекарств.

*Васильева (Даньшина) Алевтина Васильевна,
д. Шондовичи, Ленинградская область*

KUINKA LUKERJA-MUMMO PARANSI MINUT

Vaikka olen jo melkein kahdeksankymppinen, muistan vieläkin hyvin, mitä minulle lapsuudessa tapahtui. Olin silloin noin kuusivuotias.

Perheessämme oli viisi lasta, äiti oli koko ajan töissä ja isoäitejä ei ollut. Siitä johtuen me lapset vietimme paljon aikaa ulkona. Juoksenteimme yhdessä pihalla ja leikimme hippaa ja muita leikkejä.

Naapureiden pihalla oli kuusesta tehty aita, riukuaita, joka vepsäksi kutsutaan «kurgesine aid». Pystyseipäät nimenoman teroitettiin, ne olivat erityisen teräviä. Leikkiessäni juoksin aidan vieressä ja vahingossa potkaisin aitaa. Oksa juuttui isovarpaan ja keskivarpaan väliin. Kun vedin sen ulos, sieltä roiskui verta.

Epäonnekseni tai kenties pelastukseksi luokseni tuli Lukerja-mummo, otti minut kädestä, vei naapureiden luo. Pani minut ma kuasentoon ns. «rundukille», penkin päälle (vepsäläisissä piirteissä on soikea laatikko, joka rakennettiin uuniin pitkän seinään suuntaisek-

si, se toimi paitsi tuvanpenkkinä, myös kellarinovenä, kellariin mentiin tikapuiden avulla). Ja kun makasin sen päällä, mummo kumartui ylitseni ja sopotti loitsun. En silloin ymmärtänyt, mikä ihme se oli, mutta veri pysähtyi nopeasti. Sen jälkeen Lukerja-mummo sitoi jalkani ja päästi minut kotiin. Kotona, kun kerroin äidilleni tästä tapauksesta ja ihmeestä, hän selitti, että mummo pysäytti veren erityisellä taikakeinolla ja että tällaista taitoa on kunnioitettava. En tietenkään lähtenyt heti juoksemaan, mutta kaikki meni ilman sairaalaa ja lääkkeitä.

*Vasiljeva (Danšina) Alevtina Vasiljevna, Suontalan
kylä (ven.: Šondovitši), Leningradin alue*

HOW GRANDMOTHER LUKERYA HEALED ME

Now I am in my eighth decade, but I remember well the incident that happened to me in childhood, when I was 6 years old. There were five children in our family and we «grew up» on the street: my mother worked all the time, and we did not have grandmothers. We ran together around the yard and streets of the village, playing catch-up and other active games.

The neighbor's yard was fenced off with a standing fence made of spruce boughs – «crane fence», in Vepsian: «kurgesine aid». The ends of such a fence were specially sharpened, and these poles were very sharp. While playing, I ran along this fence and accidentally hit it with my bare foot and drove by bough between my toes. When I pulled it out, blood spurted out.

To my luck, grandmother Lukerya came up to me and took me to

the neighbors. In the neighbors' house, she put me on a runduk (the runduk is the lid from the entrance to the basement, which located under the floor in Vepsian houses; this place is raised above the floor and you can sit on it instead of a bench). And while I was lying there, Grandma Lukerya leaned over me and whispered something. I did not understand why, but the bleeding quickly stopped. Then Grandma Lukerya bandaged my leg and let me go home.

At home, when I told my mother about the incident and the miracle, she explained that Grandma Lukerya stopped the blood with special secret words, and that such a skill must be respected, because it is for good.

Of course, I didn't immediately start running, but I didn't need hospitals or medicines.

*Vasilyeva (Danshina)) Alevtina Vasilyevna,
Shondovich village, Leningrad region*

PERT'IZAND, KAŽI DA SONZARED

Meil pert'izand sebrastab meiden ižakažinke. No muga tuli ei ühtnägoi. Ezmäi hö lajihe öl. Kaži jokseli händ renghan da lošti sil'mil – muga hän oli kăraitud pert'izandan ičta-zevedandal. Sid' hö ladihe. No ei lophusai.

Kaži meil om kodinik, irdale ei lähtle tobmalaze, no kuspäi-se sil otihe sonzared. Veim niid kerdan poiš. Sid' vől ühten kerdan. No kah-tes nedališ päliči möst ned oma...

Ižakaži mokičese, sibitelese. Minä südäimiš sanuin pert'izandale: «Pert'izand, pert'izandaine, täudub jo kažile sonzarid tactä!!!»

I naku melentartušt: sonzarid-se hajeniba

Pecoil-külän eläi, Piterin agj

ДОМОВОЙ, КОТ И БЛОХИ

У нас домовой дружит с нашим котом.

Но это случилось не сразу. Сначала они ночью выясняли отношения. Кот бегал с хвостом бубликом и светил глазами от возмущения поведением домового. Потом помирились. Но не до конца.

Кот у нас домашний, на улицу не выходит совсем, но откуда-то

появились блохи у него. Вывели раз. Потом еще раз. Но через две недели опять...

Кот мучается, чешется. Я в сердцах сказала домовому: «Домовой, домовушка, хватит на кота блох кидать!!!»

И вот интересно: исчезли блохи-то.

Жительница деревни Пёлдуши, Ленинградская область

KODINHALTIIJA, KISSA JA KIRPUT

Meillä Kodinhaltija ja kissa ovat hyviä ystäviä. Mutta ystävyys ei syntynyt heti. Ensin he selvittivät suhdettaan öisin. Kissa juoksenteli häntä pystyssä närkästyneenä Kodinhaltijan käytöksestä. Sitten he tekivät sovinnon, hetkellisesti. Sisäkissa se oli, joka ei mennyt ulos lainkaan, mutta jostain sillä ilmestyi kirppuja. Yhtenä päivänä poistettiin kirppuja, toisena. Kahden viikon kuluttua niitä ilmestyi taas uudestaan. Kissa kärsi, raapi itseään. Sain hädissäni kodinhaltijalle: «Kodinhaltija, Kodinhaltija! Riittää jo, älä heittele kissaan kirppuja».

Ja mielenkiintoista... kirput katosivat.

Petsoilan kylän (ven.: Pjolduši) asukas, Leningradin alue

BROWNIE, CAT AND FLEAS

Our Domovoy and cat are friends.

But it didn't happen overnight. They used to fight every night. The cat was running with a raised tail, rearing hair and glowing eyes from indignation at the behavior of the Domovoy. Then they sort of reconciled. But it turned out that not completely.

Our cat is home, he doesn't go out at all, but from somewhere he got fleas. Removed fleas from him once. Then again. But two weeks later, the cat again suffered and itched. In my heart I said to the Domovoy: «Domovoy, Domovushka, stop throwing fleas on the cat!»

And that's interesting – the fleas disappeared on the same day!

A dweller of the village of Pyoldushi, Leningrad Region

KÜL'BET'IZAND

Tuliba külähä baboinnoks vnučkaine podruganke. Pätiba hö lämbitada kül'betin da vastoidas. Kül'bet' baboil lämpsi mustaks. Lämbitadihe kül'bet', oli jo se vaumiž vastoindan täht. Otiba neiččed koivvastan, heinil unotadud čajud da mäniba vastoimahas.

Vnučkaizele kül'bet' oli tutab, hän tezi äjid kül'betin peitusid, a vot hänen podrugaižele (hän oli lidnalaine) ei kaik tuli hüvin.

Konz podrugaine oli tulmas kül'betihe, hän kukištui, mändes üliči künduses. Ičeze tažlakudespäi hän kirozihe ičeksaz. Sid' hän kacui kül'betiš ümbri da meleti: «Kut-se redukast om tägä: seinäd oma noges, laučad oma muzad». Da valades vet tazha (a pidab sanuda, miše vet kül'betihe todihe vädril jogelpäi, sikš hän nahodi välläs unotadud čaj-hu), hän möst meleti: «Vezi om mitte-se muza, aniku redukaz». Tetpas, än'heze hän nimidä ei sanund, miše ei abidoitta emägaižid – podrugad da hänen baboid. No ku hö oma tulnuded kül'betihe, pidab pestas.

Vastoihe neiččed, tegiba ičezeze maskoid, pezihe, čajud joiba da mäniba kodihe, a kodiš om jo ehtlong stolal. Ehtlongitiba, spasibočiba baboid da mäniba magadamha. Kül'bet' muga vüzutoiti neiččid, miše eskai tulda karguihe küläklubha heil ei olend vägid.

Homendesel podrugaine zavodi žalleitas rästajaha kibuhu vödmas, a hänen mod da hibj katoihe rusttil läipil, kojo-kus eskai ištuihe pahkad. Baboi, kacuhtades podrugan päle, sid'-žo el'genzi, miš azj om, da küzui hänel:

— Ed-ik sinä meletand miččes-se pahas kül'betiš?

Neižne, süvetes ičeze melihe da ruskištudes völ lujemba, sanui, miše hänele ei tulend mel'he muza vezi da se, miše seinäd oliba noges.

Siloi baboi tõnduti händast kül'betihe udessai – pakičemha prostindad kül'bet'izandal da vedel. Näradoiči, miččed sanad pidab sil aigal sanuda da kut pidab pakita laskendad pezmahas.

Kaik oli tehtud, i, čududelendaks, rusktuz da kibu sel'gäs spravihe lujas teravas. A vot pahkoidenke tuli mähktäs: baboi äjak-se kerdad lähtli päčün taga da šuhaiži sigä vedhe, andli sidä vet jomha podrugale, käskli händast pezmaha necil vedel ičeze modod. Hilläšti pahkad-ki kuiviba.

Kül'betihe tuldes pidab küzuda kül'bet'izandal laskendad pezmahas. A mändes üliči künduses, pidab sanuda: «Kaik puhthad, minä redukaz». Dai lähttes ei unohtada kittä izandaižid – slavida kül'bet' da pakिता tervhut ičeze da kaikile, ked oma vastoinus siš.

.

Mäggär'-külän eläi, Piterin agj

КЮЛЬБЕТЬИЖАНД

Приехали в деревню к бабушке внучка с подругой. Решили они баньку истопить да попариться. Банька у бабушки топилась

«по-чёрному». Натопили, выстоялась банька. Взяли девоньки берёзовый веник, чаёк, заваренный на травах, и пошли париться.

Внучке банька была знакома, многие тонкости посещения бани она знала, а вот с подругой (та была городская) получилось не всё хорошо.

Когда подружка заходила в баню, она споткнулась, переступая через порог. От своей неловкости она выругалась про себя. Затем оглядела баньку и подумала: «Что-то грязновато тут: стены в саже, лавки тёмные». Да наливая в таз воду (а воду в баню носили ведрами с речки, поэтому она была похожа на слабо заваренный чай), она снова подумала: «Вода какая-то тёмная, будто грязная». Конечно, вслух она ничего не сказала, чтобы не обидеть хозяек – подругу и ее бабушку. Но раз пришли в баню, надо помыться.

Попарились, маски себе сделали, помылись, чайку попили и домой пошли, а дома – ужин на столе. Поужинали, поблагодарили бабушку и спать пошли. Банька так разморила девушек, что даже пойти на танцы в сельский клуб у них не было сил.

Наутро подруга стала жаловаться на тянущую боль в пояснице, а лицо и тело у неё покрылись красными пятнами, кое-где даже выскочили чирьи. Бабушка, взглянув на подружку, сразу поняла, в чём дело, и спросила у неё:

— Не думала ли ты о чём-нибудь плохом в бане?

Та, призадумавшись и покраснев ещё больше, призналась, что ей не понравилась темная вода и то, что стены были в саже.

Тогда бабуля отправила её в баню снова – просить прощения у банника и у водички. Наказала, какие слова надо при этом гово-

рить и как надо просить разрешения на помывку.

Всё было сделано, и, на удивление, краснота и боль в спине очень быстро прошли. А вот с чирьями пришлось повозиться: бабушка несколько раз уходила за печку и шептала там на водичку, давала подруге пить, заставляла её умыться этой заговорённой водой. Постепенно и чирьи высохли.

При входе в баню надо попросить у банника разрешения на помывку. А переступая через порог бани, надо сказать: «Все чистые, я грязная» (Kaik puhthad, minä redukaz). Да и при выходе не забыть поблагодарить «ижандейжидь» – восславить баньку и попросить себе и всем, кто в ней парился, здоровья.

Жительница деревни Мягозеро Ленинградской области

SAUNANHALTIJA

Tyttärentytär tuli ystävänsä kanssa kylään isoäitinsä luokse.

He päättivät lämmittää saunan ja nauttia löylyistä. Mummolle olikin savusauna. He lämmittivät sen huolella.

Tytöt ottivat koivuvihdat, yrteillä haudutettua teetä ja menivät saunaan. Tyttärentyttäreille saunominen savusaunassa oli tuttua, mutta ystävälle (hän oli kaupunkilainen) se oli uusi kokemus. Samalla kun tyttöystävä astui saunaan, hän kompastui ylittäessään kynnyksen. Epämiellyttävästi hän manasi itsekseen. Hän katseli ympärilleen ja ajatteli: «Täällä on likaisen näköistä: seinät ovat noen peitossa, penkit ovat tummat.» Kaataessa vettä pesuvatiin (vesi tuotiin saunaan ämpärillä joesta, joten se näytti, kun heikosti haudutettu tee), hän

ajatteli uudelleen: «Vesikin on tummaa, ikään kuin likaista.» Hän ei sanonut mitään ääneen, jotta ei loukkaisi ystäväänsä ja hänen isoäitiään. Mutta jos tultiin saunaan, täytyy peseytyä. He saunoivat, tekivät itselleen kasvonaamiot, peseytyivät, joivat teetä ja menivät kotiin. Kotona illallinen oli jo pöydällä. Söivät illallista, kiittivät mummoa ja menivät nukkumaan. Sauna oli niin rentoutuvaa, etteivät he menneet edes kyläklubiin tansseihin. Aamulla ystävä alkoi valittaa alaselänkivusta. Hänen kasvonsa ja vartalonsa peittyivät punaisilla täplillä, paikoin jopa paiseilla. Mummo katsoi tyttöä ja tajusi heti, mistä oli kyse. Hän kysyi tytöltä: «Ethän ole ajatellut mitään pahaa saunassa?» Miettien ja punastuen vielä enemmän tyttö myönsi, ettei ollut pitänyt tummasta vedestä ja siitä, että seinät olivat noen peitossa. Tuolloin mummo lähetti tytön takaisin saunaan pyytämään anteeksi Saunahaltijalta. Samalla hän neuvoi, mitä sanoja on sanottava ja miten pyydettävä lupaa Saunahaltijalta peseytymiseen.

Kun kaikki oli tehty, kuten mummo neuvoi, hävisi punoitus ja selän kipu hämmästyttävän pian. Mutta paiset eivät... Tuolloin mummo otti kupillisen vettä, meni kolme kertaa uunin taakse ja sopotteli loitsuja, antoi sitten ystävälle veden juotavaksi, pyysi hänet valelemaan kasvonsa. Jonkun ajan päästä vähitellen paiset alkoivatkin kuivumaan.

Ennen saunaan menoa kannattaa kysyä lupa peseytymiseen Saunanhaltijalta. Sisälle astuttaessa ja kynnyksen ylitettäessä sanotaan: «Kaikki ovat puhtaita, minä olen likainen» (veps.: Kaik puhthad, minä redukaz). Poistuttaessa saunasta pitää kiittää Saunanhaltijaa, pyytää terveyttä itsellesi ja kaikille, jotka ovat saunassa käyneet.

Leningradin alueen Mäkijärvenkylän (ven.: Mjagozero) asukas

KYUL'BET'IZHAND

One girl and her friend came to the village to visit the girl's grandmother. They decided to go to the village's banya.

So grandmother warmed the banya, the heat was very good there. The girls took a birch broom, herbal tea and went to the banya.

The granddaughter knew many moments of visiting the banya, but her friend was a citizen and village life was a wonder to her, so a strange story happened to her.

Grandmother's banya was heated in a «black way», without a pipe. In such a bath, all the smoke from burnt logs remains inside the room, heating the air, ceiling and walls. Thus, the entire steam room is covered with soot.

At first, entering the banya and stepping over the threshold, she stumbled. From surprise and annoyance at her awkwardness, she cursed (in her mind, not aloud). Then she looked around the banya and thought fastidiously: «It's dirty here: the walls are covered in soot, the benches are dark». And pouring water into the tub (water was brought to the banya straight from the river, so it was similar in color to weakly brewed tea), she again thought: «The water is so dark, as if dirty». Of course, she did not say anything out loud, so as not to offend her friend and her grandmother. And if you came to the banya, then you need to wash.

The girls took a steam bath, washed themselves, drank some tea and returned home. Grandmother has already prepared a delicious dinner with Veps pies. They had dinner together, after the girls thanked their

grandmother and went to bed.

And on the morning, a friend began to complain of a pulling pain in the lower back, and her face and body were covered with red spots and pimples. Grandmother, looking at her, immediately understood what was the matter, and asked her:

– Did you think about anything bad in the banya?

The friend remembered her thoughts about the dirty bath and bad words, blushed and confessed to her grandmother that she did not like the dark water and the walls dirty with soot.

Then the granny sent her back to the banya, to ask for forgiveness from Bannik and Water. She taught the girl what words to say and how to properly ask for permission to bathe.

Everything was done right this time. To the surprise of the girl, the redness and pain in the back disappeared almost immediately. But in order to remove acne, granny had to perform a magical rite: she went behind the stove and whispered into the water there, then gave this water to girl to drink and wash. After a couple of days, the pimples disappeared.

At the entrance to the banya, you need to make an order from Bannik for a bath. Entering and crossing the threshold, one must say: «Everything is clean, I am dirty» (Kaik puhthad, minä redukaz). And when you leave, don't forget to thank «izhandeynes» – glorify the banya and ask yourself and everyone who bathed in it for health.

A dweller of the village of Myagozero, Leningrad region

KUT SUSEDNAINE PUTUI LÄHTKEHE DA PÄZUI

Aminei baboi starinoiçi mugoižen ozaidusen. Tal'vel napritihe sulčtä sobid päivävauktal. Pimeduz' laskihe lujas aigois. Ehtal sulčtä kül'betiš ei sa: kül'bet'ižand oigendab läžundoid. Kül'betiš sulčtihe edelpäi muglastadud sobid, a huhtoimaha kävutihe lähtkennoks jogle. Kävtadihe siš azjas pit'k kalu – korend.

Meiden susednaine mäni huhtoimaha sobid. Nu i sül'gi lähtkehe. Kaik tedaba, miše sül'ktä vedehe ei sa. Nece koirustab vezi-ižandad. No vot hän tegi muga.

Konz hän mäneškanzi tagaze kül'betihe, hän libestui, lanksi da putui ani lähtkehe. Hüvä, korend oli – tartui.

Hätken ei voidn hän päzuda: jogen joksmuz oli hered, jän alle vedab teravas, no, sanub, pakiči prostindad vezi-ižandal, izvinihe.

Dai hilläšti päzui vedespäi.

*Jetojeva (Vasil'jeva) Tat'jana Ivanovna,
Martem'janovskaja-külä, Piterin agj*

КАК СОСЕДКА В ПРОРУБЬ ПОПАЛА ДА ВЫБРАЛАСЬ

А мне бабушка рассказывала такой случай.

Зимой старались стирать засветло. Темнота опускалась очень рано. Вечером в бане стирать нельзя: банник наслёт болезни.

В бане стирали замоченные накануне вещи, а полоскать ходили к проруби на реку. Использовали при этом длинную палку – корунд (korend).

Соседка наша пошла полоскать белье. Ну и плюнула в прорубь. Все знают, что плевать в воду нельзя. Это оскорбляет водяного – Вези-ижанда. Но вот так она поступила.

Когда она пошла обратно в баню, поскользнулась, упала и угодила в прорубь. Хорошо, палка была – зацепилась.

Долго не могла выбраться: течение сильное было, затягивает быстро под лёд, но, говорит, попросила прощения у водяного, извинилась.

Да и потихоньку выбралась из воды.

*Етоева (Васильева) Татьяна Ивановна,
деревня Мартемьяновская, Ленинградская область*

KUINKA NAAPURINROUVA PUTOSI AVANTOON JA PÄÄSI YLÖS

Isoäitini kertoi minulle tämän tarinan.

Talvella yritettiin pestä pyykit ennen pimeän tuloa. Pimeys laskeutui hyvin aikaisin. Illalla saunassa ei saanut pestä pyykkiä – Saunanhaltija suuttuu ja lähettää sairauksia. Saunassa pestiin edellisenä päivänä liioon laitettut pyykit ja huuhdeltiin joessa, avannossa. Huuhtelua varten käytettiin pitkää keppiä (vepsäksi se nimitettiin korendaksi).

Eräänä päivänä naapurimme meni huuhtelemaan pyykkiä. Ja sylki avantoon. Kaikki tietävät, ettei veteen saa sylkeä, koska se loukkaa Vedenhaltijaa (veps.: Vezi-izhand). Mutta naapurinrouva teki sen tyhmän teon. Paluumatkalla saunaan hän liukastui, kaatui ja putosi avantoon. Onneksi hänellä oli mukana keppi, johon hän tarttui. Virtaus oli voimakas, joka saattaa vetää nopeasti jään alle. Tuolloin naapuri ymmärsi pyytää anteeksi Vedenhaltijalta. Niinpä Vedenhaltija auttoi akkaa hitaasti nousta vedestä ylös.

*Yetoyeva (Vasiljeva) Tatjana Ivanovna,
Martemjanovskajan kylä, Leningradin alue*

THE STORY OF HOW A NEIGHBOR GOT INTO AN ICE HOLE AND GOT OUT

My grandmother told me this story.

In winter, everyone in the village tried to do their laundry before dark. In the evening noon can't do it in the banya – otherwise Bannik can give a diseases.

Therefore, things soaked the day before were washed in a bath-house, and then they were rinsed in a hole in the river, using a long stick (korend) for this.

Our neighbor went to rinse clothes. And for some reason she spat in the hole. Everyone knows not to spit in the water! This offends the water spirit Vezi-izhand. But she did it.

And when she went back to the banya, she slipped and fell right into the hole. It's good that the korund didn't fall out of her hands. She caught on ice with this stick.

The neighbor could not get out for a long time. The current of water was strong, dragging the woman under the ice. She was very frightened, but remembered the necessary secret words and quickly asked for forgiveness from Vezi-izhand.

After that, the stream weakened and the woman slowly got out of the water.

*Yetoyeva (Vasilyeva) Tatyana Ivanovna,
Martemyanovskaya village, Leningrad region*

TEDAJAN KALANIKAN STARIN

Necen starinan minä olen kulnu ičein hüvil sebranikoilpäi – kalanikoilpäi. — Azj oli kezal, — zavodi ičeze starinan Valentin, vähäšt lähtten ičeze melihe. — Mö Irina-akanke da tutabiden kanzanke pätim ajada tedištoitusehe da sil-žo aigal kalatushe Šatjärvele – nece om järv Vologdan agjas. Ajoim mö hätken – ezmäi mecteidme, sid’ – betontedme, i naku om lopuks järv. Pidab sanuda, miše järv da londuz čududoitiba meid. Randal oli pert’ kaikiden tarbhaižiden kaluidenke, pertin irdpolel-ki oli kaik lebun täht: i kus ištta, i kus žar’dä lihad. Järv oli sur’ da, kut sanutihe meile, süvä.

Sikš ku mö tulim ani longele, mö sid’-žo zavodim vaumištada sömäd. Longitim, pagižim siš, midä tegeškandem lebul. Ehtzor’al mö akanke pätim mända püdamaha kalad ongele harjoitišeks. Tutabad veriba lebaidamhas.

Irina oti kerdale supalan leibäd da munan vezi-ižandale, a minä – onged. Ištuimoiš veneheze: ak – meloihe, minä – ohjandamha motorad. Lähttes vähäšt randalpäi, mö panim radho motoran da ujuškanziba.

Tün’ sä, čoma tikahtuz, zirklonvuitte järventazo – kaik nece muga noidusti meid, miše Irina unohti hüvitada vezi-ižandad. Kokind oli

hüvä. Mö tahtois jo pörttas lagerihe. Minä panin motoran radho, i äkkid minun käzi särahti. Venehen pörutaškanzi. Ak odva pidihe venehes; pidab homaita, miše motoran minä olen kävutanu jo amu, no sid’ pidada tazo-olendad minei ei onestund. A venehen kaik pöruti da pöruti. Meid oti varu. Minä varaižin akas: hot’ meiden päl oliba-ki püzutandžiletad, mö olim ani edahan randalpäi. Sil’män agjal minä homaičin, kut Irina ühtel kädel pidase venehen laidas, a toižel otab kormanaspäi sidä, midä oli otnu kerdal. Hän laski vedhe ezmäi supalan leibäd, sid’ – munan. Uskmatont, no veneh hilläšti heiti pörumaspäi! A miččes-se aigas päliči se seižutihe kogonaz. Motor oli sauptud, järvel möst oli zirklonvuitte tazo. Mö, märgad, kacuim toine toižhe vaitti. Venehes oli äi vet. Irina murenzi vaittiolendad da segojal kelel sanui:
— Minä-žo unohtin adivoičetada vezi-ižandad!

Sid’-žo hän zavodi pakita prostindad siš, miše mö olim lähtnuded vedele da püdanuded kalad ilma laskendata da tomažeta.

Tutabile mö siloi em starinoičenugoi nimidä. Lebu da kalatuz oliba unohtamatomad, koume päiväd mäni homaičemata. Neciš ozaiduses mö starinoičim sebranikoile da tutabile, mugoižile-žo kalatusen navedijoile, vaiše miččen-se aigan sirttes.

A vedele siš aigaspäi ilma tomažeta da laskendata mö em laskkoiš.

Jetojev Vladimir Fëdorovič, Lukinskaja-külä, Piterin agj

РАССКАЗ БЫВАЛОГО РЫБАКА

Рассказ бывалого рыбака

Эту историю я услышал от своих хороших друзей – рыбаков.

— Дело было летом, — начал свой рассказ Валентин, немного призадумавшись. — Мы с женой Ириной и семьёй знакомых решили поехать на разведку и заодно на рыбалку на озеро Шатозе-ро — это в Вологодской области. Ехали долго – сначала по лесным дорогам, затем по бетонке, и вот наконец озеро. Надо сказать, что озеро и природа нас поразили. На берегу – обустроенный дом, всё для отдыха: и посидеть есть где, и мясо пожарить; само озеро – большое и, как нас предупредили, глубокое.

Поскольку приехали мы как раз к обеду, то сразу принялись готовить еду. Пообедали, обсудили, чем будем заниматься на отдыхе. На вечерней зорьке мы с женой решили пойти половить рыбки на удочку для наживки. Знакомые наши легли отдыхать.

Ирина взяла с собой кусок хлеба и яйцо для Везиижанда, а я – удочки. Сели в лодку: жена – на вёсла, я – управлять мотором. Отойдя немного от берега, мы завели мотор и поплыли.

Тихая погода, красивый закат, зеркальная гладь на озере – всё это нас так заворожило, что Ирина забыла задобрить Хозяина воды – Везиижанда. Клёв был хороший. Мы уже хотели возвращаться в лагерь. Я завёл мотор, и вдруг рука у меня дрогнула. Лодку начало кружить. Жена в лодке еле удержалась; надо заметить, что мотором я пользуюсь уже давно, но тут удержать равновесие мне не удавалось. Лодку всё кружило и кружило. Нами

овладевал страх. Я боялся за жену; хотя у нас и были надеты спасательные жилеты, но от берега мы были далеко. Краем глаза я заметил, как Ирина одной рукой держится за край лодки, а второй достаёт из кармана то, что брала с собой. Она опустила в воду сначала кусок хлеба, затем яйцо. Невозможно поверить, но лодка медленно переставала кружиться! А через некоторое время она и вовсе остановилась. Мотор был заглушён, на озере стояла зеркальная гладь. Мы, мокрые, молча смотрели друг на друга. В лодке было много воды. Ирина прервала молчание и, заикаясь, сказала:

— Я же забыла угостить Везиижанда!

Тут же она стала просить прощения за то, что мы вышли на озеро и ловили рыбу без разрешения и гостинца.

Знакомым мы тогда не стали ничего рассказывать. Отдых и рыбалка были удивительные, три дня пролетели незаметно. Про этот случай мы рассказывали друзьям и знакомым, таким же любителям рыбалки, только спустя некоторое время.

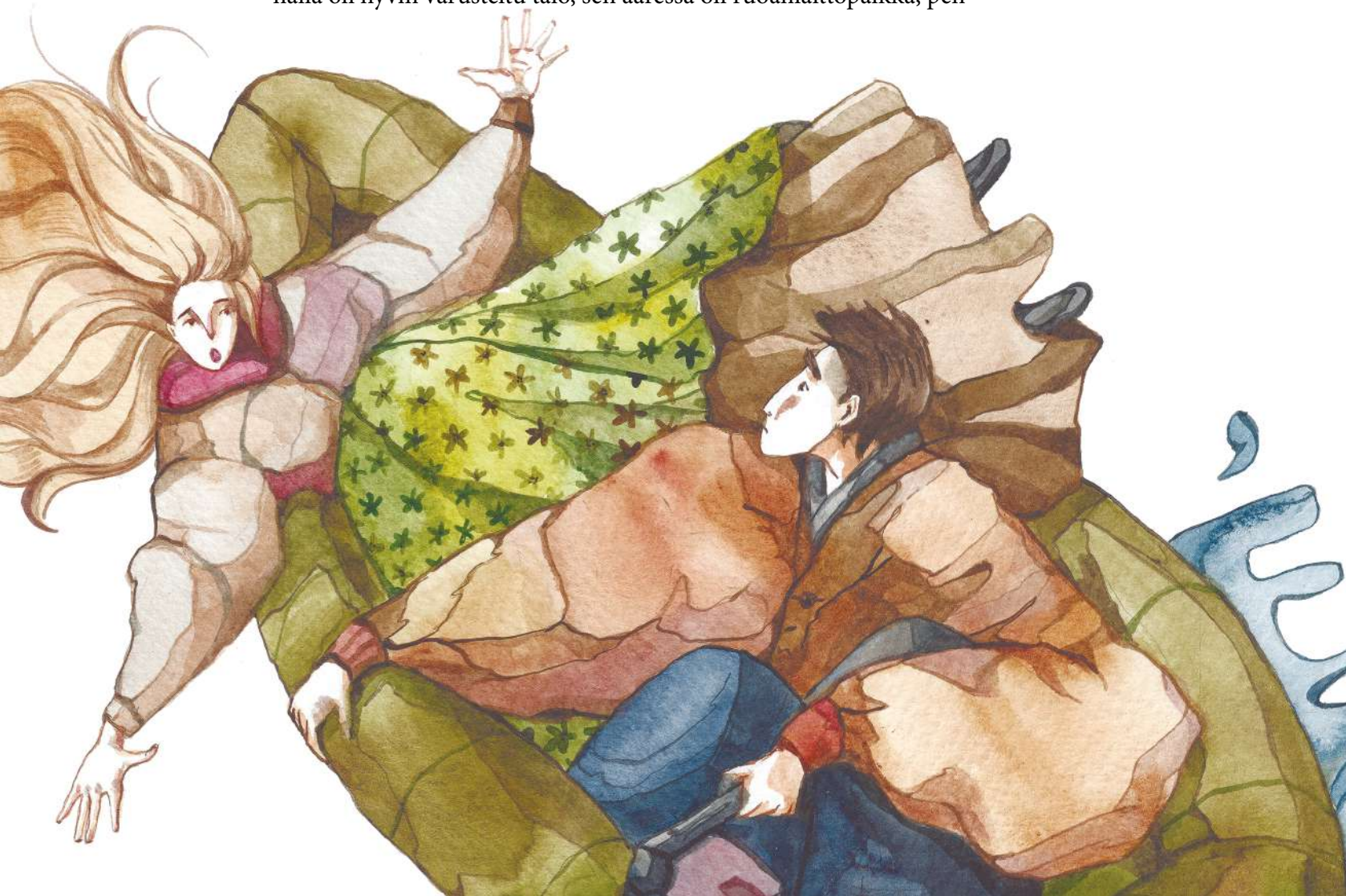
А на воду с тех пор без гостинца и разрешения мы не спускаемся.

*Етоев Владимир Фёдорович, деревня Лукинская,
Ленинградская область*

KOKENEEN KALASTAJAN TARINA

Olen kuullut tämän tarinan hyviltä ystäviltäni, kalamiehiltä.
Valentin aloitti tarinansa hiukan miettimällä:

– Se oli kesää. Minä ja vaimoni Irina tutun perheen kanssa päätimme mennä kalastamaan Šatjärvelle, se on järvi Vologdan alueella. Ajettiin pitkään. Ensin metsätiellä, sitten betonitietä pitkin ja lopuksi saavuimme järvelle. On sanottava, että järvi ja luonto hämmästyttivät meitä. Järvi itsessään on suuri ja, kuten meitä varoitettiin, syvä. Rannalla oli hyvin varusteltu talo, sen ääressä oli ruoanlaittopaikka, pen-

kit. Kun saavuimme paikalle, aloimme heti valmistaa ruokaa. Söimme ja teimme suunnitelman. Illan sarastaessa vaimoni ja minä päätimme mennä onkimaan kalasyöttejä. Ystävämme menivät lepäämään.

Irina otti mukaansa leivänpalan ja kananmunan Vedenhaltijalle (veps.: Vezi-izand) ja minä otin onget. Astuimme veneeseen, vaimo souti ensin hiemaan pois rannasta, minkä jälkeen minä käynnistin moottorin.

Hiljaisuus, kaunis auringonlasku, peilimäinen järven pinta – kaikki tämä kiehtoi meitä niin paljon, että Irina unohti tyyntyttää Vedenhaltijaa. Kala söi hyvin. Me halusimme jo palata takaisin. Käynnistin moottorin ja yhtäkkiä käteni värähti. Vene alkoi pyöriä. Vaimoni tuskin pysyi veneessä. On huomattava, että olen käyttänyt moottoria jo pitkään, mutta tässä vaiheessa en pystynyt pitämään venettä hallinnassa. Vene pyöri ja pyöri. Pelko alkoi vallata meidät. Minä pelkäsin vaimoni puolesta, vaikka meillä oli pelastusliivit päällä, mutta olimme kaukana rannasta. Silmä kulmastani huomasin, miten Irina tarttui veneen reunaan yhdellä kädellä ja otti taskustaan uhrilahjukset, jotka oli ottanut mukaansa. Ensin hän laski veteen leivän ja sitten kananmunan. Uskomatonta, mutta vene lakkasi hitaasti pyörimästä! Ja hetken kuluttua vene pysähtyi. Moottori sammutettiin. Olimme märkiä ja katsoimme toisiamme hiljaa. Veneessä oli paljon vettä. Irina katkaisi hiljaisuuden ja sanoi änkyttäen:

– Olin unohtanut tarjota uhrilahjaukset Vedenhaltijalle!

Hän alkoi heti pyytää anteeksi, että me kalastimme ja menimme järvelle ilman Vedenhaltijan lupaa ja lahjaa.

Palatessamme emme kertoneet tutuillemme mitään. Kalastusretki

oli upea, kolme päivää meni kuin siiville. Me kerroimme tästä tapauksesta vaan jonkin aikaa myöhemmin tuttavillemme, jotka ovat meidän laisiamme kalastuksen ystäviä.

Tämän kokemuksen jälkeen emme enää ole menneet veteen ilman lahjoja ja lupaa.

Jetojev Vladimir Fjodorovitš, Lukinskajan kylä, Leningradin alue

A SEASONED FISHERMAN'S STORY

I heard this story from my good friends, the fishermen.

– It was summer, – Valentin began his story. – My wife Irina, a family of friends, and I decided to go fishing on Lake Shatozero – this is in the Vologda region. We drove for a long time, along the main road, then along the forest roads, then along the concrete road, and finally, we arrived at the lake. I must say that the lake and nature amazed us. In the equipped house on the shore, everything was done for relaxing in the fresh air: a place for cooking and benches. The lake was large and deep.

Since we arrived for dinner, we immediately began to prepare food. We ate and made a plan. Our friends went to rest. But my wife and I decided at the evening dawn to fish with rods.

Irina took a piece of bread and an egg for Vezi-izhand, I took fishing rods. We got into the boat – the wife on the oars, I was in control of the motor, and set sail.

Quiet weather, a beautiful sunset, a mirror-like surface on the lake – all this fascinated us so much that Irina forgot to appease the Master of

the water – Vezi-izhand.

The bite was good. We already wanted to return to the camp.

I started the engine and suddenly my hand trembled. The boat began to spin. The wife barely managed to stay in the boat. It should be noted that I have been using the motor for a long time, but here I could not keep my balance. The boat was spinning. Fear has overcome us. I was afraid for my wife, although we had life jackets on, but we were far from the coast.

I noticed how Irina was holding on to the edge of the boat with one hand, and with the other she took out of her pocket what she took with her. First she dipped a piece of bread into the water, then an egg. Unbelievable, but the boat slowly stopped spinning! And after a while the boat stopped completely. The engine was turned-off, the lake was mirror-like. We were soaking wet, silently looking at each other. There was a lot of water in the boat. Irina broke the silence and, stuttering, said:

– I forgot to treat Vezi-izhand at the beginning of fishing!

Immediately she began to ask for forgiveness that they were fishing and went to the lake without permission and a gift.

At that moment, we did not tell our friends anything. Rest and fishing were amazing, three days flew by unnoticed. After some time, we told about this case to friends, the same lovers of fishing.

And since then, without a gift and the permission of the Spirit of Water, we do not go down to the water.

Yetojev Vladimir Fjodorovich, Lukinskaya village, Leningrad region

KUT SAUDIHE MELIC

Martem'janovskaja-küläs oli vezimellic. Saudihe se ani mecan rindale, külän agjale – vilule ojale läz Vauktad järved. Sijan mellican täht oli valičenu külähine noidak, hän pani tuleban fundamentan sijale koume tähkad rugišt, nižud da kagrad.

Radoi mellic hüvin – Vasil'jev Ivan oli spravnijan mellicnikan. No starinoitas, miše edel, ku pästta mellican kezr radho, pidi kožudas vezi-ižandanke, panda ojaha vähäšt jauhod, maidod vai vodkad. Vezi-ižand pidab hol't kezran ladus da mellican rados. Nu a ku olda sebras-tamata hänenke, kevädel upotab mellican fundamentan – kezr lähteb aluselpäi i ei linne küliš jauhod.

Martem'janovskaja-külän eläi, Piterin agj

КАК МЕЛЬНИЦУ СТРОИЛИ

В деревне Мартемьяновская была водяная мельница.

Построили её совсем рядом с лесом, на краю деревни – на холодном ручье у Белого озера. Место выбрала деревенская ведунья, она заложила на месте фундамента три колоска ржи, пшеницы да овса.

Работала мельница хорошо – Васильев Иван был справным мельником. Но рассказывают, что прежде, чем запускать колесо мельницы, надо было договориться с Везиижандом – водяным, положить в ручей немного муки, молока или водки. Везиижанд следит за исправностью колеса и работой мельницы. Ну а если не дружить с ним, весной у мельницы затопит фундамент – колесо отойдёт от основы и не будет в деревнях муки.

Жительница деревни Мартемьяновская Ленинградской области

KUINKA VESIMYLLY RAKENNETTIIN

Martemjanovskajan kylään rakennettiin vesimylly. Se rakennettiin hyvin lähelle metsää, kylän reunalle, kylmän puron äärelle, lähellä Valkoista järveä. Paikan valitsi paikallinen noita, hän laittoi perustuksen paikalle kolme ruis-, vehnä- ja kauratähkää.

Ivan Vasiljev oli pätevä mylläri. Mylly toimi hyvin.

Kyläläiset kertovat, että ennen myllyn käynnistämistä piti sopia Vedenhaltijan (veps.: Vezi-ižand) kanssa. Neuvottiin laittamaan puroon vähän jauhoja, maitoa tai vodkaa. Silloin Vedenhaltija valvoo myllyn toimintaa. Jos ei ystävystytä Vedenhaltijan kanssa – mylly pysähtyy eikä kylään saada jauhoja.

Leningradin alueen Martemjanovskajan kylän asukas

THE STORY OF HOW THE MILL WAS BUILT

A long time ago there was a water mill at the village of Martemyanovskaya.

People built it on the edge of the village, very close to the forest, on a cold stream near the White Lake. This place was chosen by an old village witch and on the site of the foundation she laid three spikelets of rye, wheat and oats.

We remember the miller Ivan Vasilyev – he was a wonderful miller, he took good care of the mill and made excellent flour. He also knew how to negotiate with the spirits of nature. He told us that before starting the wheel of the mill, it is necessary to agree with the Waterman (Vezi-izhand) and put some flour, milk or vodka into the stream.

Vezi-izhand looks after the serviceability of the water wheel and the operation of the mill. He must be respected. And if you do not be friends with him, then water will flood the foundation of the mill or the water wheel will move off the axis, and there will be no flour in the villages.

A dweller of the village of Martemyanovskaya, Leningrad Region

KUT MÖ HEINÄNTEGOL OLIM

Se oli praznikal, Pedrumpäiväl. Kezanitandale mö keradelimoiš kai-
kel kanzal. Tat da hänen velled nitiba heinäd, a mö mamanke da
sizaridenke kändliba sidä. Meiden nit oli Kangazpöudol, kesked
mecad. Kerdal meil kaiken oli koumelitraine bank bolvet, a vezi
sen täht kaiken oli kaivospäi, vilu. Mam keitli munid, čapli lehedad leibäd
surikš bibalehikš. Hosid sidä solanke da laukheinänke – muga magukast!

Meiden pöudod katoihe vedel, mugoizid pöudoid kuctas luhtikš.
Hein niil om reheda, duhukaz, sen änikod oma mujukahad, a seikhiš
om äi heinvet. Lehmäd mugošt heinäd lujas navediba.

Homendesel sä oli hüvä, a lähemba pol'päiväd tuliba madalad hah-
kad vihmpil'ved. Puhloniba vihmpil'ved, i tuli sel'ktaks: pigai vihmuš-
kandeb. A meil' om vaumiž vaiše pol' sabrad. Tatoi tacib – minä topsin.
Hein om pehmed, kučutai, panese sabrha hüvin.

A vihmpil'ved rippuba meiden päl, i mö rigehtim. Mamoi oti mu-
naižen da zavodi ümbärta nitun, vihelta da virkta loičendan, pagišta
tulleinke da päiväiženke. Sid' äkkid tuli tullei, küksi vihmpil'vid, i päi-
väine ozutihe taivhal. Muga mö sabran loim ki. I vaiše mö lopim ra-
don, ištuimoiš lebahtamha, kut Jumalaine meile vihmun oigenzi-ki.

Järved-külän eläi, Piterin agj

КАК МЫ НА СЕНОКОСЕ БЫЛИ

В праздник это было, на Петров день. На летний покос мы со-
бирались всей семьёй. Отец и его братья косили траву, а мы с ма-
мой и сёстрами переворачивали сено. Покос у нас был на Кан-
гас-поле, посреди леса. С собой у нас всегда была трёхлитровая
банка брусничного морса, а вода для него всегда была из колод-
ца, студёная. Мама варила яйца, хлеб свежий нарезала большими
ломтями. Натрёшь его с солью да с зелёным луком перьями – та-
кая вкуснятина!

Поля были заливные. Трава на них лесная, пахучая, с яркими
цветами и сочным стеблями. Коровы такую очень любят.

Утром погода была хорошая, а ближе к полудню пришли низ-
кие серые тучи. Набухли тучи, и стало ясно: вот вот прольётся
дождь. А у нас только половина стога готова. Папа кидает – я топ-
чу. Сено мягкое, щекотное, укладывается хорошо.

А тучи висят над нами, и мы торопимся. Мама взяла яичко и
стала обходить пожню, свистеть да молитовку говорить, с ветром
да солнцем разговаривать.

Тут внезапно поднялся ветер, разогнал тучи, и солнце вышло.
Так мы стог и сложили. И только закончили работу, сели передох-
нуть, как Юмалайне дождик нам и отправил.

Жительница деревни Озёра Ленинградской области

KUINKA ME OLIMME HEINÄTÖISSÄ

Tämä tapahtui juhlapäivänä, Pietarin päivänä. Heinäntekoon koonnuimme omin perheen voimin. Isäni veljensä kanssa näyttivät heinää viikatteella. Minä, äitini ja sisareni möyhimme niitettyä heinää. Niitty oli Kangaspellolla, keskellä metsää. Meillä oli aina mukana kolmen litran purkki puolukkamehua, johon lisättiin kylmää kaivovettä, äidin keittämiä kananmunia ja isot palat tuoretta leipää. Omasta puolestani voisin todistaa: suolaa ja sipulia leivän päälle – voi että kun on herkkua.

Meidän heinäpelloillemme joskus tulvi vettä, sellaisia pelloja kutsutaan luhdiksi. Niityt tuoksuivat heinältä mehevine ja värikkäine kukkineen, josta lehmät tykkäävät. Heinäntekoon aamulla sää oli poutaista, mutta lähempänä keskipäivää taivaalle ilmestyi matalia harmaita pilviä.

Kohta varmaankin alkaisi sataa! Mutta meillä oli tehty vain puolet heinäsuovaista. Isä heittää heinää suoviksi ja minä tallaan sitä ahkerasti. Heinä on kutittavaa ja pehmeää. Pilvet roikkuvat meidän yläpuolellemme, ja me kiirehdimme. Äiti otti kananmunan ja alkoi kiertää niityn, viheltää ja rukoilla, puhua jotakin tuulelle ja auringolle. Yhtäkkiä tuuli voimistui, hajotti pilvet, ja aurinko rupesi paistamaan. Joten meillä oli aikaa panna heinää suovaan ilman sateen pelkoa. Heti kun me saimme työn valmiiksi ja istuimme lepäämään, Jumalaine lähetti meille sateen.

Leningradin alueen Järvienkylän (ven. Ozjora) asukas

THE STORY OF HOW WE WERE ON THE HAYFIELD

It was on a holiday, on Peter's day. Our family is in full force. My father and his brothers cut the grass, and my mother and sisters and I turned over the hay.

The mowing was on Kangas-field, in the middle of the forest. The fields were flooded. The grass on them grows forest, fragrant, with bright flowers and succulent stems. Cows love it.

We always took with us a three-liter jar of cold lingonberry juice (the water for it was taken directly from the well). Mom boiled eggs and cut fresh bread into large slices. When crispy bread is rubbed with salt and eaten with green onions – it's so yummy!

We ate a little and got back to work. Dad throws grass, and I trample. Hay ticklish, soft, fits well.

In the morning the weather was fine, and towards noon low gray clouds came. But we put only half a haystack and were in a hurry.

The clouds were swollen, it became clear that it would rain. Then mother took a boiled egg and began to go around the harvest, whistle and say a prayer, talk to the wind and the sun.

Suddenly the wind picked up and dispersed the clouds. The sun returned and we piled up the haystack to the end. Yumalaine send rain only after we finished work and sat down to rest.

A dweller of the village of Ozyora, Leningrad Region

MECIŽAND

Kaikutte meiden külän eläi tedab bohatoid maržžomid lähembaižes mecas da naprib kaita, holitada niid: olda ribmäta lehtesid, rästmata marjpenzhid – no senke ühtes i starinoičemata «ičeze kuldažiš sijoiš» nikenele.

Kerdan minun mamoi Antonida Mihailovna mäni mecha mustikaižhe. I vot poimib hän mustikašt puzuižehe da äkkid kuleb: sused Raisa Pavlovna mäneb. Nu mamoi i peitihe penzhiže: ei tahtoind ozutada ičeze sijašt. Peitihe, no hilläšti jatksi kerata marjoid edemba, süvetes mecha.

Naku puzuine om jo täuttud, om aig mända kodihe. Hämärduškanzi. I äkkid mec tegihe ani tundmatomaks. Mäneb minun mamoi sidäme i el'gendab, miše hän om jo olnu necil mecaverel, no tahtoimata tegeb jo kahtenden kehkruden da sid' koumanden-ki.

A külä kulub ani läznašti – naku lehmäd mönguba fermal, niil om ehtaline lüpsand. Naku külähižed koirad nutaba. Eskai ristituiden äned kuluba. No mamoi nikut ei voi löuta tehut, miše lähtta tele külähäpäi.

El'genzi mamoi siloi, miše mecižand käreganzi hänen päle hänen nügeiduses, sikš hän kehkeroičeb-ki mecadme.

No vepsläižed tedaba da andaba pol'vespäi pol'vhe zavetnijoid

vaihid, miččed abutaba kosketadas londusen hengidenke.

Mamoi kărauži murniniškoin kaik ičeze sobad, virkoi nene vaihid da pakiči armahtust mecižandal.

Voit uskta, voit olda uskmata, no mamoi ani sil-žo minutal läksi tele külähäpäi.

Naku mugoižen urokan hän sai – miše mec om sur', račii da andab ičeze lahjoid kaikile, a mecižand om kauged, no todennavedii.

Ignasheva (Vasil'jeva) Nadežda Anatol'jeva, Järved-külä, Piterin agj

МЕЦИЖАНД

Каждый житель нашей деревни знает богатые ягодные места неподалёку в лесу и старается бережно относиться к ним: не рвать листочки, не выдирать ягодные кусты – но при этом и не разглашать свои «золотоносные» места.

Однажды моя мама Антонида Михайловна пошла в лес за черникой. И вот собирает она чернику в кузовок и вдруг слышит: соседка Раиса Павловна идёт. Ну мама и спряталась в кустах: не хотела показывать своё местечко. Спряталась, но потихоньку продолжила собирать ягоды дальше, уходя глубже в лес.

Вот кузовок уже наполнен, пора идти домой. Начинало смеркаться. И лес вдруг стал незнакомым. Идет моя мама по нему и понимает, что уже была на этой лесной опушке, но уже второй круг делает и третий.

А деревню слышно совсем рядом — вот и коровы на ферме мычат, вечерняя дойка. Вот и собаки деревенские брешут. Даже

людские голоса слышны. Но никак не найти ей тропинки, чтобы выйти на дорогу к деревне.

Поняла мама тогда, что дух леса Мецижанд рассердился на нее за хитрость, вот и кружит по лесу.

Но вепсы знают и передают из поколения в поколение заветные слова, которые помогают общаться с духами природы.

Мама вывернула на левую сторону всю свою одежду, произнесла те заветные слова и попросила извинения у Мецижанда.

Можете верить, можете не верить, но мама буквально в ту же минуту вышла на дорогу в деревню.

Вот такой она получила урок — что лес большой, щедрый и для всех, а Хозяин леса Мецижанд суровый, но справедливый.

*Игнашева (Васильева) Надежда
Анатольевна, село Озёра, Ленинградская
область*

METSÄNHALTIIJA

Kylämme asukkaat tuntevat lähimetsän parhaat marjapaikat ja yrittävät pitää niistä huolta – olla repimättä lehtiä ja marjapuskia. Samaan aikaan he yrittävät olla paljastamatta «kultaisia» paikkojaan.

Eräänä päivänä äitini Antonida Mihailovna meni metsään poimimaan mustikoita. Hän kerää mustikoita tuohikoriin ja yhtäkkiä kuulee, että naapuri Raisa Pavlovna tulee. Äitini nopeasti piiloutui pensasiin – ei halunnut paljastaa omaa marjapaikkaansa. Hän piiloutui, mutta hetken kuluttua jatkoi marjojen keräämistä menemällä syvemmälle metsään. Kori oli jo täynnä marjoja, ja olisi aika lähteä

kotiin. Alkoi hämärtää. Ja metsä muuttui yhtäkkiä tuntemattomaksi. Äitini kävelee sitä pitkin ja ymmärtää, että hän on jo ollut tällä metsänlaidalla, mutta tahtomattaan tekee jo toista ja kolmattakin kierrosta. Kylän äänet kuuluvat hyvin lähellä: Lehmät maatilalla ammuvat, iltalypsy on menossa. Kylän koirat haukkuvat. Kuuluu jopa ihmisten ääniä. Mutta äitini ei voi millään löytää polkua päästäkseen kylään johtavalle tielle. Sitten hän tajusi, että Metsänhaltija, Mecižand, oli vihainen hänelle marjapaikkaansa salaamisesta ja sen vuoksi kierrättääkin häntä ympäri metsää.

Mutta vepsäläiset tietävät ja välittävät sukupolvelta toiselle ne arvokkaat sanat, jotka auttavat kanssakäymisessä luonnonhenkien kanssa. Äiti käänsi kaikki vaatteensa nurjalle puolelle, sanoi nämä arvokkaat sanat ja pyysi anteeksi Mecižandilta. Voitte uskoa tai olla uskomatta, mutta juuri sillä hetkellä äitini löysi kylään vievän tien. Näin äitini sai opetuksen, että metsä on suuri ja antelias kaikille ja Metsänhaltija, Mecižand, on ankara, mutta oikeudenmukainen.

Ignasheva (Vasiljeva) Nadežda
Anatoljevna, Järvienkylä (ven. Ozero),
Leningradin alue
METSIZHAND

Every inhabitant of our village knows the rich berry places in the forest and tries to take good care of them, carefully pick the berries and not pull out the berry bushes. At the same time, he tries not to disclose his «gold-bearing» places.

Once, my mother Antonida Mikhailovna went to the forest for blue-

berries. She was gathering berries in a basket and suddenly heard footsteps. I looked – the neighbor Raisa Pavlovna was coming. Mom hid in the bushes – she didn’t want to show anyone her berry place. She went into the bushes, but continued to pick berries, not noticing how she went deeper into the forest.

The basket was already full, became time to go home. It was starting to get dark. And the familiar paths in the forest were suddenly lost. My mother was walking through the forest and realized that she was walking in circles – she was already at this edge.

At the same time, the village can be heard very close – here are the cows on the farm mooing, the evening milking has begun, and the dogs are barking in the yards. Even human voices are heard... But she can’t find a path to get out to the village. Mom realized then that it was the spirit of the forest, Metsizhand, who was angry with her for her cunning, so he punishes her and circles around the forest.

But Vepsians know and pass on to generations secret words that help to communicate with the spirits of nature.

Mom turned all her clothes inside out, read the spell and asked for forgiveness from Metsizhand.

You can believe it or not, but my mother literally at that very moment went out onto the road to the village.

This is how she learned the lesson – that the forest is large, generous and its gifts are for everyone, and the owner of the forest, Metsizhand, is harsh, but fair.

Nadezhda Anatolyevna Ignasheva (Vasilyeva),
Ozyora village, Leningrad region

KUT MÖ MURAŠKOHO MÄNIM

Ühtel čomal kezapäiväl mö mužikanke da vanhemban tütrenke Alönanke pätim tulda mecha muraškoho. Vunukoid jätim kodihe – meletim, miše mända ei ole edahaks da taho om tutab, sikš mö em hätkestugoi da pigai pördamoiš kodihe. Läk-sim kodišpäi, konz aig oli lähenemas pol'päiväd. Järvelesai ajoim mašinal, sid' venehel ehtatimoiš toižele randale. Meidenke oli Dik-koir. Kerdan se tuli meidennoks tal'vel da muga jäi-ki; mö kaikel kanzal me'düim sihe, dai Dik tegihe meiden uskoližeks sebranikaks. No ka, koir ei išt nus veneheze, a joksi randan agjadme kadotamata meid näguspäi.

Oli ani čoma sä. Vedel kaikjal päzuiba lilijad, mö ihastelim londusen čomut da sanelim siš, kut linneb hüvä, ku linneb äi muraškod da mö, kerates sidä, pigai pördamoiš kodihe, ved' lapsed oliba jänuded üksnäze.

Astuim mö ei hätken, lüz vittošt kümned minutad. Son löuzim ühtnägoi, sikš ku meil kerdal oli navigator.

Muraškod om äi, kaik so om pakuiž-rusked!

Mö kerazim kogonaižed vädrad teravas, ištuimoiš lanktenudele pulelebaidamhas, söhtmaha da johtmaha čajud edel tagamatkad. Koir venui rindal minun jaugoidenno, peittes nenan samloho parmoišpäi.

Mužik oti navigatoran, pani tagaižen čokmen järvele, kus oli jättud veneh, da kirgahti täduližen:

— Nu, videstošt kümnes minutas päliči linnem venehenno, a časus päliči – kodiš.

Mö seižutimoiš venujal pulpäi da tönduim tagamatkha. Dik joksi edemba.

Astuim mö hätken, ličimoiš läbi bujerakoiš, mäthišt, lanktenuzišt puišt. Äjak-se kerdoid minä uhklin ani süvähä. Navigator kaik-se ozuti, miše järv om metras koumessadas meidennopäi, no mö astuim i astuim; koir sil aigal äjak-se kerdoid joksi meidennoks da sid' möst konna-se mecha.

Miverdan suren oli meiden čududelend, konz koumes časus päliči mö pördimoiš ani sile sijale, kus olim jonuded čajud! Päiväine sil aigal jo zavodi tikahtuda, mö tähäsai olem mecas, a kodiš lapsed seižuba üksnäze!

Minai oli zavod'mas panik. Mužik da tütar oliba tünäs meles – vai minei muga vaiše näguihe.

Minä zavodin johtutada, midä pidab tehta, ku segoid mecha. Völ laps'aigas baboi da mamoi saneliba minei, miše, lähttes mecha vai tondudes matkha, ei sa sanuda «pigai pördamoi» vai «linnen ningoižehese-še čashu». A ku mugoine azj kaik-se ozaižihe, pidab lugeda loičend märitud tabal.

Minä heitin ičelainpäi sobad, kärauzin sen murni, rehkin sen da panin ičein päle ani muga, murniniškoin. I zavodin pakita armahtust Mecizandal siš, miše mö olim tulnuded mecha hänen laskendata da olim nadeinus, miše pigai pördamoiš. Panin pule supalaižen leibäd da lugin

loičendan.

Sid' Dik-ki ozutihe. Minä heitin ičelainpäi vön, sidoin sen koiran kaglvöhö, i, pakites blahoslovindad, mö mäneškanzim koiran jäl'ges. Em männugoi sadad-ki metrad, kut ozutihe järv.

Ozaižihe, miše koir äjak-se kerdoid tuleskeli joksten järvelesai da sid' tagaze meidennoks. A mö kehkeroičim mecadme. Mecižand, nägub, abidoičihe meiden päle da ei pästlend solpäi.

Siš aigaspäi, mändes mecha, minä naprin olda sanumata, miččehe čashu linnen kodiš, otan kerdal tomaizen Mecižandale da pakičen hänen laskendad keradamha marjoid da senid, velgusižešti spasiboičen sidä meclahjoiš.

*Jetojeva (Vasil'jeva) Tat'jana Ivanovna,
Martem'janovskaja-külä, Piterin agj*

КАК МЫ ЗА МОРОШКОЙ ХОДИЛИ

В один из летних дней мы с мужем и старшей дочерью Алёной решили пойти в лес за морошкой. Внуков оставили дома – подумали, что идти не так далеко и место знакомо, поэтому мы не задержимся и быстро вернёмся домой. Вышли из дома, когда время приближалось к полудню. До озера доехали на машине, затем на лодке переправились на противоположный берег. С нами была собака Дик. Пёс приبلудился к нам зимой; мы всей семьёй привязались к нему, а Дик стал нашим верным другом. Так вот, в лодку собака не села, а бежала по краю берега, не теряя нас из виду.

Стояла прекрасная погода. На воде везде распустились лилии, мы любовались природой и говорили о том, как будет хорошо, если будет много морошки и мы, набрав её, быстро вернёмся домой, ведь дети были оставлены одни.

Шли мы недолго, минут пятнадцать. Болото нашли сразу, так как у нас с собой был навигатор.

Морошки много, всё болото жёлто-красное!

Мы быстро набрали вёдра, сели на упавшее дерево передохнуть, перекусить и попить чайку перед обратной дорогой. Собака лежала рядом у моих ног, спрятав нос в мох от оводов.

Муж взял навигатор, поставил обратную точку на озере, где была оставлена лодка, и воскликнул довольный:

— Ну, через пятнадцать минут будем у лодки, а через час – дома.

Мы радостно встали и дружно двинулись в обратный путь.

Дик побежал вперёд.

Шли мы долго, пробирались через буераки, болотные кочки, свалившиеся деревья. Я несколько раз проваливалась по самое не хочу. Навигатор упорно показывал, что озеро находится метрах в трёхстах от нас, но мы шли и шли; собака в это время несколько раз прибегала к нам и снова убегала.

Каково же было наше удивление, когда через три часа мы вернулись на то же место, где пили чай! Солнце тем временем уже пошло на закат, мы всё ещё в лесу, а дома дети одни!

У меня начиналась паника. Муж и дочь были спокойны – или же мне так только казалось.

Я стала вспоминать, что надо делать, если заплутал в лесу. Ещё в детстве бабушка и мама мне говорили, что, уходя в лес или направляясь в дорогу, нельзя говорить «скоро вернусь» или «буду к такому-то часу». А если такое всё же произойдёт, то надо прочитывать молитву определённым образом.

Я сняла с себя одежду, вывернула её наизнанку, встряхнула и надела прямо так. И стала просить прощения у Хозяина леса (Мецижанда) за то, что зашли мы в лес без его разрешения и наделись на то, что скоро вернёмся. Положила на дерево кусочек хлеба и прочитала молитву.

Тут и Дик снова появился. Я сняла с себя пояс, привязала к ошейнику, и, благословясь, мы пошли вслед за псом. Не прошли и ста метров, как показалось озеро. Оказывается, собака несколько раз прибегала к озеру и бежала обратно к нам. А мы кружили по лесу. Мецижанд, видимо, на нас обиделся и не выпускал с болота.

C тех пор, идя в лес, я стараюсь не говорить, к какому часу буду дома, беру с собой гостинец для Мецижанда и прошу его разрешения на сбор ягод и грибов, обязательно благодарю его за лесные дары.

*Етоева (Васильева) Татьяна Ивановна,
деревня Мартемьяновская, Ленинградская область*

KUINKA ME POIMIMME LAKKAA

Eräänä kesäpäivänä päätimme mieheni ja vanhimman tyttäreni Aljonan kanssa mennä metsään poimimaan lakkaa. Lastenlapset me jätimme kotiin, koska ajattelimme, että paikka on tuttu ja matka ei ole pitkä, joten emme viivy kauan ja palaamme nopeasti kotiin. Lähdimme kotoa puolenpäivän aikaa.

Pääsimme järvelle autolla, sitten veneellä soudimme vastarannalle. Meidän kanssamme oli myös koiramme Dik. Dik tuli meille talvella, koko perhe kiintyi koiraan ja Dikistä tuli uskollinen ystävämmme. Koira juoksi rantaa pitkin seuraten venettämme. Sää oli ihana. Veden päällä kelluivat lumpeet valtoimenaan, me ihailimme luontoa ja puhuimme siitä, että olisi hyvä, jos me löytäisimme paljon lakkaa ja voisimme palata nopeasti kotiin, koska lapset jäivät yksin. Löysimme suon pian, koska meillä oli navigaattori mukana. Lakkaa oli paljon, koko suo oli keltapunaishena! Keräsimme nopeasti ämpärit täyteen, istuimme kaatuneen puun päälle lepäämään, syömään välipalaa ja juomaan teetä ennen paluumatkaa. Koiramme makasi jalkojeni vieressä piilottaen nenänsä sammaleen vehreyteen. Puoliso otti navigaattorin, asetti paluupisteen järvelle, jonne vene jäi, ja huudahti tyytyväisenä:

— No, viidentoista minuutin kuluttua olemme veneellä ja tunnin kuluttua ollaan jo kotona.

Nousimme iloisina ylös ja lähdimme paluumatkalle, Dik juoksi edellä. Kävelimme ja kävelimme, kuljimme kaivojen, soiden ja kaatuneiden puiden ohi. Pari kertaa meinasin upota suonsilmään. Navigaattori osoitti sitkeästi, että järvi oli kolmisensadan metrin päässä meistä. Koiramme tuli tuolloin luoksemme useita kertoja ja juoksi jälleen pois. Yllätykseksemme kolmen tunnin matkan jälkeen palasimme samaan paikkaan, jossa olimme juoneet teetä! Aurinko oli jo laskeutumassa, mutta me olimme edelleen metsässä ja lapset olivat kotona yksin! Minut alkoi vallata paniikki. Mieheni ja tyttäreni olivat rauhallisia, tai niin minusta vain tuntui. Aloin muistella mitä pitäisi tehdä, jos eksyt metsään.

Jo lapsena isoäiti ja äiti kertoivat minulle, että kun lähdet metsään tai matkustat, älä koskaan sano: «Palaan pian takaisin» tai «Tulen kotiin tiettyyn aikaan.» Jos näin kuitenkin tapahtuu, lue rukous tietyllä tavalla. Riisuin vaatteeni, käänsin ne nurinpäin, ravistin ja puin päälleni. Aloin pyytää anteeksi Metsänhaltijalta (veps. Mecizand) siitä, että me menimme metsään ilman hänen lupaansa ja olimme toiveikkaita palamaan pian kotiin. Laitoin leivän palan puun juurelle ja rukoilin.

Silloin Dik ilmestyi uudelleen. Otin vyön pois, sidoin sen kaulapantaan, ja siunattuina seurasimme koira. Emme kävelleet edes sataa metriä, kun järvi näkyi. Metsänhaltija oli ilmeisesti loukkaantunut eikä auttanut meitä lähtemään metsästä.

Siitä lähtien mennessäni metsään yritän olla kertomatta, mihin

aikaan olen kotona, otan mukaan lahjoja Metsänhaltijalle ja pyydän häneltä lupaa kerätä marjoja ja sieniä, ja myös ehdottomasti kiitän häntä metsän lahjoista.

*Jetojeva (Vasiljeva) Tatjana Ivanovna,
Martemjanovskajan kylä, Leningradin alue*

THE STORY OF HOW WE WENT FOR CLOUDBERRIES

One summer day, my husband, eldest daughter Alena and I went to the forest for cloudberries.

We left our grandchildren at home, we thought that it was not far to go and the place was familiar, so we would quickly return home.

We left the house when it was nearing noon.

We reached the lake by car, then we crossed to the opposite shore by boat.

We had a dog, Dick. The street dog came to us in winter, our family fell in love with it, Dick became our true friend.

So, the dog did not get into the boat with us, but ran along the edge of the shore without losing sight of us.

The weather was fine. Lilies bloomed everywhere on the water, we admired nature and talked about how would be good if there were cloudberries, and we would quickly return home.

We did not walk for a long time, about 15 minutes, and found the swamp right away, since we had a navigator with us.

There were a lot of cloudberries, from it the whole swamp was yellow-red!

We quickly picked up buckets full of berries, sat down on a fallen tree to rest, have a bite to eat and drink tea before the way back.

The dog lay next to me at my feet, hiding his nose in the moss from the gadflies.

The husband took the navigator, put the back point on the lake where we left the boat, and exclaimed contentedly:

— Well, in 15 minutes we will be at the boat, and in an hour we will be at home.

We happily got up and walked back together. Dick ran forward.

We walked for a long time, not 15 minutes, making our way through swampy hummocks and fallen trees.

I fell deep into the swamp several times.

The navigator showed that the lake was 300 meters from us, but we continued to walk and did not reach the goal.

At this time, the dog ran to us several times and ran away again.

Imagine our surprise when, after 3 hours of our journey, we returned to the same place where we drank tea!

Meanwhile, the sun had already set, we were still in the forest, and the children were alone at home!

I started to panic. Husband and daughter were calm, or so it seemed to me.

I began to remember what to do if I got lost in the forest.

Even as a child, my mother and grandmother told me that when leaving for the forest or heading for the road, do not say the words «I

will be back soon» or «I will be at a certain hour.» Because of this, you can get lost and plans for a timely return will be canceled. But if this happens, then you need to read the prayer in a certain way.

I remembered all this, took off my clothes, turned them inside out, shook them and put them on. And then she began to ask for forgiveness from the Master of the forest (Metsizhand) that we entered the forest without his permission and were presumptuous in a quick return. Then I put a piece of bread on a tree and read a prayer.

Then Dick reappeared. I took off my belt, tied the dog to the collar and, already blessed, we followed the dog. We walked no more than 100 meters and saw the lake.

It turns out that the dog ran from us to the lake several times and ran back to us. But we circled through the forest. Apparently, Mecizhand took offense at us and did not let us out of the swamp.

Since then, when we go to the forest, we try not to talk about the time of return, and we also take a present for Mecizhand with us and ask his permission to pick berries and mushrooms, be sure to thank him for the forest gifts.

*Yetojeva (Vasilyeva) Tatyana Ivanovna,
Martemyanovskaya village, Leningrad region*

PAIMNES DA MECIŽANDAS

Om-ik se sarn, om-ik se tozi, no ozaižihe se edahaižes vepsläižes küläs. Amu se oli, i, kut starinoičiba rauhad, siš aigaspäi ni üks' paimen ei ole murendanu Mecižandale anttud klätvad. No ka, kaik järgendusen mödhe.

Lopihe lumesižed uhod. Tageniba pakaižed. Kaikuččen päivänke keväz'line päiväine lämbiti kaik enamba da hätkemba. Šolaidaškanziba ojad. Burištui jä jogel. Randad ei jo olnugoi vägiš pidada sidä. Veden toktandan al jä judunke ujuškanzi jogedme. Suliba jäl'gmäižed lumesižed kogod laksoiš da orgoiš, vihoštaškanziba ilosižešti kukhiden pautkil heinäd. Emägad zavodiba vedada ičeze lehmid irdale. I ned, vüzutes ičeze lävišpäi, miččiš ned oliba seižnuded kaiked tal'ved, veslašti bringiba da korhaktiba. Tuli aig paimeta lehmid mecas. Küläs sen täht valitihe paimen. I paimen «otli otpuskan» Mecižandal. Noidak tehli verotegon, miččes paimen otli ičeze «otpuskan» – kožmusen mechengenke. Nece tegeltihe tarkas peituses. No nügüd' peituz tegihe tetabaks: mö tedam, miše noidak lugli penen loičendan:

«Pühäd, tozimeližed da hoštuzližed endustajad da sured moknikad Vasilii, Medosii da Afanasii-patriarh, kaikat meiden živatoid, miččed kävuba mägil da tanhil, söba heinäd, magadaba sijal, tulleišpäi, pört-

kišpäi, hondos hengespäi, meczverišpäi da pahas ristituspäi. Tatan, Poigan da Pühän Hengen nimeks. Amin'».

Paimen kaikeks paimendusen aigaks otab ičezele mugoižed velgused: olda keričemata hibusid, künzid, ajamata bardad, ličmata aidan alaiči, a hüptä siš üliči, katkaidamata nimiččid oksid da penzhid, poltmata pažagid, čapmata nimidä eläbad. Nece toivotuz – «obhod» – virktas paimnen torvudehe, kunutaha, nahkvöhö da m. e. Kingitab paimen vön ičeze päl ehtal – i parveh kogodase. Mechenged mugažo otaba ičeze velgusen olda kosketamata parveht – abutada paimnele.

Paimnele ei sand ilma mecižandan laskendata katkaita puiden oksid. Ei sand ribdä da söda marjoid. Paimnen vägi rippui neniden sändoiden pidamižespäi: ku oli paimen melekaz, ka siloi mecižand iče oigendeli parvehen omaluižele.

Paimen tuleskeli ičeze parvehenke mecan röunhasai, andli parvehen mecižandan valdale, a iče pördlihe külähä da tehli ičeze azjoid. A ehtal hän möst tuleskeli mecha da otli parvehen mecižandalpäi. Ku paimen magari akanke, ka homendesel hänele pidi pestas da panda puhtast alasobad ičeze päle.

Ezmäine lehmiden paimenduz kaiken oli 6. semendkud – Jürginpäiväl. Hot' časuks, no pidi vedada lehmid. Lugetihe loičend. No paimnen «otpusk» pidetihe tärktembaks lehmiden kaičuseks kaikuččiš bedoišpäi; a ku paimen murenzi sen sändoid, ka tuleskeli bed.

Naku mugoine bed tuli-ki Nemž-külähä.

Savelii Kirikov-ded starinoiči, miše norudes hän, paimnen oldes, kerdan tahtota murenzi «otpuskan».

Ühtel kezapäiväl hän tuli lehmiden parvehenke Mumar'v-sijaha

(Mumar'v om «muraškon järvi»). Päiv oli lujas räk. Lehmäd, naprides päzuda tihišpäi, saihe sagedaha kuzištoho.

Savelii päti kül'ptäs joges, mitte sijazihe lüz muga kuctud vauktad saved. Hän tuli jogen randale, heiti šaugun sömänke, avaiži nahkvön da pani sen šaugun rindale. Rušihe da tuli vedhe.

Ei ehtind hän ujuda vastrandalesai, kut, kärautes, nägišti, miše hänen kaluiš šopšotase emäkondi kondjanpoiganke. Jokstes randale, Savelii zavodi kirkta da kolaita kivel kivehe. A emäkondi, taraboštes hänen šaugun, mäni ani parvehennoks.

Savelii ei tedand, midä hänele tehta, a pigai hän kulišti lehmiden möngundad da härgan märäidust. Soptes teravas, paimen jokseškanzi parvehennoks – a pöl'gästadud lehmäd jo jokseškanziba külähäpäi. No üks' lehm venui kuzištos rebitadud udarenke. Emäkondi kuna-se hajezi.

«Midä-žo olen tehnu?» – meleti Savelii. Kirotes ičtaze siš, miše om murendanu toivotusen, onestumatoi paimen rigehtiškanzi ičeze parvehen jäl'ges. Ajada lehmid jo ei olend tarbiž.

Tuldes külähä pöl'gästadud parvehenke, hän zavodi segojal kelel starinoita mužikoile, miše lehmiden päle löihe kondi da miše ühtel lehmäl om rebitadud udar. Mužikad val'l'astiba hebon telegaha da rigehtiškanziba mecha. Saihe ozaidusen sijalesai. Sikš ku satatesed lehmäl oliba jügedad, se pättihe pushta.

Lehmän tamanod čapmižen jäl'ghe mužikad toiba sile sijale, kus emäkondi oli satatanu sen. Sigä-žo tehtihe parangod kahtele pedajale da ehtal libutihe niile, miše karaul'dä emäkondi.

Pigai hämärduškanzi. Mecnikad ištuiba vaitti varastamas, hillüdes

kului kaikutte šabaiduz. Kut hätken hö ištuiba parangoil, om jüged sa-
nuda-ki. No äkkid hillüt murenzi komed polgetuz. Mecnikad kacui-
ba pimedudehe, kinktemba ahtištaden olaružjiden ladud. Likund tegihe
kaik lähembaižeks. Mecnikad jo oliba vaumhed ambmaha miččel taht
sekundal. No el'gendamatoman lähenijan likundanke ühtes kaik lujem-
ba tunduškanzi tullei, edahan peigaškanziba samaldused, kaik kome-
damba kuluškanzi jumalanjuru. Lugesdes sidä pahaks znamaks, muži-
kad laskihe parangoilpäi da heredal haškul mäneškanziba kodihe.

Toižel päiväl hö starinoičiba siš paimnele, i paimen el'genzi, miše
mecižand päti opeta händast kožmusen murenduses.

Tuli hänele mända noidannoks. Noid tuli tesarele mecas da lugi
loičendan: «Mecižand, ala kosketa minun lehmid, prosti jumalan orjad
Savelijad meletomas tegos, pörduta hänele puhenzoittud nahkvö. A ku
ed pörduta – minä ristin kaik ted, i sinä nikus ed mäne, ed aja».

I vaiše noidan abul onestui lat't'a uz' kožmuz mecižandanke da kai-
ta jänu parveh.

Viktor Trifojev

О ПАСТУХЕ И МЕЦИЖАНДЕ

То ли сказка, то ли быль, а случилось это в глухой вепсской де-
ревне. Давно это было, и, как сказывали пожилые люди, с тех пор
ни один пастух не нарушал клятву, данную Хозяину леса.

Итак, всё по порядку.

Отшумели снежные метели. Отступили морозы. С каждым
днём весеннее солнышко грело всё больше и дольше. Зажурчали

ручьи. Побурел лёд на речке. Берега уже были не в силах его удер-
жать. Под натиском воды лёд с шумом поплыл по реке. Растаяли
последние снежные завалы в лощинах и в глухих лесах, радостно
зазеленели по косогорам травы. Хозяйки стали выводить своих
коров на улицу. И те, устав от своих хлевов, в которых они про-
стояли всю зиму, бойко подпрыгивали и резвились. Настал черёд
выпаса скота в лесу. В деревне для этой цели выбирали пастуха. И
пастух «брал отпуск» у Хозяина леса. Нойда – деревенская колду-
нья – совершала обряд принятия пастухом «отпуска» – договора
с «лесной силой». Это делалось в строгой тайне. Но сейчас тайное
стало явным: теперь мы знаем, что нойда читала небольшую мо-
литву: «Святые, честные и славные пророки и великие мученики
Василий, Медосий и патриарх Афанасий, сохраните нашу скоти-
нушку по горам, по дворам, травушку съедаячи, на месте почива-
ючи, от ветра, от вехоря, от нечистого духа, от зверя лесного и от
человека злого. Во имя Отца, и Сына, и Святого Духа, аминь».

Пастух же на весь пастуший сезон принимает следующие обя-
зательства: не стричь волос, ногтей, не бриться; не перелезть под
изгородью, а перепрыгивать через неё; не ломать в лесу никаких
веток и кустов, не жечь костров; не резать ничего живого. Этот
обет – «обход» – наговаривается на пастуший рожок, на кнут, на
ремень и т. п. Затянет пастух на себе ремень вечером — и стадо
собирается. «Лесные силы» тоже берут на себя обязательство не
трогать стадо — помогать пастуху.

Пастуху нельзя было без разрешения Хозяина леса ломать вет-
ки деревьев. Нельзя было срывать и есть ягоды.

Сила пастуха зависела от соблюдения им этих заветов: если был пастух благоразумен, то тогда Хозяин леса – Мецижанд – сам направлял стадо на пастбище. Пастух доходил со своим стадом до леса, передавал стадо Мецижанду, а сам возвращался в деревню и занимался хозяйскими делами. А вечером он опять приходил в лес и принимал стадо от Мецижанда. Если пастух спал с женой, то утром он должен был умыться и надеть чистое белье.

Первый, пробный выпас скота всегда происходил 6 мая – в Егорий. Хоть на час, но вывести скот было надо. Читалась молитва. Но «отпуск» считался едва ли не большей защитой коров от всяких бед; а если же его правила пастухом нарушались, то случалась беда.

Вот такая беда и случилась в деревне Немжа.

Дед Савелий Кириков рассказывал, что в юности он, будучи пастухом, однажды нечаянно нарушил «отпуск».

В один из летних дней он со стадом коров дошёл до местечка Мумарьв. День был очень жаркий. Коровы, спасаясь от гнуса, забирались в густой ельник.

Савелий решил искупаться в речке, что располагалась неподалёку от так называемой белой глины. Дошёл до берега реки, скинул сумку с едой, расстегнул ремень и положил рядом с сумкой. Разделся и забрёл в речку. Не успел он доплыть до того берега, как, обернувшись, увидел, что в его вещах роется медведица с медвежонком. Выскочив на берег, Савелий стал кричать и стучать камнем о камень. Медведица же, волоча его сумку, направлялась прямо к стаду. Савелий не знал, что предпринять, а вскоре он ус-

лышал мычание коров и рёв быка. Наспех одевшись, пастух побежал к стаду – а напуганные коровы уже побежали к деревне. Но одна из коров лежала в ельнике с разорванным выменем. Медведицы же и след простыл.

«Что же я наделал?» – думал Савелий. Ругая себя за то, что нарушил обет, незадачливый пастух поспешил за своим стадом. Погонять коров уже было не надо.

Придя в деревню с встревоженным стадом, он стал сбивчиво рассказывать мужикам, что на коров напал медведь и у одной коровы разорвано вымя. Мужики запрягли лошадь в телегу и поспешили в лес. Доехали до места происшествия. Так как раны у коровы были глубокие, решили её зарезать. Потроха после разделки туши мужики отнесли к тому месту, где медведица поранила её. Там же соорудили лабаз на двух соснах и вечером взобрались на него, чтобы подкараулить медведицу.

Вскоре стало смеркаться. Охотники в ожидании молчали, в тишине был слышен каждый шорох. Как долго сидели они на лабазе, трудно сказать. Но вдруг тишину нарушил громкий топот. Охотники вглядывались в темноту, крепче сжимая ложа кремневых ружей. Движение становилось всё ближе и ближе. Стрелки готовы были выстрелить в любую секунду. Но вместе с непонятным приближающимся движением всё осязатнее становился ветер, вдалеке засверкали молнии, стал слышен нарастающий гул грома. Сочтя это недобрым знаком, мужики спустились с лабаза и быстрым шагом пошли домой.

На следующий день они рассказали об этом пастуху, и тот по-

нял, что Мецижанд решил наказать его за нарушение договора.

Пришлось ему обращаться к колдуну – к нойду. Нойд пришёл к лесному перепутью и прочитал молитву: «Мецижанд, не трогай моих коров, прости раба божия Савелия за необдуманый поступок, верни ему набожный ремень. Не отдашь – так закреплю все пути-дороги, будет тебе не пройти, не проехать».

И только с помощью колдуньи-нойды удалось заключить новый договор с Мецижандом и сохранить оставшееся стадо.

*Мецижанд — хозяин леса (перевод с вепсского).

**Нойд — знахарь, колдун (перевод с вепсского)

***Мумаярьв — морошковое озеро (перевод с вепсского)

Трифоров Виктор Павлович, деревня Немжа, Ленинградская область

PAIMENESTÄ JA METSÄNHALTIJASTA

Totta tai tarua, mutta tämä tapahtui todella syrjäisessä vepsäläiskylässä. Se oli kauan aikaa sitten, vanhusten kertomusten mukaan tämän tapahtuman jälkeen ei yksikään paimen ole rikkonut Metsänhaltijalle antamia lupauksia.

Aloitetaan alusta. Lumimyrskyt menivät jo ohi. Pakkaset väistyivät. Kevään aurinko lämmitti yhä enemmän ja pidempään. Kuului purojen lirinää. Joella jää muuttui ruskeaksi. Rannat eivät jo kestäneet, ja jäätynyt vesi valui jokea pitkin. Viimeiset lumikaset olivat sulamassa metsien kätköissä. Nurmi alkoi iloisesti vihertää rinteillä. Emännät alkoivat viedä lehmänsä ulos lyhyeksi ajaksi. Pitkän talven jälkeen lehmien

päästessä laitumelle ne hyppelivät riemuissaan. Nyt tuli aika viedä karja metsään. Kylässä valittiin paimen näihin tarkoituksiin. Paimen otti ns. «lupauksen» Metsänhaltijalta (veps.: Mecizand). Noidan avulla tehtiin ns. «sopimus» Metsänhaltijan kanssa ja pyydettiin tältä suojelua. «Sopimus» tehtiin tiukasti, salaisesti noidan läsnäollessa, pienen rukouksen omaisesti. Ja rukous kuulosti tältä: «Pyhät kunnialliset profeetat ja suuret marttyyrit Vasilius, Medosius ja patriarkka Afanasius, suojelkaa meidän karjaamme, joka käy vuorilla, piholla, syö ruohoa, lepää makaamalla nurmikolla. Suojelkaa karjaamme tuulelta, saastaiselta hengeltä, metsän pedoilta ja pahoilta ihmisiltä. Isän ja Pojan ja Pyhän Hengen nimeen, aamen».

Paimen oli koko paimenkauden ajan sitoutunut seuraaviin velvoitteisiin: olla leikkaamatta hiuksia, kynsiä, ajamatta partaa, kulkematta aidan alta vaan hypätä sen yli, tuhoamatta mitään elävää metsässä, tekemättä nuotioita, leikkaamatta mitään elävää.

Lupaus eli ns. «kiertäminen» (obhod) puhuttiin paimentorville, ruoskalle, vyölle. Paimen kiristää vyötään illalla – karja kerääntyy hänen luokseen. Metsänhaltija myöskin sitoutuu olemaan koskettamatta karjaa ja auttamaan paimenta.

Paimen ei saanut katkaista oksia puusta ilman Metsänhaltijan lupaa. Marjojen poimiminen ja syöminen oli myös kiellettyä. Paimenen voima riippui hänen pyhydestään näissä velvollisuuksissa. Jos paimen noudatti sääntöjä, Metsänhaltija itse ohjasi karjan oikealle laiduntamispaikalle. Paimen vei karjaa metsään, luovutti karjan Metsänhaltijalle ja itse palasi kylään ja puuhasi taloustöissä. Illalla hän tuli taas metsään ja otti karjan Metsänhaltijalta. Jos paimen nukkui vaimonsa kanssa, hä-

nen oli aamulla peseydyttävä ja puettava puhtaat vaatteet.

Karjan laskeminen ensi kertaa laitumelle tapahtuu 6. toukokuuta, Yrjöpäivänä. Karja laskettiin vähintään tunnin ajaksi, laiduntaminen sinä päivänä oli välttämätöntä. Luettiin rukous. Jos paimen rikkoo ns. «sopimuksen», tulee tapahtumaan jokin onnettomuus. Tällainen onnettomuus tapahtuikin Niemiskylässä.

Vaari Saveli Kirikov kertoi, että hän nuorena paimenena tahattomasti rikkoi «sopimuksen». Eräänä kesäpäivänä hän karjoineen saapui Mumarville eli Lakkajärvelle. Päivä oli erittäin kuuma. Lehmät pakenivat mäkäriä, ryntäsivät tiheään kuusimetsään. Saveli päätti uida joessa, joka sijaitsi lähellä ns. Valkoista savea. Hän käveli joen rantaan, heitti pois ruokakassinsa, avasi vyönsä ja laittoi sen kassin viereen. Riisui ja meni uimaan. Mutta hän ei ehtinyt edes uimaan rannan toiselle puolelle, koska kääntäessään päänsä hän näki karhuemoa karhunpentuineen penkomassa hänen tavaroissaan. Hypätessään rantaan hän alkoi huutaa ja koputtaa kivi toista kiveä vasten. Karhu ja karhunpentu veivät hänen kassinsa ja menivät karjan luokse. Hän ei tiennyt mitä tehdä, vaan kuuli pian lehmän ja härän huudon. Häätäisesti pukeutuen hän juoksi karjan luo. Lehmät juoksivat kohti kylää. Yksi lehmistä makasi kuusimetsässä ja sillä oli utare repeytynyt. Karhua ei näkynyt missään. Paimen ajatteli: «Mitä minä tein?» Moittiessaan itseään lupauksen rikkomisesta onneton paimen kiiruhti karjan perään. Lehmiä ei jo tarvinnut ajaa. Saavuttuaan kotiin hermostuneine karjoineen hän alkoi kertoa sekavin sanoin, että karhu oli hyökännyt lehmien kimppuun ja yhdellä lehmällä on utare repeytynyt. Miehet valjastivat hevosen karryihin ja kiiruhtivat metsään. Saapuivat tapahtumapaikalle. Koska leh-

män haavat olivat syvät, he päättivät teurastaa sen. Lehmän sisälmykset metsästäjät veivät paikkaan, jossa karhu haavoitti sitä. Samaan paikkaan kahdelle männylle rakensivat majan ja illalla kiipesivät siihen odottaakseen karhua.

Pian alkoi hämärtää. Metsästäjät olivat hiljaa. Hiljaisuudessa kuului jokainen kahina. Kuinka kauan odotus kesti, on vaikea sanoa. Mutta yhtäkkiä hiljaisuuden rikkoi selkeä kopina. Metsästäjät katselivat pimeyteen puristaen voimakkaammin kivääriään. Ääni tuli yhä lähemmäksi ja lähemmäksi. Ampujat olivat valmiita ampumaan milloin tahansa. Mutta sitten käsittämättömän lähestymisen yhteydessä tuuli alkoi puhaltaa yhä selvemmin, salamat välähtivät kaukaa ja kuultiin kasvavaa ukkosen jylinää. Metsästäjät eivät pitäneet tätä hyvänä merkinä ja lähtivät nopeasti kotiin. Seuraavana päivänä metsästäjät kertoivat kaiken paimenelle, ja hän tajusi, että Metsänhaltija oli päättänyt rankaista häntä «sopimuksen» rikkomisesta. Paimenen oli pakko kääntyä noidan puoleen. Noita tuli metsässä olevaan tien risteykseen ja rukoili: «Metsänhaltija, älä koske lehmiini, anna anteeksi Jumalan palvelijalle Savelille hänen röyhkeästä teostaan, palauta hänen loitsittu vyönsä. Jos et anna sitä takaisin, teen ristinmerkkejä kaikkiin teihin, etkä pääse läpi».

Vain noidan avulla onnistuttiin uusimaan «sopimus» Metsänhaltijan kanssa ja säilyttämään jäljellä oleva karja.

Trifojev Viktor Pavlovitš, Niemiskylä (ven.: Nemža), Leningradin alue

ABOUT THE SHEPHERD AND METSIZHAND

This is a fairy tale or reality, but it happened in a distant Vepsian village.

It was a long time ago and, as the elders said, since then the herds have not violated the oath given to the Master of the forest.

So let's begin.

The snow storms blew away. The frosts have receded.

The spring sun warmed more and more every day. Streams gurgled. The ice turned brown on the river and the shores are unable to hold it. Cracked ice floated noisily along the river. The last snow has melted in the hollows and dense forests. Grasses joyfully turned green on the slopes.

Women began to take their cows outside for a short time. And the cows, tired from the long winter standing in the stables, began to briskly jump and frolic in the field.

It was the turn of grazing in the forest. The shepherd did it in the village. The shepherd «took permission» from Metsizhand (The Master of the forest). The contract («pass» to the shepherd from the «forest spirits») was made in strict secrecy and with the help of a noid (a sorcerer). It was a little prayer:

«Holy honest and glorious prophets and great martyrs, Basil, Medosius and Patriarch Athanasius, save our cattle in the mountains, in the yards, when it eats, when it sleeps, protect it from the wind, from the beast of the forest, from the evil spirit and from evil man. In the name of the Father and the Son, Amen.»

The shepherd assumed for the entire shepherd season following obligations: do not cut hair, nails, do not shave; do not crawl under the fence, but jump over it; do not break anything alive in the forest and do not burn fires; do not cut anything alive.

Prayer and obligations for the «Pass» are slandered on a shepherd's horn, on a whip, on a belt, etc. The shepherd tightened his belt in the evening - the herd gathered right there.

In turn, the Forest Spirits took upon themselves the obligation not to touch the flock and help the shepherd.

Without the permission of the Master of the Forest, the shepherd could not break a branch from a tree, as well as pick and eat berries.

The strength of the shepherd depended on his holiness in these obligations. If he fulfilled them, then Mecizhand gave the best place for pasture, directing the cattle without a shepherd.

The shepherd came with the herd to the forest, where he handed over the herd to the Master of the forest, and returned to the village to deal with domestic issues.

In the evening he came again to the forest and received the herd from the Master of the forest. There were also special requirements. If the shepherd slept with his wife, then he had to wash at morning and put on clean linen. The trial run of livestock took place necessarily on May 6, on St. George's Day. Grazing had to be done even for a short time, because on this day a prayer was read. If the conditions of the «pass» were violated by the shepherd, then there was trouble.

Here is a story that happened in the village of Nemzha.

Grandfather Saveliy said that in his youth he was a shepherd and ac-

cidentally violated the «pass».

One of the summer days he walked with a herd of cows to the cloudberry lake called Mumarv. The day was very hot. Cows, escaping from midges, climbed into a dense spruce forest.

Saveliy decided to swim in the river, which was located not far from the place called White Clay. On the bank of the river, he dropped the bag of food from his shoulder, unbuckled his belt and put it next to the bag. Then he undressed and went to swim in the river.

But as soon as he swam to the other side, he turned around and saw that a big mother-bear with a bear cub was rummaging around his goods. Having jumped ashore, Saveliy began to shout and knock stone on stone. Meanwhile, the bears dragged his bag along the ground and headed towards the herd of cows.

Swimming back, he heard the lowing of cows and the roar of a bull. Having hastily dressed, he ran to a herd of cows, which by that time had already run towards the village. One of the cows was lying in a spruce forest with a torn udder. Bears were nowhere to be seen.

Saveliy thought with horror: «What have I done?»

Scolding himself for breaking his vow and removing his belt, he hurried after the herd. There was no need to drive the cows, they were in a hurry to go home.

Returned home he began to confusingly tell that a bear had attacked the cows and one cow's udder was torn.

The men harnessed the horse to the cart and hurried into the forest. They arrived at the scene. Since the wounds of the cow were deep, they decided to slaughter it.

After cutting the carcass of a cow, the hunters carried the giblets to the place where the bear had injured her. In the same place, they built a storehouse (labaz) on two pine trees and climbed on it in the evening in order to wait for the bear.

It soon became dark. The hunters silently and tensely waited, and every rustle was heard in the silence. It is difficult to say how long this wait lasted. But suddenly the silence was broken by an obvious stomping. The hunters peered into the darkness and tightly gripped the stock of flintlock rifles.

The sound of heavy footsteps was getting closer and closer. The hunters were ready to shoot at any second. But at the same time as the steps approached, the wind increased, flashes of lightning began to sparkle and the rumble of thunder grew. The hunters considered this an unkind sign, went down from the labaz and quickly went home.

The next day they told everything to the shepherd, and he realized that Mecizhand decided to punish him for violating the contract.

He had to turn to a noid for help. Then the noid came to the crossroads of paths in the forest and read a prayer:

«Metsizhand, don't touch my cows, forgive God's servant Saveliy for his rash act, return the pious belt to him. And if you don't give it back, I'll cross all the paths, and it won't be possible for you to pass and drive.»

Only with the help of the noid was it possible to make a new agreement with Metsizhand and save the remaining herd

*Trifoyev Viktor Pavlovich,
Nemzha village, Leningrad region*

KUT SUSED MECHA SEGOI

Vepsläižil oli äi erazvuiččid uskmusid da puhegid. Naku teile völ üks' mecižandaha sidotud ozaiduz, miččen minä iče olen nähnu. Minei oli siloi lāz nellädtoštkümned vot. Sügüzel tatoi oti mindai mecha poimmaha bahaloukuid da lepkehid. Hän tezi mecan ani hüvin, sikš hänenke minä en varaidand kävuda.

Poimdes senid, mö pätim lähtta surele tele, miše oliži kebnem-ba astta. Telesai jäi ani vähän, kut äkkid mö nägišt看mecas mittušt-se mest, lāz pal'last. Minä pöl'gästuin, no tatoi tundišti händast: nece oli Ivan Dmitrijevič Burmakov susedküläspäi. Hän lujas ihastui, konz nägišti meid, da sanui tatalein, miše völ longišpäi putlikoičeb mecas. Paneb arbaižid, no üks'kaik kävub kehkertme da kaiken pördase ühthe sijaha. El'genzi hän siloi, miše om putnu hondole jäl'gele mecas. Konz hän oli lähtnu senihe, kodiš sanui, miše joksaudab teravas, a sid' tegeškandeb kodiradoid. A ved' se om paha primet – sanuda, konz pördatoi mecaspäi. Vot i segoiti händast mecižand, miše ei ülendeližihe, miše tedab ičeze ted.

No ka, vepsläižil om uskmuz, miše, segoides mecha, ristitule pidab heitta ičelazepäi kaik sobad, rehktä ned da möst panda päle murniniškoin. Ivan Dmitrijevič muga tegi-ki. I konz vastsi meid, el'genzi, miše

primet ozaižihe todesižeks.

Mõ mänim lāz kahtsada metrad da lāksim tele. Eskai hänen külä nägui ani lāznašti, sikš eskai čududoitab se, kut hän voi segoida. Mö prostimoiš da mänim kodihe.

Vasil'jeva (Danšina) Alevtina Vasil'jevna, Šondjal-külä, Piterin agj

КАК СОСЕД В ЛЕСУ ЗАБЛУДИЛСЯ

У вепсов было много всяких поверий и заговоров.

Вот вам ещё один случай про Хозяина леса, которому я лично была свидетельницей. Мне было тогда лет четырнадцать.

Осенью папа взял меня в лес за волнушками и рыжиками. Он знал лес хорошо, поэтому с ним я не боялась ходить.

Набрав грибов, мы решили выйти на большую дорогу, чтобы легче идти было. До дороги оставалось совсем немного, как вдруг в лесу мы увидели мужчину, почти голого. Я испугалась, но папа его узнал: это был Иван Дмитриевич Бурмаков из соседней деревни. Он очень обрадовался, когда нас увидел, и сказал папе, что ещё с обеда блуждает. Метки ставит, а всё равно ходит кругами и всё время возвращается на одно и то же место. Смекнул он тогда, что попал в лесу на плохой след. Когда уходил за грибами, дома сказал, что быстренько сбегает, а потом займётся домашними делами. А ведь это плохая

примета — говорить, когда вернёшься. Вот и запутал его Хозяин леса, чтобы не зазнавался, что знает свой путь.

Так вот, у вепсов есть поверье, что, заблудившись в лесу, человек должен снять с себя всю одежду, встряхнуть её и надеть снова наизнанку. Иван Дмитриевич так и сделал. И когда встретил нас, то понял, что примета оказалась верной.

Мы прошли метров двести и вышли на дорогу. Даже деревня его была видна совсем рядом, так что даже удивительно, как он мог заблудиться. Мы попрощались и пошли по своим домам.

*Васильева (Даньшина) Алевтина Васильевна,
д. Шондовичи, Ленинградская область*

KUINKA NAAPURI EKSUI METSÄÄN

Vepsäläisillä oli monia kansanuskomuksia ja ennusmerkkejä. Tässä on eräs tapaus Metsänhaltijasta, jota olen henkilökohtaisesti ollut todistamassa.

Olin tuolloin noin 14-vuotias. Syksyllä isäni vei minut metsään sieniiä poimimaan. Isäni tunsii metsän hyvin, joten en osannut pelätä olla metsässä hänen kanssaan. Keräsiiimme sieniiä ja päätiiimme mennä isolle tielle, jotta olisi helpompi kävellä. Tiestä oli enää vähän jäljellä, kun yhtäkkiä metsässä näiiimme melkein alastoman miehen. Olin peloissani, mutta isäni tunnisti hänet. Se oli Ivan Dmitrijevitiš Burmakov naapurikylästä. Hän oli hyvin iloinen nähdessään meidät. Ivan Dmitrijevitiš kertoi isälleni, että hän oli vaeltanut metsässä lounaasta lähtien. Hän oli laittanut merkkejä, mutta käveli silti ympyrää ja palasi aina samaan paikkaan. Sitten hän tajusi olevansa metsässä ns. «huonolla polulla». Sieneen lähtiessään hän sanoi kotona juoksevansa nopeasti metsään ja sen jälkeen hoitavansa kotitöitä. Mutta se onkin uskomuksen mukaan huono merkki – sanoa ääneen, milloin tulet takaisin. Niinpä Metsänhaltija vei harhaan, jottei ihminen olisi liian omahyväinen. Vepsäläisillä on uskomus, että metsään eksyneen ihmisen on riisuttava kaikki vaatteensa, ravistaa ne ja pukea ne takaisin nurinpäin. Ivan Dmitrijevitiš teki juuri niin. Ja kun hän tapasi meidät, hän tajusi, että uskomus osoittautui oikeaksi. Käveliiimme noin kaksisataa metriä ja tuliiimme isolle tielle. Jopa hänen kylänsä oli nähtävissä aivan lähellä, siksi oli jopa hämmästyttävää, kuinka hän saattoi eksyä. Me hyvästeliimme ja meniiimme koteihiiimme.

*Vasiljeva (Danshina) Alevtina Vasiljevna,
Suontalan kylä (ven.: Šondovitši), Leningradin alue*

HOW A NEIGHBOR GOT LOST IN THE FOREST

Here is another case about the Master of the Forest, whom I personally witnessed when I was then 14 years old.

In autumn, dad took me to the forest to pick mushrooms. He knew the forest well, so I was not afraid to walk with him.

So we took the mushrooms and decided to go from the forest path to the road. It was not far to go to the road, when suddenly in the forest we saw a man, almost naked. I was scared, but dad recognized him. It was Ivan Dmitriyevich from a neighboring village. He was very happy when he saw us. And he told my dad that he had been wandering since lunch. He puts marks, but still walks in circles, and always returns to the same place. He then realized that he was in the forest on a bad trail. When he left home for mushrooms, he said that he would quickly run away, and then take care of household chores. But it's bad luck to say when you get back.

Here the Master of the forest confused the man so that he would not be conceited. Vepsians have a belief that if a person gets lost in the forest, then he must take off all his clothes, shake it off, and put it on inside out again. Ivan Dmitriyevich did just that. And when he met us, he realized that the sign turned out to be true.

We walked about 200 meters and came out on the road. Even his village was visible, very close, which is even surprising, how he could get lost. We said goodbye and went to our homes

*Vasilyeva (Danshina) Alevtina Vasilyevna,
hondovich village, Leningrad region*

KUT LAPSED MECAS ECTIHE

Minä starinoičen teile istorijan, mitte ozaižihe meiden susedoiden sures kanzas. Necen istorijan minä starinoičen muga, kut susednaine oli starinoičenu sen minun mamale. Kerdan kevädel, konz jo seižuiba vauktad öd, susednaine Nastoi-tädi külähižen hebon päl ägesti poudoid lüz mecad. Viž last hän jäti kodihe vanhemban vellen, kaks' toštkümnevoččen prihan, kacmižen alle. I vot kaks' norembad velled, ühtele om lüz seičemed vot, toižele – viž, peitoiči läksiba ecmähä mamad. Hänennoks hö saihe, no Nastoi-tädi zavodi lajidas heiden päle da südäimish sanui, miše hö läksižiba pois, sanub, ei ole sel'ged, kut teid mechine kandab, mängat da löutkat te tagaze.

Lapsed läksiba tagaze, no külähä ei pördnus. Ehtal, konz mam iče pördihe radolpäi, mändihe ecmähä lapsed kaikel kanzal. Mäni päivez. Zavottihe ectä heid jo kaikel küläl – a siloi küliš eli lujas äi rahvast i eci-ba kaik, ked vaiše voili kävuda. Kaik sijaližed organizacijad oigenziba ecindoihe ičeze radnikoid. Abuhu kuctihe i milicii, i voimmehid, eskai punolendimenke lapsed ectihe.

Zavodihe jo toine päivez, no lapsid kaik vül ei löutud. Ecindoihe tuli kinolog koiranke, hän seižutihe ödumaha meidennoks. I vot nece kinolog minun mamale i sanub:

— Minun koir om, tetpas, lujas hüvä ecii, no minun elos oli üks' ozaiduz, konz tuli pakita abus tedainašt – hän sanub, kut löuta poigaižed.

Mugoine bab eli siloi Mäggär'-küläs. Hänennoks mäni-ki kadonuziden lapsiden tat – Vit'oi-däd'. Bab ezmäi sanui, miše ei tahtoi abutada, no, konz tedišti, miše lapsed oma ani pened, hökkähti. Hänele pidi iče-leze mända da pakita, miše mecizand pördutaiži lapsed. Tedainaine sanui, miše Vit'oi-däd' pördaižihe kodihe da ei pästiži lapsiden mamad mecha ecindoihe. A hän iče pigai oigendab uzištusidenke ičeze poigad.

Mäni jo nell'toštkümne päiväd lapsiden kadondan päiväspäi. Lapsiden ecindoihe ühtniba enamba kahtsada mest, no kaik oli hamata. Kaikuččel homendesel kaik kožuihe, miše, konz löutas lapsed, amptas ružjaspäi – anttas znam.

I vot tuli mäkäleižen tedainaižen poig. Hän nāradoiči hänele muga: «Tuled pert'he da vedeled maticadme (nece om pābalk pertiš, mitte pidab katusen) puhegoittud leibäl da kacud emāgaha: ku hän muhahtab, lapsed oma vül hengiš i siloi nece leib kerdal pidaškab mända sinna, kuspäi lapsed oma lähtnuded mamannopäi».

Nastoi-tädi sid', muštištades necen ozaidusen, starinoiči, kut pert'he äkkid tuli tundmatoi mužik da zavodi küzumata vedelta lagedme mil-se... a hänel om mugoine gor'a, no mikš-se nagratoiti, i hän eskai meleti, miše nece mužik voib olda ani urad, ili meletoi, i sikš muhahti hänele laskvašti.

Sanoi – muga kuctihe baban-tedainaižen poig – tuli mecha sile sijale, kus mam jäl'gmäižen kerdan oli nähnu ičeze lapsed, da lükäiži leibän ičeze päs päliči külähäpäi. I sil-žo kurol kajahtiba ambundad –

sen znam, miše lapsed lõutihe! Hö oliba lujas väzunuded. Hö oliba astnuded sapkoiš muga hătken, miše heiden jaugad paižoti muga, miše niilpäi odva heitiba sapkad. No mitte oza oli vanhembil da kaikil risti-
tuil, ked oliba lapsed ecnüded!

A lõutihe lapsed ani sen sijan rindal, kus hö oliba lähtnuded ičeze mamannopäi. I hot' nece sija sugdihe, nacein, sada kerdad, äi kerdoid mänden läbi kaikuččes metras necil tahol, lapsid ei nähtud – sihesai, kuni ei olend tehtud tedainaižen verotego.

Ozaižihe-k se todeks tedainaižen abun tagut vai statjaližikš, meletagat iče, no istorii om realine.

Vasil'jeva (Danshina) Alevtina Vasil'jevna, Šondjal-külä, Piterin agj

КАК ДЕТЕЙ В ЛЕСУ ИСКАЛИ

Я вам поведаю историю, которая произошла в большой семье наших соседей. Эту историю я передаю со слов соседки в том виде, как она рассказывала её моей маме.

Как-то весной, когда уже стояли светлые ночи, соседка тётя Настя боронила на деревенской лошади поля возле леса. Пяти-
рых детей она оставила дома под присмотром старшего, 12-летнего. И вот младшие, одному около семи лет, другому – пять, тайком ушли искать маму. До неё они дошли, но тётя Настя начала на них ругаться да в сердцах сказала, чтоб убирались, мол, непонятно, как леший вас носит, идите и ищите дорогу обратно.

Ребята пошли обратно, но в деревню не вернулись. Вечером, когда мама вернулась, пошли всей семьёй детей искать. Прошли

сутки. Стали их искать уже всей деревней – а тогда в деревнях жило очень много народу и искали все, кто только мог ходить. Все местные организации отправляли на поиск своих сотрудников. Были задействованы и милиция, и военные, даже с вертолёт-
том искали.

Пошли вторые сутки, но детей так и не нашли. На поиски при-
ехал кинолог с собакой, остановился на ночлег у нас. И вот этот кинолог маме моей и говорит:

— Моя собака, конечно, отличная ищейка, но в моей жизни был случай, что пришлось обращаться за помощью к знахарке – она скажет, как мальчиков найти.

Такая бабушка в то время жила в деревне Мягозеро. К ней отпра-
вился папа пропавших детей – дядя Витя. Бабушка вначале в помощи отказала, но, когда узнала, что дети маленькие, помочь согласилась. Ей нужно было самой идти и просить, чтоб детей вернули. Знахарка сказала, чтобы дядя Витя возвращался домой и маму детей в лес для поисков не пускал. Она же прийдёт с новостями своего сына.

Прошло уже 14 дней со дня пропажи ребят. В поисках детей участвовали больше двухсот человек, но безрезультатно. Каждое утро все договаривались, что когда найдут детей, то выстрелят из ружья – подадут знак.

И вот пришёл сын знахарки из Мягозера. Она ему наказала так: «Зайдёшь дом и проведёшь по матице (это основная балка в доме, которая держит крышу) заговорённым хлебом и посмотришь на хозяйку: коли она улыбнётся, то детки ещё живы, стало

быть, потом с этим хлебом нужно идти туда, откуда дети ушли от мамы».

Тётя Настя потом, вспоминая, рассказывала, как в избу неожиданно зашёл чужой мужчина и без спроса начал водить по потолку чем-то... а у неё такое горе, но ей почему-то стало смешно, и она даже подумала, что этот мужчина может быть совсем «ку ку», то есть не в своём уме, поэтому мягко ему улыбнулась.

Саня – так звали сына бабушки-знахарки – пришёл в лес, где мама в последний раз видела детей, и бросил через голову хлеб в направлении деревни. И в тот же момент раздались выстрелы – знак того, что детей нашли! Они были очень измождены. Они так долго шли в сапогах, что их ножки опухли настолько, что сапоги с них еле сняли. Но какое же было счастье для родителей и для всех людей, которые искали детей!

А нашли детишек совсем близко от того места, где они расстались с мамой. И хотя это место прочёсывали, наверное, раз сто, по многу раз проходя каждый метр того участка, детей не видели – до тех пор, пока не совершили знахаркин обряд.

Действительно ли это произошло благодаря помощи знахарки или случайно, думайте сами, но история реальная.

*Васильева (Даньшина) Алевтина Васильевна,
д. Шондовичи, Ленинградская область*

KUINKA LAPSET ETSITTIIN METSÄSSÄ

Kerron nyt teille tarinan, joka tapahtui muinoin naapurimme suurperheessä, naapurin sanoin, kuten hän kertoi sen äidilleni.

Eräänä keväänä, kun yöt olivat valoisia, naapuri Nastja-täti äesti metsän lähellä olevia peltoja kylän hevosella. Hän jätti viisi lastaan kotiin vanhimman, 12-vuotiaan, valvontaan. Nuoremmat lapset, toinen noin 7-vuotias ja toinen 5-vuotias, päättivät lähteä salaa etsimään äitiään.

He löysivätkin äidin, joka alkoi huutaa heille ja käski vihastuksissaan heitä lähtemään pois:

— Menkää ja etsikää tie takaisin kotiin!

Pojat lähtivät, mutta eivät kotiin palanneet. Illalla, kun äiti palasi kotiin, koko perhe lähti etsimään lapsia. Oli jo kulunut vuorokausi. Koko kylä etsi heitä, silloin kylissä asui paljon ihmisiä ja kaikki, jotka pystyivät kävelemään, autoivat etsinnässä. Myös kaikki paikalliset järjestöt lähettivät omia työntekijöitä etsimään lapsia. Sekä poliisi että armeija olivat mukana, etsittiin jopa helikopterilla. Kaksi vuorokautta ehti jo mennä, mutta lapsia ei löydetty. Etsintöihin osallistui koirapartiokin, joka jäi yöksi meidän luoksemme. Koiran omistaja sanoi äidilleni:

— Kyllä minun koirani on hyvä ja osaa etsiä, mutta eräässä tapauksessa jouduin kuitenkin pyytämään apua eräältä tietäjä-parantajalta, hän voisi kertoa, miten voitaisiin löytää pojat.

Eräs tietäjä-parantaja, mummo eli babuška, asuikin tuolloin Mäkijärven kylässä. Kadonneiden lasten isä Vitja-setä meni tietäjä-parantajan luokse. Babuška kieltäytyi ensin auttamasta, mutta saades-

saan tietää, että lapset ovat pieniä, hän suostui. Babuškan oli mentävä itse metsään ja pyydetävä metsänhaltijalta lasten palauttamista. Babuška käski Vitja-setää palaamaan kotiin eikä päästämään lasten äitiä metsään etsimään lapsiaan. Ja sitten hän lupasi lähettää poikaansa tuomaan viestiä. Oli kulunut jo neljätoista päivää siitä, kun pojat katosivat. Yli kaksisataa ihmistä osallistui lasten etsintään, mutta tuloksetta. Yhdessä sovittiin, että kun lapset löydetään, annetaan merkki ampumalla haulikolla. Eräänä päivänä mäkijärveläisen babuškan poika tuli Nastja-tädin luo. Babuška oli antanut pojalleen sellaisia neuvoja: «Menet taloon ja vedät loitsitulla leivällä talon laipionkannatinta pitkin seuraten äidin kasvoja. Jos hän hymyilee, lapset ovat vielä elossa. Sitten tämän leivän kanssa sinun täytyy mennä sinne, missä lapset tapasivat äitinsä viimeksi.»

Nastja-täti kertoi myöhemmin, kuinka vieras mies tuli hänen kotiinsa ja kysymättä alkoi vetää jollakin talon laipionkannatinta pitkin. Nastja-täti oli hyvin surullinen, mutta siitä huolimatta häntä hymyilytti. Hän ajatteli, että mies on aivan sekaisin, joten hän alkoi hymyillä. Sanja, se oli babuškan pojan nimi, meni paikkaan, missä äiti näki lapset viimeisen kerran, ja heitti leivän päänsä yli kylän suuntaan. Ja samalla hetkellä kuului laukauksia. Lapset löydettiin! He olivat hyvin uupuneita. Lapset olivat kävelleet saappaissa hyvin pitkään, heidän jalkansa olivat niin turvonneet, että he tuskin pystyivät riisumaan saappaita. Mutta mikä onni olikaan vanhemmille ja kaikille ihmisille, jotka olivat etsineet lapsia! Lapset löytyivät läheltä paikkaa, jossa he tapasivat äitinsä viimeksi. Ja vaikka tämä paikka oli tutkittu luultavasti sata kertaa kulkien ristiin rastiin jokaista neliometriä, lapsia ei ollut nähty,

kunnes tietäjä-parantajan rituaali oli tehty.

Päätelkää kuitenkin itse, oliko se todella tietäjä-parantajan ansiota vai sattumaa, mutta tarina on todellinen.

Vasiljeva (Danšina) Alevtina Vasiljevna, Suontalan kylä (ven.: Šondovitši), Leningradin alue

HOW THEY SEARCHED FOR CHILDREN IN THE FOREST

I will tell you a story that happened in a large family of our neighbors. I write the story from the words of a neighbor, as she told it to my mother.

One spring, when the nights were bright, a neighbor, Aunt Nastya, was plowing fields near the forest on a village horse. She left five children at home under the supervision of the eldest, 12-year-old, son. But the younger children, one about 7 years old, the other – 5, secretly left the house to look for their mother. They reached her, but Aunt Nastya scolded them and ordered them to leave, and added that Leshy (forest spirit) carried them on the way.

The children went back, but did not return to the village. In the evening, when their mother returned, the whole family went looking for them. Day passed. The whole village began to look for children, and then a lot of people lived in the villages. Everyone who could walk was looking for little guys. All local organizations sent their employees to help in the search. Both the police and the military were involved, they

even searched with a helicopter.

The second day began, but the children were not found. A cynologist with a dog came to search, and stopped for the night in our house. The dog handler told my mother:

— My dog, of course, is an excellent bloodhound, but in my life there was a case when I had to turn to a witch for help. She can help find the boys this time too.

The witch lived in the village of Myagozero. The father of the missing children, uncle Vitya, went to her. The witch refused to help at first, but when she found out that the children were small, she agreed to help and said that she should ask the spirits to return the children. The witch ordered uncle Vitya to return home and did not let the mother of the children into the forest. And she added that would send her son to them with the following instructions.

It's been 14 days since the children went missing. More than 200 people participated in their search, but without result. Every morning everyone agreed that if someone finds the children, they should give a sign – a shot from a gun.

Finally, the son of the witch came to the family of the missing children. She ordered him to do this: «You need to go into the house and hold with charmed bread on a «matitsa» (the main beam in the house that holds the roof) and after that you should to look at the mother of the children – if she smiles, this means that the children are still alive and you need to go with this bread to the place where the children left their mother.»

Aunt Nastya later told how a strange man entered their hut, did not

say hello, and began to drive something along the ceiling... and she was in grief, but for some unknown reason, she suddenly felt funny. And she also thought that the man might be crazy, so she smiled at him.

After that, Sanya, that was the name of the witch's son, came to the outskirts of the forest, where the mother saw the children for the last time, and threw bread over his head to the village's side. And at the same moment, shots rang out - as a signs. The children have been found!

The boys were very tired and hungry, but alive. The children walked in boots for a long time, their legs were so swollen that they could hardly take off their boots. But what happiness was for the parents and for all people who were looking for children.

The children were found very close to the place where they left their mother. And although people probably examined this place 100 times, every meter of this site, they did not see the children. Until the witch's rite was done.

However, think for yourself – is it really thanks to the help of the witch or just an accident, but the story is real.

*Vasilyeva (Danshina) Alevtina Vasilyevna,
Shondovichi village, Leningrad region*

STARIN LÄMOIŠ

Amuizil aigoil ristitud ei tednugoi, miše lämoil voib keitta sö-mäd da lämbitada eländsija. A konz ristit ezmäizen kerdan sai lämoin, ka sidä kaiken oli tarbiž üläpidada. Kaiken päivän da kaiken ön lämoi paloi ledes, se torokoittes, se habi lämbitades. Muga lämoi tegihe Kodilämoikš da sebrastui kodin emäganke, kudamb üläpidi lämoid.

No oli völ üks' lämoi – vanh, amuine, joudai. Se oli elänu mal völ edel ristituid.

Kerdan nene kaks' lämoid vastsihe da ridleškanziba. Kodilämoi sanub:

— Minä voin kaiken! Lämbitada kodin, vaumištada sömäd, andmata ristituile kül'mdä, tehta muga, miše ristitud eläižiba hüvin da oližiba külläižed.

Meclämoi kut lemgahtab, kut nagrahtab da kut kirgahtab:

— Da midä sinä?! Nece minä voin tehta kaiken, midä tahtoin! Mecan poltan, pertin poltan muga, miše sišpäi nimidä ei jä, da küläspäi nimidä en jäta! Täudub vaiše pen't holetomut: ozutaba ristitud vaiše pen't hubastust minuhu – i ei ole heid.

Kodilämoi sanub Meclämoile vastha:

— Mikš sinä oled mugoine kared? Ved' sinaipäi ristituile om hond.
A Meclämoi sanub:

— A minä opendan heid muga, ved' hö kaiken napriba tüništoit-
ta, sambutada mindai, anastada minaipäi valdan, hö mindai ei arvostagoi. Naku kacu: ristit mäneb pipkud pipkutamas. Nügüd' hän tacib male rehujan pipkun, i minä sütutan heinäd. A ku rindal om pert' – sütutan sen-ki, da pázutan sindai. Linned mugoižen-žo joudjan da vägevan, kut minä!

I lendi Meclämoi tulleidme tehmasa ičeze mustid azjoid – hus'kutamha kibinoid kogoin da sömhä kaiked ümbri loštajal leskusel. Sütui hein, sen jäl'ges süttui pert'-ki. Meclämoi kerazihe vägil da säiškanzi erazvuiččil mujuil: sinižel, vihandal, pakuižel, a savu lähteb mustan. Iloitelese da näritase Meclämoi, oigendab taivhazepäi ičeze lämoinleskusid.

Tuli bed külähä. A bed ei tule üksnäze – kuti rändüseks, tullei zavodi puhuda pahoin. Vanhad ristitud muga sanuba-ki: «Kut lämoi zavodiše, muga tullei-ki üleneb, abutab leskusele tehta ičeze mustad azjad».

Zavodiba ristitud sambutada lämoinpalod, vet jogespäi oigendaba toine toižele vädril. Da kuna heile spravitas Meclämoinke – se tedab ičeze azjad, ved' om elänu jo tuhid vozid.

No sid' kuspäi-se ozutihe naine. Hänen hibused oma pästtud, a käziš hän pidab rusttan ruzun da äipäiväližen munan. I zavodi kävuda ümbri palajas pertiš da lugeda loičendan. I äkkid... tullei zavodi hilleta, a lämoi – sampta! Ristituile tegihe kebnembaks sambutada lämoinpalod. I pert' pázutadihe, hot' se i oli-ki vigastadud lämoil. No toižed pertid küläs jäiba vigastamata. Ei voind Meclämoi mända edemba.

Sid' Kodilämoi Meclämoile i sanub:

— Naku näged nügüd': mindai ristitud beregoičeba, a sinaipäi hö pazuiba kebnetes hanged, puhegel anastiba sinaipäi väged. Ala tege enamba ičeiz mustid azjoid.

Meclämoi hökkähti tahtota, no läksi kuna-se ičeze valdusihe. No erašti hän kaik-se ozutab ičeze tüništoitmatont tabad, johtutab, miše senke pidab olda tarkan, urad'mata.

A Kodilämoi muga i jatktab eläda ristituiden keskes, ihastoittes heid ičeze lämudel da vauktusel.

Naku om sarnale lop-ki.

Jetojeva (Vasil'jeva) Tat'jana Ivanovna, Martem'janovskaja-külä, Piterin agj

СКАЗ ПРО ОГОНЬ

В давние времена люди не знали, что на огне можно готовить пищу и обогревать жилище. Когда же человек добыл огонь, его надо было постоянно поддерживать. Всю ночь и весь день огонь горел в очаге, то бушевал, то еле теплился. Так огонь стал Хозяином дома и подружился с Хранительницей дома, поддерживавшей огонь в очаге.

Но был ещё один огонь – старый, древний, свободный. Он жил на земле ещё до появления людей.

Однажды встретились эти два огня и заспорили. Домашний огонь говорит:

— Я могу всё! Дом обогреть, еду приготовить, людей согреть, чтобы человек чувствовал уют и был сыт.

Дикий огонь как вспыхнет, как засмеётся и как закричит:
— Да что ты?! Это я могу всё, что захочу! Лес уничтожу, дом сожгу и деревню дотла спалю. Хватит только маленькой неосторожности в обращении со мной, только проявят люди лишь небольшое пренебрежение ко мне – и нет их.

Домашний огонь отвечает Дикому:

— Зачем ты такой злой? Ведь от тебя люди страдают.

Дикий огонь в ответ:

— А я их так наказываю, ведь они постоянно меня укрощают, пытаются потушить меня, забрать мою власть и не уважают меня. Вот смотри: человек идёт и трубку курит. Сейчас он трубку тлеющую бросит, и я траву подожгу. А рядом дом – подожгу и его, да тебя освобожу. Будешь свободным и сильным, как я!

И полетел Дикий огонь по ветру делать свои чёрные дела – снопами искры раскидывать, да ярким пламенем пожирать всё вокруг. Вспыхнула трава, за ней загорелся и дом. Дикий огонь набрал силу и засиял разными цветами: синим, зелёным, жёлтым, а дым чёрный идет. Веселится и дразнится Дикий огонь, языки свои к небу тянет.

Пришла беда в деревню. А беда не приходит одна – как назло, ветер начал с силой дуть. Старые люди так и говорят: «Как огонь начинается, так и ветер усиливается, помогает пламени делать своё чёрное дело».

Стали люди тушить пожар, воду с реки подают вёдрами. Да куда там справиться с Диким огнём – тот знает своё дело, ведь живёт уже тысячи лет.

Но тут откуда-то появилась женщина. Волосы у неё распущены, а в руках красная тряпка и пасхальное яйцо. И стала вокруг дома горящего ходить да молитву читать. И вдруг... ветер стал стихать, а огонь – угасать! Людям стало проще тушить пожар. И дом был спасён, хотя и пострадал. Деревня осталась цела. Не смог Дикий огонь пойти дальше.

Домашний огонь тут и говорит Дикому:

— Вот видишь теперь: меня люди берегут, а от тебя избавились, заговором лишили тебя силы. Не делай больше своих чёрных дел.

Согласился Дикий огонь неохотно, но ушёл тогда восвояси. Но иногда он всё-таки показывает свой свободный норов, предупреждает, что с ним нужно обращаться осторожно, без баловства.

А Домашний огонь так и продолжает жить среди людей, радуя их теплом и светом.

Вот и сказке конец.

*Етоева (Васильева) Татьяна Ивановна,
деревня Мартемьяновская, Ленинградская область*

KANSANKERTOMUS TULESTA

Hyvin muinaisina aikoina ihmiset eivät vielä tienneet, että tulella voi laittaa ruokaa ja lämmittää asuntoa. Kun ihminen keksi tulen, sitä piti ylläpitää jatkuvasti, yötä päivää. Niin tulesta tuli Kotituli. Se ystävystyi Tulin hoivaajan kanssa, joka piti huolta tulesta.

Oli kuitenkin toinen tuli – Villituli, ikivanha ja vapaa. Se oli olemas-

sa jo ennen ihmisten syntymää.

Kerran nämä kaksi tulta tapasivat toinen toisensa ja rupesivat väittelemään. Kotituli sanoi:

— Minä voin tehdä kaiken! Lämmittää taloa, valmistaa ruokaa, lämmitellä ihmisiä, jotta heidän olisi hyvä elää ja he olisivat kylläisiä.

Villituli äkkiä leimahti, alkoi nauraa ja huutaa:

— Niinkö? Minä voin tehdä kaikkea, mitä haluan! Minä voin tuhoata metsän, polttaa talon tai kylän maan tasalle. Riittää vain pieni välinpitämättömyys kohtelussani, ihmisten laiminlyönti minua kohtaan – ja he ovat poissa.

Kotituli vastasi sille:

— Miksi olet niin ilkeä? Ihmiset kärsivät sinun teoistasi.

Villituli vastasi:

Näin minä rankaisen ihmisiä, koska he yrittävät sammuttaa minut, ottaa minulta voimani eivätkä kunnioita minua. Katso nyt: mies kävelee polttamassa piippua. Nyt hän heittää kytevästä piipun maahan. Minä sytytän ruohon ja vieressä olevan talon palamaan ja vapautan sinut. Sen jälkeen olet yhtä vahva ja vapaa kuin minä.

Ja Villituli lensi tekemään ilkeitä tekojaan. Se sirottelee kipinöitä heinälyhteisiin ja tuhoaa kaikki ympäriltään kirkkaalla liekillä. Ruoho ja talo syttyivät palamaan silmänräpäyksessä. Villituli sai voimaa ja loisti eri väreissä: sinisenä, vihreänä, keltaisena, mutta savu oli mustaa. Villituli piti hauskaa ja kiusoitteli, veti liekkejään taivaalle. Hätä tuli kylään. Eikä vaikeudet loppuneet tähän, lisäksi tuuli alkoi puhalttaa voimakkaasti. Vanhat ihmiset sanovatkin näin: «Kuten tuli alkaa, niin tuulikin vahvistuu ja auttaa liekkejä tekemään ilkityönsä.» Ihmiset al-

koivat sammuttaa tulipaloa. Vettä joesta kannettiin ämpäreillä...

Miten voidaan voittaa Villituli, jos se tietää asiansa, koska on ollut olemassa tuhansia vuosia? Yhtäkkiä jostain ilmestyi nainen. Hänen hiukset olivat auki, ja hänen käsissään oli punainen rätti ja pääsiäismuna. Hän alkoi kävellä palavan talon ympärillä ja rukoilla. Ja yhtäkkiä... tuuli alkoi laantua ja tuli – sammua! Sen jälkeen ihmisten oli helpompi sammuttaa tulipaloa. Talo pelastettiin, vaikka se vaurioituikin. Mutta koko kylä säilyi ehjänä. Villituli ei voinut mennä pidemmälle.

Kotituli vastasikin Villitulille:

— Nyt sinä näet: ihmiset suojelevat minua ja sinusta he pääsivät eroon, loitsun avulla veivät sinulta vallan. Älä tee enää ilkitöitäsi.

Villituli suostui vastahakoisesti, mutta lähti pois. Joskus Villituli kuitenkin osoittaa vapaata luonnettaan, varoittaa, että sitä tulee käsitellä varovasti ja kunnioittavasti. Entä Kotituli jatkaa elämäänsä ihmisten keskuudessa ilahduttaen heitä lämmöllä ja valolla.

Sen pituinen se tarina.

*Jetojeva (Vasiljeva) Tatjana Ivanovna,
Martemjanovskajan kylä, Leningradin alue*

TALE OF FIRE

In ancient times, people did not know that you can cook food and heat your home on fire. When a person got fire, it had to be constantly maintained. All night and all day the fire burned in the hearth – it either raged at full strength, or barely flickered. So the Fire became the Master of the house and was friends with the Keeper of the house, who

kept the fire in the hearth.

But there was another fire – old, ancient, free. He lived in nature even before the appearance of people.

Once these two fires met and argued.

Domestic fire said:

— I can warm the house, cook food, warm people so that a person feels comfortable and not hungry.

The Wildfire flared up hot, laughed and shouted:

— Is it a lot if you live only in the house and do only what people need?! But I can do whatever I want! I will destroy the forest, I will burn the house and burn the village to the ground. Just a little negligence in dealing with me, neglect of me by people is enough, and I will immediately avenge this.

Domestic fire said to Wildfire:

— Why are you so mean? People are suffering because of you.

Wildfire in response:

— I punish them, because they constantly tame me, try to extinguish me, take away my power and do not respect me. Look, a man is walking and smoking a pipe. Now he will throw a smoldering pipe, and I will set fire to the grass. There is a house nearby, I will set it on fire too, and I will free you. Be free and strong like me!

Wildfire flew down the wind to do its dirty deeds, scatter sparks in sheaves and devour everything around with a bright flame. The grass caught fire, then the house caught fire. Wildfire gained strength and shone in different colors: blue, green, yellow, and black smoke is coming. Wildfire is having fun and teasing, pulling its tongues to the sky.

Trouble has come to the village. Moreover, the wind began to blow with force. Old people say: «As the fire begins, so the wind intensifies and helps the flame to do its dirty work».

People began to put out the fire, water from the river was served in buckets... But to cope with Wildfire does not work.

A woman appeared from somewhere. Her hair is loose, and in her hands is a red rag and an Easter egg. And she began to walk around the burning house and read a prayer. And suddenly... the wind began to subside, and the fire – to die out! It became easier for people to put out the fire. And the house was saved, although it suffered. The whole village remained intact. Wildfire couldn't go any further.

Domestic fire said to the Wildfire:

— You see now – people protect me, but they got rid of you, deprived you of strength. Don't do your dirty work.

Wildfire agreed reluctantly. However, sometimes it shows temper, warns that people need to handle fire carefully, without pampering.

And Domestic fire continues to live among people, delighting them with warmth and light.

Here is the end of the story.

*Yetoyeva (Vasilyeva) Tatyana Ivanovna,
Martemyanovskaya village, Leningrad region*

STARIN ZOR'AIŽES

Eli-oli čoma, melev, radonnavedii neižne, kuctihe händast Zor'aine. Vanhembad lujas ihastuiba hänen hüvähä tabaha, vaumhudehe abutada kaikile. Hän eli ihastudes kaikuččehe päivhä. A rindal eli čoma, kapos priha. Mel'düiba hö toine toižhe, zavodiba uništada ičeze kanzas. No sil-žo agjal eli kared noidak, kudambad muga kuctihe-ki – Noida. Hän lujas tahtoi, miše hänen poig, Kover, naiži necil čomačul, no neižne andoi hänele härkmen. I meleti Noida erigoitta mel'dünuzid, surmitada poigan tulmatont akad.

Kerdan Zor'aine podrugoidenke mäniba mecha poimmaha marjad. Rigehtiškanzi heiden jäl'ges Noida-ki. Mecas hän varasti kuron, konz podrugad lähteba edemba, da tuli Zor'aižennoks, zavodi hänenke paginan, küzui vanhembiden, heiden tervhuden polhe, küzui siš ki, kenenke neižne tahtoib eläda da kerata varoid. Besedoiči noidak čomačunke lujas laskvas, südäimeližešti. A sid' hän oti ičeze kašlišpäi pirguden, vähäst vet da tariči Zor'aižele söhtta – neižne hökkähti tahtonke, ved' ni-miš pahas hän eskai ei meletand-ki.

Konz hö söhtiba, Noida sid'-žo rigehtiškanzi da läksi neiččennopäi, a Zor'aine jatkoi kerata marjad. Podrugad oliba jo täutnuded ičeze puzuid, a Zor'aižel marjaižed lankteliba sor'miden kal't, hänen

sil'miden edes lendliba mustad kärbhaižed. Hän odva täuti ičeze puzuižen da podrugoiden jäl'ges mäneškanzi kodihe.

Sen jäl'ghe Zor'aine kaikuččen päivänke aniku suli sil'mil. Kadoi hänen vesluz', armastuz eloho, sil'mäd jo ei vauvhatunugoi ozaspäi. Lážund oti hänelpäi käbedut. Neiččen mam palahtelihe lujas, hän ei voind el'geta, mi ozaižihe tütrudenke. No konz tütrut starinoiči mamale vasttuses Noidanke mecas, mam sid'-žo el'genzi, miš azj om: noidak om tehnu prikosan. Sid'-žo mam mäneškanzi jaugai susedkülähä Dobrodejevoho. Sigä, paginoiden mödhe, eli hüvä noidak, kudamban nimi oli Hüvä. Hän oli saged lapsessai. Abuteli äjile ristituile: heitli prizorad, prikosad, tervehtoitli küiden kokaidusid da koiriden purendoid, tegi vauktad noidust. Hüvä-bab kundli Zor'aižen maman starinan vaitti da hökkähti abutada meletamata.

Märitud päivil hän käski lämbitamha kül'betin, i neidišt vedihe sinna käzipoliš, čut' käzil händast ei todud – muga lujas hän väl'düi. Vedihe Zor'ašt kül'betihe, i Hüvä-bab käski kaikile, paiči mamad da neidišt, lähtta – nikenele ei pidaiži telustada verotegole. Zavodi noidak šuhaita midä-se, valada neiččen päle se lämäd, se vilud vet, sid' vei händast pert'he, avaiži karzn'an sauban da käski seižutamhas ezijäl'gmäižele pordhale. I zavodihe noidverotego: äjak-se minutad jäl'geti Hüvä-bab šuhaiži puhegid, purskuti vet Zor'aižen päle – i muga sihesai, kuni Zor'aine ei uindand. Loptes verotegon, Hüvä-bab sanui, miše Zor'aine magadaškandeb zor'aižehesai.

Kuni hän magari, mam ei lähtlend hänen magaduzsijannopäi. Hän nägi, miše tütrut hilläšti pördase sil malpäi: hänen modpoliškod möst tegihe käbedoikš, modol ozutihe muhu. Hengaiduz tegihe tazoks da

tünäks. Zor'al, ili zor'aižel, kut oli sanunu Huvä-bab, Zor'aine heraštui.

Siš aigaspäi neižne zavodi spravitadas i pigai tervehtoitihe tobmalaze. Vätihe čoma sai. I zavodiba nored eläda ühtes, kerata varoid, a pigai heil jo sünduiba lapsed.

A Huvä-bab sanui mamale vasttusen aigan:

— Hän kova, a minä kovemb!

Nägub, hüvüz' kaiken om vägevamb pahut.

Necil vepsläižel sarnal om huvä lop!

Jetojeva (Vasil'jeva) Tat'jana Ivanovna, Martem'janovskaja-külä, Piterin agj

СКАЗ О ЗОРЯЙНЕ

Жила-была девушка красивая, умная, работающая, звали её Зóряйне. Родители не нарадовались, глядя на её добрый нрав, отзывчивость. Жила она и радовалась каждому дню.

А рядом, по соседству, жил красивый, статный молодой человек. Полюбили они друг друга, начали мечтать о своей семье. Но в том же краю жила и злая колдунья по имени Нóйда. Она очень хотела, чтобы её сын, по имени Кóвер, женился на этой красавице, но девушка отказала ему во взаимности. И вот задумала Нойда разлучить влюбленную пару, извести со свету избранницу сына. Однажды Зоряйне с подругами пошли в лес по ягоды. Поспешила за ними и Нойда. В лесу она подкараулила момент, когда подруги девушки уйдут подальше, и подошла к Зоряйне, завела разговор с ней, спросила про родителей, справилась об их здоровье, поинтересовалась, с кем девушка собирается жить-по-

живать да добра наживать. Беседовала колдунья с красавицей очень мило, ласково. А вскоре достала из кошелья пирожок, водичу и предложила Зоряйне подкрепиться – та охотно согласилась, ведь она даже не думала о плохом. Когда они перекусили, Нойда сразу же заторопилась и ушла, а Зоряйне продолжила собирать ягоду. Подруги уже наполнили свои лукошки, а у неё ягодки падали сквозь пальцы, перед глазами летали чёрные мушки. С трудом наполнила она свою корзинку и следом за подругами отправилась домой. После этого Зоряйне с каждым днем словно таяла на глазах. Пропала её весёлость, жизнелюбие, глаза уже не светились от счастья. Болезнь забрала её румянец. Мать девушки сильно печалилась, не могла понять, что случилось с дочкой. Когда же та рассказала ей о встрече с Нойдой в лесу, мать сразу поняла, в чём дело: злая колдунья навела порчу. Тотчас же мама отправилась пешком в соседнюю деревню Добродеево. Там, по слухам, жила добрая ведунья по имени Хювя. Она была слепая с детства. Помогала многим людям: снимала сглаз, порчу, лечила от укусов змей, собак, занималась белой магией. Баба Хювя молча выслушала рассказ матери Зоряйне и не раздумывая согласилась помочь.

В назначенный день она велела истопить баню, и повели туда девушку под руки, чуть ли не на руках несли её – так она ослабела. Привели Зоряйне в баню, и баба Хювя попросила всех, кроме мамы и девушки, выйти – никто не должен был помешать обряду. Стала ведунья что-то шептать, поливать девушку то тёплой, то холодной водой, затем привела её в дом, открыла крышку подполья (карзин) и велела встать на предпоследнюю ступеньку лест-

ницы. И начался колдовской обряд: несколько минут подряд баба Хювя шептала заговоры, опрыскивала Зоряйне заговорённой водой, снова шептала заговоры, снова опрыскивала девушку водой – и так до тех пор, пока Зоряйне не уснула. Закончив обряд, баба Хювя сказала, что Зоряйне будет спать до зорьки.

Пока она спала, мать не отходила от её постели. Она видела, что доченька постепенно возвращается с того света: щёчки зарумянились, на лице появилась улыбка. Дыхание стало ровным и спокойным. На заре, или на зорьке, как сказала баба Хювя, Зоряйне проснулась. С тех пор девушка стала поправляться и вскоре совсем выздоровела. Сыграли красивую свадьбу. И стали молодые жить-поживать, добра и детей наживать.

А баба Хювя при встрече сказала маме:

— Хян кова, а миня ковеиб! (Она сильна, а я сильнее!)

Видимо, добро всегда сильнее зла.

У этой вепсской сказки счастливый конец!

*Етоева (Васильева) Татьяна Ивановна,
деревня Мартемьяновская, Ленинградская область*

KANSANKERTOMUS ZORJASESTA

Olipa kerran kaunis, älykäs ja ahkera tyttö. Hänen nimensä oli Zorjaine. Vanhemmat olivat erittäin tyytyväisiä hänen hyvään luonteeseensa. Hän eli nauttien jokaisesta päivästä. Naapurissa asui komea nuori mies. He rakastuivat toisiinsa ja rupesivat unelmoimaan omasta perheestään. Mutta samalla alueella asui paha noita, joka kutsuttiin

juuri näin – Paha. Hän halusi, että hänen poikansa Kover menisi naimisiin tämän kaunokaisen kanssa. Tyttö kieltäytyi.

Niinpä Paha päätti erottaa rakastuneen parin ja tuhota tytön. Eräänä päivänä Zorjaine ja hänen ystävänsä menivät metsään poimimaan marjoja. Paha kiiruhti heidän peräänsä. Metsässä hän odotti, kun Zorjaisen ystävät lähtivät pois, ja lähestyi Zorjaista. Keskusteli hänen kanssaan, kysyi vanhemmistaan, heidän terveydestään ja tytön suunnitelmista siitä, kenen kanssa hän aikoo elää. Keskustelu sujui mukavasti. Pian noita otti laukusta palan piirakkaa, vettä ja tarjosi ne Zorjaiselle syötäväksi. Tyttö suostui mielellään, koska ei edes ajatellut mitään pahaa. Syötyään Noita heti kiirehti pois, ja Zorjaine jatkoi marjojen poimimista. Ystävät olivat jo täyttäneet korinsa, ja Zorjasella marjat putosivat sormien välistä, häntä huimasi ja silmissä sumeni. Hän sai kuitenkin korin hiljalleen täyttymään ja meni ystäviensä kanssa kotiin.

Siitä lähtien Zorjaisen terveydentila heikkeni nopeasti. Hänen ilonsa, elämänhalunsa katosivat, hänen silmänsä eivät enää loistaneet onnellisuudesta. Sairaus vei hänen punan. Tytön äiti oli hyvin järkyttynyt, hän ei ymmärtänyt, mitä oli tapahtunut tyttärelleen. Mutta kun tytär kertoi äidille tavanneensa Noidan metsässä, äiti heti ymmärsi sairauden syyn. Tyttärensä oli joutunut kirouksen kohteeksi.

Viivyttelämättä äiti lähti kävelemään naapurikylään Dobrodejevoon. Kuulemma siellä asui noita Hyvä. Hän oli ollut sokea lapsuudesta asti. Noita Hyvä auttoi monia ihmisiä, jotka olivat joutuneet kirotuksi, hoiti käärmeen ja koiran puremat ja harjoitti valkoista magiaa.

Hyvä kuunteli hiljaa Zorjaisen äidin tarinaa ja suostui auttamaan heti. Tietyllä päivällä hän pyysi lämmittämään saunan, ja tyttö vietiin

sinne melkein sylissään. Noita Hyvä pyysi kaikkia poistumaan paitsi äitiä ja tyttöä. Ja sitten hän alkoi kuiskata jotain, kastella tyttöä lämpimällä ja kylmällä vedellä ja toi sitten hänet kotiin. Hän avasi maakellarin (veps.: karzin) kannen ja pyysi Zorjaista seisomaan portaiden toiseksi viimeiselle askelmalle. Kaikki tämä kesti muutaman minuutin rukouksineen ja veden pirskotuksineen täydellisessä hiljaisuudessa, kunnes tyttö nukahti. Rituaalin lopussa noita Hyvä sanoi, että Zorjaine nukkuu aamuruskoon asti. Äiti oli koko ajan Zorjaisen vieressä. Hän näki, kun pikkuhiljaa tyttärensä oli palaamassa takaisin elämään: hänen poskensa punehtuivat, kasvoilleen ilmestyi hymy. Hengitys tuli tasaiseksi ja rauhalliseksi. Aamulla, kuten noita Hyvä olikin sanonut, Zorjaine heräsi. Siitä lähtien tyttö alkoi parantua ja pian toipui kokonaan. Vietettiin kauniit häät. Nuoret saivat hyviä lapsia, ehkäpä elävät vieläkin, mene ja tiedä.

Hyvä Noita sanoi äidille heidän uudelleen tavatessaan:

— Hän on kova, mutta minä vielä kovempi (veps.: Hän kova, a minä kovemb).

Ilmeisesti on niin, että hyvä on aina vahvempi pahaa.

Tällä vepsäläisellä sadulla on onnellinen loppu!

*Jetojeva (Vasiljeva) Tatjana Ivanovna,
Martemjanovskajan kylä, Leningradin alue*

TALE OF ZORYAYNE

Once upon a time there was a beautiful, smart, hard-working girl. Her name was Zoryayne. Parents rejoiced, looking at a kind and sym-

pathetic daughter. The girl enjoyed every day. A handsome young man lived not far from her. They fell in love with each other and began to dream of their family. But in the same region lived an evil sorceress named Noida. She really wanted her son Kover to marry this beautiful Zoryayne, but the girl refused him. Therefore, Noida decided to separate the loving couple and kill Zoryayne.

Once Zoryayne and her friends went to the forest to pick berries. Noida secretly followed them. She waited when the girl's friends went further into the forest and approached Zoryayne, asked about her parents and their health, and asked about the girl's plans. The conversation went very nicely and easy. Then Noida took out a pie and water from her bag and offered Zoryayne to eat. The girl willingly agreed, because she did not even think about the bad.

After they had eaten, Noida immediately hurried to leave the forest, and Zoryayne continued to pick berries. The friends had already filled the baskets, and Zoryayne's berries fell through her fingers, and black flies began to fly in her eyes. And just like that, the girl with difficulty filled her basket and returned home.

Since that time, Zoryayne's health has been getting worse every day. Her gaiety and zest for life were gone, her eyes no longer shone with happiness. The pain took away her blush. The girl's mother was very upset, could not understand what had happened? But when the daughter told about the meeting with Noida in the forest, the mother immediately understood the cause of the illness - the evil sorceress caused damage. The girl's mother immediately went to the neighboring village Dobrodeevo. According to rumors, a good witch named Baba Hyuvya

lived there. She has been blind since childhood. She helped many people: removed the evil eye, spoilage, treated snake bites, dogs and other white magic. Baba Hyuvya listened silently to the woman's story about her daughter and immediately agreed to help. She said: «Hän kova, a minä kovemb», that means – she is strong, but I'm stronger.

Hyuvä asked the girl's parents to heat the bathhouse on a certain day. They took Zoryayne there. Only Baba Hyuvya, Zoryayne and her mother remained in the bathhouse. Grandmother began to whisper something and pour water on the girl – sometimes warm, sometimes cold, and after the bath she brought Zoryayne home. In the house, Hyuvya opened the lid of the cellar («karzin») and asked the girl to stand on the penultimate step of the stairs. This process lasted several minutes, he was first with prayers, then with spraying water in complete silence. After the end of the ritual, Baba Hyuvya said that Zoryayne would sleep until dawns.

The mother did not leave her daughter's bed until morning. She watched with joy that life was gradually returning to Zoryayne: her cheeks blushed and a smile appeared on his face. The girl's breathing became even and calm. Zoryayne woke up in the morning sun, as Hyuvya had said.

After that, the girl quickly recovered and married her beloved. They had a beautiful wedding and began to live in love and joy.

Kind is always stronger than evil.

This Vepsian tale has a happy ending!

*Yetoyeva (Vasilyeva) Tatyana Ivanovna,
Martemyanovskaya village, Leningrad region*

PAKAIŽUK DA JÄNIŠAINE

Astui Pakaižuk ičeze vologdalaizid mecoidme varjoičemas ičeze mad, kül'menzoitli sinivauvhid jogid da järvid, katli jäl heledoid ojid. Sobiteli lumesižihe sobihe pedajid, kuzid da koi-vuid. Saihe rounhasai-ki Leningradan agjanke. Tägä mecoiš eläba sarnaližed zverid: mecan ižand Kondi, ridakaz Neglik, püšt Orav da nügu Reboi.

Äkkid ken teda kuspäi ani Pakaižukon jaugoihe kurči-murči tuli Jäniš. Pakaižuk zavodi küzelta händast, ken se om, nece Jäniš, kudamb muga põlgästoiti händast, Pakaižukod. A Jäniš i sanub:

— Minä olen Jänišaine Mecižand. Püšt da udatikaz.

A Pakaižuk sanub vastha:

— Voib olda, Jänišaine, oled i püšt, i udatikaz, no minä olen vägevamb sindai. Minä voin vägestada kaikuttušt mecass. Kaikid voin kül'menzoitta da käta jăpachaks.

— Ei, ed voi sinä vägestada mindai! — ridleškanzi Jänišaine.

— Ei, kül'menzoitan!

Ridliba hõ ani päiväižen tikahtusehesai. Văzuiba.

Ni Jäniš ei antte Pakaižukole, ni Pakaižuk ei antte Jänišale. I siloi hõ pătiba măritas ičeze vägil.

Păsti Pakaižuk kauktut da vilud, kaiken vägen păsti Jănišaižen păle. A se hüppib da saneleb:

— Mă olen Jăniš, răk minei om. Olgha păipaštokaz meiden marjžom!

Napri, napri ukoine kül'menzoitta Jănišan, a hănele om üks'kaik. Se hüppib, iloitelese da tobmalaze ei kül'mă.

Văzui ukoine da sanui:

— Ku sină oled mugoine püšt da udatikaz, lahjoičen mină sinei vauktan pövun. Pida se arvoss da lămbitelde.

Kommentarii:

Jănišaine Mecižandaine om jănišaižen, mitte baluib lapsid, kogokuvanduz. Voib sanuda, miše se om vepsăn rahvahan Pakaižuk. Se lahjoičeb lahjoid lapsile da aigvoččile. Kaičeb ristituid mecass siš elăjiš zverišpäi. Om melekaz, nügu da jănišaižikš rohked.

Jetojeva Anna Vasil'jevna, Sarjăro-külă, Piterin agj.

Starinan avtor Jetojev Vladimir Födorovič

СКАЗ ПРО ДЕДА МОРОЗА И ЗАЙЦА

Шёл Дед Мороз с дозором по своим вологодским лесам, морозил голубые реки и озёра, подмораживал звонкие ручейки. Укутывал снежком сосенки, ели да берёзки. Дошел и до границы с Ленинградской областью. Здесь в лесах живут сказочные звери: медведь, хозяин леса, – Конди, сварливый ёж – Неглик, пряткая

белка – Орав и хитрая лисица – Ребой.

Вдруг откуда ни возьмись под ноги Деду Морозу кубарем вылетел заяц – Яниш. Мороз стал расспрашивать, кто он, этот заяц, так напугавший его. А заяц и говорит:

– Я – Янишайне Мецижанд. Быстрый и ловкий.

А Мороз в ответ:

– Может, Янишайне, ты и быстрый, и ловкий, но я-то сильнее. Любого в лесу могу одолеть. Всех заморожу и в ледяной столб превращу.

– Нет, не сможешь ты меня одолеть! – заспорил зайчик Янишайне.

– Нет, заморожу!

Спорили они до самого заката солнца. Устали.

Ни Яниш не сдаётся, ни Мороз. И тогда решили они помериться силою.

Напустил Мороз холода да стужи, всю силу выпустил на Янишайне. А тот скачет и приговаривает:

– Я заяц, мне тепло и жарко. Пусть наше солнышко светит ярко!

Морозил, морозил дедушка, а зайцу всё нипочем. То подскочит, то подпрыгнет, то скатится с горки.

Устал дедушка и говорит:

– Раз ты такой прыткий да ловкий, дарю я тебе белую шубку. Носи достойно да грейся.

Комментарий:

Янишайне Мецижандейне — это собирательный образ зайчика, который балует детей. Можно сказать, что он – Дед Мороз вепсского народа. Дарит подарки детям и взрослым. Защищает людей в лесу от хищных зверей. Умен, хитёр и храбр по-заячы.

*Етоева Анна Васильевна, деревня Сарозеро, Ленинградская область.
Автор рассказа Етоев Владимир Фёдорович*

KANSANKERTOMUS PAKKASUKOSTA JA JÄNIKSESTÄ

Kauan, kauan sitten Pakkasukko käveli Vologdan alueen metsissä partioimalla omia maitaan, jäädytti siniset joet ja järvet, solisevat purot. Peitti lumella mäntyjä, kuusia ja koivuja. Vihdoin hän saapui Leningradin alueen rajalle. Noissa metsissä asuu satumaisia eläimiä: metsän isäntä karhu (Kondi), yrmeä siili (Neglik), sukkela orava (Orav) ja ovela repo (Reboi).

Yhtäkkiä Jänis (Jäniš) lensi kuperkeikkaa Pakkasukon jalkojen juureen. Pakkasukko pelästyi Jänistä ja kysyi:

— Kuka sinä olet?

Jänis vastasi:

— Minä olen Jänišaine Mecižand. Nopea ja sukkela.

Pakkanen vastasi:

— Kuulehan, ehkä olet sinä, Jänišaine, nopea ja sukkela, mutta minä

olen vahvempi sinua. Kenet tahansa voitan metsässä. Voin jäädyttää ja muuttaa jäisiksi kaikki.

— Ei, et sinä voita minua! alkoi kiistellä jänönen Jänišaine.

— Kylläpä jäädytän!

He kiistelivät pitkään, kunnes aurinko (Päiväinen) laski. Tuolloin he väsyivät. Jänis ei luovuta, eikä myöskään Pakkasukko. Silloin he päättivät koetella toistensa voimia. Puhalsi Pakkasukko talvikylmää, kaikki omat voimat kulutti Jänikseen. Mutta Jänis hyppää ja hyppää lauleskellen: «Olen minä Jäniš, minun on lämmin ja kuuma. Paistakoon aurinkomme kirkkaasti». Pakkasukko uudestaan jäädytti ja jäädytti, mutta Jäniksellä ei ollut huolta. Se hypähtelee ja hypähtelee ja liukuu alas mäkeä. Pakkasukko väsyi ja sanoi:

— Kun kerran olet niin sukkela ja ovela, lahjoitan sinulle valkoisen turkin. Käytä sitä arvokkaasti ja lämmitä itseäsi talvella.

Kommentaari:

Jänišaine Mecižand voidaan pitää vepsäläisenä Pakkasukkona, joka hemmottelee lapsia, antaa lahjoja heille sekä aikuisille. Suojaa ihmisiä metsässä siellä elävistä eläimistä. On älykäs, ovela ja rohkea.

*Tarinan kirjoittaja Jetojeva Anna Vasiljevna,
Sarjärven kylä (ven.: Sarozero), Leningradin alue.
Tarinan kertoja Jetojev Vladimir Fjodorovitš*

TALE OF DAD MOROZ AND THE HARE

Ded Moroz (Father Frost, Russian Santa Claus) walked with a patrol through his Vologda forests, froze blue rivers and lakes, froze sonorous streams. He wrapped the pines with snow, ate and birches. So he reached the border of the Leningrad region. Here in the forests live fabulous animals: the bear Kondi – the owner of the forest, the grumpy hedgehog Neglik, the nimble squirrel Orav and the cunning fox Reboy.

Suddenly, a hare Janish flew head over heels under Ded Moroz's feet.

Ded Moroz began to ask who he was, this hare, who had so frightened him. And the hare says:

— I am fast and agile Yanishaine Mecizhand.

Ded Moroz replied:

— Maybe you are fast and agile, but I am stronger. I can defeat anyone in the forest, I can freeze everyone and turn them into a pillar of ice.

— No, you can't beat me! - the bunny Janishaine began to argue.

— No, I'll freeze you!

They argued until the very sunset of the sun Päivaine. Tired both. Neither Janish gives up, nor Ded Moroz. Then they decided to bet. Ded Moroz let in the cold, released all the winter strength on Yanishaine. But the hare jumps and says:

— I'm a hare, I'm a warm and even hot. Let our sun shine bright!

The hare was not afraid of frost. It jumped and rolled down the hill.

Tired Ded Moroz and says:

— If you are so quick and dexterous, then I give you a white warm coat. Wear it in winter with dignity.

Note:

Yanishaine Mecizhandaine is a collective image of a hare that pampers children. It is like Santa Claus of the Vepsian people: gives gifts to children and adults, protects them in the forest from the attack of predatory animals. It is smart, cunning and brave.

*Yetoyeva Anna Vasilyevna, Sarozero village, Leningrad region.
The author of the story Yetoyev Vladimir Fyodorovich*

RAŠTVOIDEN ARBOINDAD

Kanz meil om sur'. I tuli muga, miše meiden tädid oliba kuti meiden üks'igäized, a plemännikad voiba olda vanhembad ičeze dädid. Ühtes meile oli melentartušt i nikonz ei olend tuskikast. Ühten meiden bobuštusišpäi oli arboind Raštvoil. Tetpas, oli vähäšt opak, no sil-žo aigal oli lujas küttestusišt da vessel.

Kerazimoiš mö kerdan kaik ühtes baboin pert'he. Ehtlongitim, pezim astjoid. I zavodim arboita. Ezmäizen da kaiked tärktemban arboindan oli meil arboind ženihoile. Kerdan se oli mugoizen: Tan'a-tädi ezmäi pühki lavad, ajoi murdoid päčün alusennoks da kerazi niid mecoin suugal. Nenid murdoid hän pani plat'kön lepkehe, oti koukun da mäni risttele (pidab sanuda, miše ristte oli ani edahan, külän keskuses). Risttel hän pirdati kehkruden, putkoti sen keskusehe lepkes todud murdoid. Ühtel jaugal seižutihe kehkrudehe (toine jaug oli necen kehkruden irdpolel). I virkoi zavetnijoid vaihid.

I ani sil kurol, konz Tan'a-tädi seižutihe muga, päivnouzmpolel lanksi tähtaz, a vastpolelpäi, päivlaskmpolelpäi, meiden vastha tuli mužik.

Sil-žo vodel Tan'a-tädid koziči nor' oficer, kudamb openzihe Piteriš. Jäl'ges svad'bad hö läksiba Edahaižehe Päivnouzmpol'he

Ignasheva (Vasil'jeva) Nadežda Anatol'jevna, Järved-külä, Piterin agj

ГАДАНИЕ НА РОЖДЕСТВО

Семья у нас большая. И так сложилось, что наши тётушки были практически нашими ровесниками, а племянники могли быть старше своих дядюшек. Вместе нам было интересно и никогда не скучно. Одним из наших развлечений было гадание на Рождество. Конечно, было немного страшно, но при этом очень захватывающе и весело.

Вот собрались мы как-то все вместе в бабушкином доме. Поужинали, помыли посуду. И начали гадание.

Самым первым и важным гаданием у нас было гадание на женихов. Однажды оно прошло так: тётя Таня сначала подмела пол, смела мусор к основанию печи и собрала его крылышком глухаря. Этот мусор она сложила в подол платья, взяла кочергу и пошла на перекрёсток (надо сказать, что перекрёсток находился далеко, аж в центре села). На перекрёстке она кочергой начертила круг, высыпала в центр круга мусор, который принесла в подоле. Одной ногой встала в круг (другая была вне круга). И произнесла заветные слова. И ровно в тот самый момент, как тётя Таня так встала, на востоке упала звезда, а с противоположной стороны, с запада, нам навстречу вышел мужчина.

В тот же год тётю Таню посватал молодой офицер, который учился в Санкт-Петербурге. А после свадьбы они уехали на Дальний Восток.

*Игнашева (Васильева) Надежда
Анатольевна, село Озёра, Ленинградская
область*

JOULUNAJAN ENNUSTUS

Perheemme oli suuri. Ja kävi niin, että tädit perheessämme saattoivat olla melkein samanikäisiä kuin me ja serkut saattoivat olla vanhempia setiään. Meillä oli hauskaa olla yhdessä eikä koskaan ollut tylsää.

Yksi tapamme hauskanpitoon jouluna oli ottaa enteitä. Se oli tietysti hieman pelottavaa, mutta samalla erittäin jännittävää ja hauskaa.

Eräänä iltana me kokoonnuimme kaikki yhteen isoäitini taloon. Illallinen oli syöty ja astiat pesty. Aloitimme ennustamisen.

Ensimmäinen ja tärkein ennustus oli kosijoiden ennustaminen. Kerran se tehtiin näin: Tanja-täti lakaisi ensin lattian. Roskat hän lakaisi uuniin viereen ja keräsi ne metson siivellä. Sen jälkeen hän laittoi roskat mekon helmaan, otti hiilihangon ja meni tienristeykseen. On sanottava, että tienristeys oli kaukana, aivan kylän keskustassa. Tienristeyksessä hän piirsi hiilihangolla ympyrän, kaatoi ympyrän keskelle roskat, jotka toi helmassa. Sitten hän asettui seisomaan toinen jalka ympyrän sisällä ja toinen ympyrän ulkopuolella. Ja kuiskutti loitsun. Ja juuri sillä hetkellä, kun Tanja-täti asettui seisomaan tuolla tavalla, idässä putosi tähti ja lännestä tuli mies meitä vastaan jatkaen matkaansa eteenpäin.

Samana vuonna ennustus toteutui ja Tanja-täti meni naimisiin nuoren upseerin kanssa, joka opiskeli Pietarissa. Häiden jälkeen he muuttivat Kaukoitään.

*Ignaševa (Vasiljeva) Nadežda Anatoljevna,
Järvienkylä (ven. Ozjora), Leningradin alue*

CHRISTMAS DIVINATION

It so happened that in our large family, aunts and uncles were practically the same age as their nephews, and sometimes even younger than them. We were interesting together and never bored.

One of our entertainments was a divination on Christmas. Of course, it was a little bit scary for us, but very exciting and fun.

We gathered together at Grandma's house, ate dinner and washed the dishes. And only then we started a divination.

The most important for the girls was the divination for suitors. And we did it this way. Aunt Tanya first swept the floor, swept the garbage to the base of the stove and swept it by the wing of a bird. Then she put this garbage in the hem of her dress, took a rake and went to the crossroads. On the crossroads she drew a circle with a rake, poured the garbage that she brought in the hem into the center of the circle. With one foot she stood in a circle, and with the other – outside the circle, and said the cherished words.

So, exactly at the moment when Aunt Tanya stood up like that, a star fell in the east, and from the opposite side, from the west, a man came out to meet us.

In the same year, Aunt Tanya was engaged by a young officer who studied in St. Petersburg. And after the wedding, they left for the Far East.

*Ignasheva (Vasilyeva) Nadezhda Anatolyevna,
Ozyora village, Leningrad region*

KUT VEPSLÄIŽED NEIČČED ARBOIBA

Arboim mö, nored neiččed, Saša-tädin pertiš. Ištumoiš, rušim vöid, pästam hibusid, viritam tohusid. Om pertiš kodikast, no arboindan aigan tegese vähäšt opak. Ezmäine arboind om poltta bumagad. Avidad päčnlaudan, väčurdad lehtesid da sütutad niid protivnäl. Paned tohust da kacud, kut bumag kändase tuh-kaks, a vasthoštoiš näged erazvuiččid nägusid – kuti kogonaine fil'm voib kacta: naku ristit mäneb, naku lind lendab, naku kondi mäneb. A niiden nägusiden mödhe, miččid mö olim nägištanuded, mö ozaižim, mi linneb tulebal vodel.

Völ valetihe vahad vedele. Pol'öl pidab toda vet kaivospäi, valada sidä mal'laha, panda vähäšt solad, šuhaita: «Vezi-vezine, sanu kaiken toden», sid' viritada tohuz da valada vahad vedele. Figurad, miččid tegeb vaha vedel, sanuba siš, mi linneb täl vodel.

A Raštvoiden öl, pol'öl, jokstihe haugaitha da ottihe üks' haug: ku haugol om äi oksid – olda bohatal mehel, a ku haug om oksita – eläda gol'l'udes.

Völ seižutihe risttel da ani jaugalpäi tactihe valenc – mičče polele sen nena ozutab, sil polelpäi ženih-ki tuleb.

Verdihe lumele da, kacmata jäl'gehe, lähttihe. A homendesel homai-

tihe: ku nece jäl'g om polgetadud – mužik linneb kauktan, a ku se om jänu tazoks, ka mužik linneb laskvan.

Pecoil-külän eläi, Piterin agj

КАК ВЕПССКИЕ ДЕВУШКИ ГАДАЛИ

Гадали мы, молодые девушки, в доме тети Саши. Сядем, пояса развяжем, волосы распустим, свечи зажжём. Уютно так в избе, но немножечко страшно становится.

Первое гадание – жечь бумагу. В печке заслонку откроешь, на-мнёшь газет и на противне их подожжёшь. Свечу ставишь и смотришь, как бумага превращается в пепел, а в отсветах разные образы видишь – целый фильм можно посмотреть: вот идёт человек, вот птица летит, а вот медведь идет. А по образам, которые мы видели, мы разгадывали, что будет в следующем году.

Еще лили воск на воду. В полночь надо принести с колодца воды, налить её в миску, положить немного соли и прошептать: «Вода-водица, всю правду Расскажи», затем зажечь свечу и лить воск на воду. Фигуры, которые образует воск на воде, указывают на то, что сбудется в этом году.

А в рождественскую ночь, в полночь, бегали в дровяник и вытаскивали полено: если на полене сучков много – быть за богатым мужем, если полено без сучков – жить в бедности.

Ещё становились на перекрёстке и прямо с ноги швыряли валенок – в какую сторону носок укажет, с той стороны и жених придёт. Ложились на снег и, не оглядываясь на след, уходили. А утром примечали: если затоптали след – муж будет грубым, а если остался он ровным, то муж будет ласковым.

Жительница деревни Пёлдуши Ленинградской области

KUINKA VEPSÄLÄISET TYTÖT ENNUSTIVAT

Me nuoret tytöt ennustimme Saša-tädin talossa.

Istumme alas, aukaisemme vyöt, avaamme hiukset, sytytämme kynttilät. Pirtissä on mukavaa, mutta samalla hieman pelottavaa. Ennustamisen tapoja oli useita.

Eräs tapa ennustaa on paperia polttaminen. Avataan uuninluuku ja sytytetään sanomalehtiä uunipellillä. Kynttilän valossa katsotaan, kuinka paperi muuttuu tuhkaksi: heijastuksissa näkee erilaisia kuvia – niitä voidaan katsoa elokuvan tavoin: mies tai karhu tulee, taikka lintu lentää. Kuvien perusteella voidaan arvellaa, mitä tulee tapahtumaan ensi vuonna.

Toinen tapa ennustaa on vahaa kaataminen veteen. Tuodaan keskiyöllä vettä kaivosta, kaadetaan kulhoon, laitetaan siihen vähän suolaa ja kuiskataan: «Vesi, vesi kerro minulle totuus». Sen jälkeen sytytetään kynttilä ja kaadetaan vahaa veteen. Ne kuvat, jotka sinä näet, saattavat toteutua. Kolmas ennustustapa. Jouluna keskiyöllä juostiin puuliiteriin, vedettiin puupinosta halko. Jos halossa on paljon oksanjalkiä – menet naimisiin rikkaan miehen kanssa, jos ei ole yhtäkään – elät köyhyydessä. Neljäs ennustustapa. Seistiin tienristeyksessä ja potkaistiin huopikas jalasta: mihin suuntaan se osoittaa, siltä puolelta sulhanen tulee.

Viides ennustustapa. Heittäydytään lumihankeen ja katsomatta mennään pois. Aamulla katsotaan: jos on jalanjalkiä – tuleva aviomies on törkeä, ja jos ei ole – tuleva aviomies on lempeä ja hellä.

Leningradin alueen Petsoilan kylän (ven. Пjолдуши) asukas

HOW VEPSIAN GIRLS GUESSED

When we were young girls we liked to divine. We did this at Aunt Sasha's house.

We sat down, untied our belts, let our hair down, lit candles. It was cozy in the hut, but then it became a little scary.

The first divination was to burn paper. We opened the shutter at the stove, crushed a paper and set fire to it on a baking sheet. The candle had to be placed in such a way as to watch how the paper turns into ashes and see different images in the shadows. You can watch the whole film: here comes a man, but a bird flies, and here a bear goes. And from the images that we saw, we guessed what would happen next year.

We also poured wax on water. It was necessary to bring water from the well at midnight, pour it into a bowl, put there some salt and whisper: «Water-water tell me the whole truth»... Then it was necessary to light a candle and pour its paraffin wax onto the water. It was believed that the figures that would be obtained from the wax meant future events in the new year.

At midnight on Christmas Eve, we ran to the woodshed and pulled out a log at random. If there were a lot of knots on the log, then the girl who pulled it out will have a rich husband, if the log is without knots, she will live in poverty.

There were also such divinations. We stood at the crossroads, and threw boots at random from our feet. In which direction the toe of the fallen boots points, so the groom will come from that side.

Or we lay down on the snow for a while and then left without looking back. And in the morning they noticed: if your footprint was trampled, then the husband will be rude, and if the footprint remained intact, then the husband will be affectionate.

A dweller of Pyoldushi village, Leningrad region

ARBOIND ŽENIHALE

Amu se oli, no mušt ei heita nenid elon kuroid. Olim mö no-red, rohktad, em meletanugoi ni-miš pahas da em usknugoi ni-mihe ülälonduseližehe. Arboindad mö pidim uradindaks, veslaks aiganmänetandaks da arboim, varaidamata jäl'gusid. Arboim mö torelkaižel, lasklim särest lähtkehe da bumagad-ki poltlim...

A kerdan mö podruganke kanman Raštvoid pätim arboida içemoi ženihoiže. Otim säresid, mänim jogle lähtkennoks. Viritim säresid da järgendusen mödhe zavodim laskelta niid vedhe, kundeltes niid kulundoid, miččed voiba kuluda sil aigal. Taisija kulišti, kut zavodi rata traktor, a minuhusai kuspäi-se kandui «veneh»-sana. Mö nagroim da läksim kodihe. Kodiš minä nagrden starinoičin mamale meiden arboindoiš. A mam sanub minei ani tožišti:

– Minä ved' noren mugažo arboin i kerdan nägištin unes sinun tatad. Hän tuli minunnoks kromaine leibäd kädes da sanub: «Haukaida». Minä en tahtoind haukaita, a hän minei: «Üks'kaik haukaidad», – sanub. Vot minä haukaižin-ki – sündutin kaks'toštkümne last. Sikš sinä-ki arboi. Pane pölusen alle zirkloine, raudad, tege kaivoine virištäi.

Muga minä tegin-ki. Verin magadamha, virktes: «Suženji,

räženji...» I nägen minä un't: nor' priha voinšinel' päl jokseb minun jäl'ges, a minä tahtoin joksta hänelpäi poiš, no nimidä ei onestu. Hän tabazi mindai kädes da sanub:

– Naprid, naprid joksta minaipäi, no minä kaik-se sabutin sindai. – A iče muhadab čomal, vaugedhambhaižel muhul.

Tulebal ehtal mö möst pätim arboida. Poltim bumagad da kacuim pil'vesehe. Tas'a sel'ktas nägišti traktorin, a minei kuvini vedenalaižen laivan näguz. I möst oliba iloižed da nagrand: nece kus-žo meiden küläs võib nägištada vedenalaine laiv?

No aig hilläšti mäni. Taisija läksi mehele da ajoi Karjalaha. A hänen mužik om traktorist levedad profilid.

A minai kaik oli enččikš. No kerdan Leningradas avtovokzalal minä nägištin nor't prihad meriform päl. Hän kacuhti minuhu da muhazi. I minun südäin kolkotaškanzi, kuti meletoi. Naku necen muhun minä nägištin-ki unes! No tundištimoiš mö hänenke äjal möhemba. Nece nor' priha oli Voinmerilaivišton oficer-vedenalnik, i hän tegihe minun mužikaks. Mö olem ühtes jo 46 (nell'kümne kuz') vot. Uskkat içetoi elo-ozaha!

Völ tahtoin sanuda, miše laps'aigal mö Valentina-sizarenke vändim peitoižil pertiš, miččes kuverdan-se aigan eliba mustalaižed. Muštan, oli sigä üks' lujas čoma mustalaine neižne, händast kuctihe Vera. I hän endusti elo-ozad meile Val'anke jo siloi. Hän sanui, miše Val'a radaškandeb medicinan alovehes, a minä lähten mehele voinmehen taga.

Naku mugoižed istorijad!

Jetojeva (Vasil'jeva) Tat'jana Ivanovna, Martem'janovskaja-külä, Piterin agj

ГАДАНИЕ НА СУЖЕНОГО

Давно это было, но память не стирает эти моменты жизни. Были мы молодые, бесшабашные, озорные и не верующие ни во что загадочное. К гаданию относились как к баловству, веселому времяпровождению и гадали, не боясь последствий. На тарелочке гадали, в прорубь лучину опускали и бумагу жгли...

А однажды мы с подругой под Рождество решили погадать на своих суженых. Взяли лучины, пошли на речку к проруби. Зажгли лучины и по очереди стали опускать их в воду, прислушиваясь к звукам, которые бывают слышны в это время. Таисия услышала, как завёлся трактор, а до меня откуда-то донеслось слово «лодка». Мы посмеялись и разошлись по домам.

Дома я со смехом рассказала маме про наши гадания. А мама мне говорит вполне серьезно:

– Я ведь в молодости тоже гадала, и приснился мне во сне твой папа. Пришёл он ко мне с краюхой хлеба и говорит: «Откуси». Я не стала откусывать, а он мне: «Всё равно откусишь». Вот и откусила – родила 12 человек детей. Так что и ты погадай. Положи под подушку зеркальце, ножницы, колодец из спичек сделай.

Так я и сделала. Легла спать со словами «Суженый, ряженый...» И вижу я сон: молодой человек в военной шинели бежит за мной, а я хочу от него убежать, но ничего не получается. Он схватил меня за руку и говорит:

– Убегала, убегала, но я всё равно тебя догнал. – А сам улыбается красивой, белозубой улыбкой.

На следующий вечер мы опять решили погадать. Жгли бумагу и смотрели на тень. Тася ясно увидела трактор, а мне вырисовалось изображение подводной лодки. Опять шуточки и смех: это где ж в нашей деревне можно увидеть подводную лодку?

Время шло. Таисия вышла замуж и уехала в Карелию. А муж у неё – тракторист широкого профиля.

У меня же было всё по-прежнему. Но однажды в Ленинграде на автовокзале я увидела молодого человека в морской форме. Он

посмотрел на меня и улыбнулся. Сердце у меня бешено заколотилось. Вот эту улыбку я и видела во сне! Но познакомились мы с ним намного позже. Этот молодой человек был офицером-подводником ВМФ, и он стал моим мужем. Мы вместе уже 46 лет. Верьте в свою судьбу!

Ещё хочу сказать, что в детстве мы с сестрой Валентиной играли в прятки в доме, в котором временно проживали цыгане. Помню, была там одна очень красивая цыганка, звали её Вера. Так вот она ещё тогда нам с Валею судьбу предсказала. Сказала, что Валя будет работать в медицине, а я выйду замуж за военного.

Вот такие истории!

*Етоева (Васильева) Татьяна Ивановна,
деревня Мартемьяновская, Ленинградская область*

KOSIJOIDEN ENNUSTAMINEN

Tämä tapahtui kauan sitten, mutta en pysty olla muistelematta näitä hetkiä elämässäni. Olimme nuoria, huolettomia emmekä uskoneet mihinkään mystiseen. Ennustamiseen suhtauduttiin kuin hauskaan ajanviettoon pelkäämättä seurauksia. Ennustettiin lautasella, laskemalla puulastuja avantoon ja paperia polttamalla...

Eräänä jouluna päätettiin ennustaa ystäväni kanssa. Otimme puulastuja ja menimme avannon äärelle. Sytytimme puulastuja ja ryhdyimme laskemaan niitä veteen yksi kerrallaan kuunnellessamme ääniä, joita saattaisi kuulua silloin. Ystäväni Taisija kuuli traktorin käynnistymisen äänen, ja minä kuulin jostakin korviini saapuneen

sanan «vene». Palasimme kotiin nauraen. Kotona kerroin äidilleni ennustamisestamme. Äitini sanoi minulle melko vakavasti:

— Minäkin nuorena ennustin ja näin unessa isäsi. Isäsi tuli luokseni leivän kädessä ja sanoi: «Ota nyt tästä haukku.» En halunnut, mutta hän sanoi minulle: «Joka tapauksessa otat haukun joskus.» Haukkasin... ja synnytin kaksitoista lasta. Ennusta sinäkin. Laitapas tyynyn alle peili, sakset, tee tulitikuista kaivo.

Niin minä teinkin. Ja menin nukkumaan sanoen: «Sulhanen, sulhanen...» Ja näin unta: nuori mies sotilasvaatteet päällä juoksee perässäni. Minä haluan paeta häntä, muttei se onnistu. Hän tarttui käteeni ja sanoi: «Juoksit, juoksit karkuun, mutta silti sain sinut kiinni.» Ja hymyilee kauniilla valkohampaisella hymyllä.

Seuraavana iltana päätimme jälleen ennustaa. Poltettiin paperia ja katsottiin varjoa. Taisija näki selvästi traktorin, ja minä näin kuvan sukellusveneestä. Taas vitsailtiin ja naurettiin. Missä tässä kylässämme voisi nähdä sukellusveneen?

Aika kului. Taisija meni naimisiin ja muutti asumaan Karjalaan. Ja hänen puolisonsa olikin traktorin kuljettaja. Minun elämäni jatkui entisellään.

Ja eräänä päivänä Leningradissa linja-autoasemalla minä näin nuoren miehen laivaston univormussa. Hän katsoi minua ja hymyili. Sydämeni hakkasi villisti. Tämän hymyn minä näinkin unessani! Mutta tutustuimme paljon myöhemmin. Tästä nuoresta miehestä, sukellusveneeseen upseerista, tuli minun aviomieheni. On oltu yhdessä jo 46 vuotta. Uskokaa omaan kohtaloonne!

Haluan myös kertoa lisäksi. Lapsena siskoni Valentinan kanssa

leikimme talossa, jossa tilapäisesti asuivat mustalaiset. Muistan, että siellä oli mustalainen kaunotar nimeltään Vera. Jo tuolloin hän ennusti meidän kohtaloamme. Hän sanoi, että Valentina rupeaa työskentelemään lääketieteen parissa ja minä menen naimisiin sotilasmiehen kanssa.

Tämmöisiä tarinoita!

*Jetojeva (Vasiljeva) Tatjana Ivanovna,
Martemjanovskajan kylä, Leningradin alue*

DIVINATION FOR THE BETROTHED

It was a long time ago, but the memory does not erase these moments of life. We were young, reckless, mischievous and did not believe in anything mysterious. A divination was treated as pampering, a fun pastime, and we did it without fear of the consequences in various ways: guessed on a plate, lowered a torch into an ice-hole and burned paper.

Once upon a Christmas day my friend and I decided to divine on our betrothed. We took wooden torches, went to the ice hole on to the frozen river. There we lit the torches and began to lower them into the water. And listening to the sounds around that were made during the lowering of the burning torches into the water. Taisiya heard the tractor, but I heard the word «boat» from somewhere. We laughed at the results and went home.

At home, I laughingly told my mother about our fortune-telling. But my mother answered me quite seriously:

— I also wondered in my youth and your dad appeared to me in a dream. He came to me with a loaf of bread and said, «Take a bite.» I didn't do it, but he told me: «You'll bite off anyway.» So I took a bite in my life completely – I gave birth to 12 children. So this is not a joke, and if you want to know the fate for sure, then put a mirror, scissors under the pillow, and make a well out of matches.

So I did. I went to bed with the words «Betrothed, come to me...». And at night I had a dream: a young man in a military overcoat is running after me, and I want to run away from him, but I can't. He grabbed my hand and said:

— You ran away, but I caught up with you.

And smiles a beautiful white-toothed smile.

The next evening, my friend and I decided to tell fortunes again. We burned paper and looked at the shadow. Taisiya clearly saw the tractor, and I saw a picture of a submarine. And we again laughed at such an absurdity – where in our village can you see a submarine?

Time passed. Taisiya got married and left for Karelia. And her husband is a tractor driver of a wide profile.

I had no change for a while. But once I saw a young man in a naval uniform at the bus station in Leningrad. He looked at me and smiled. My heart was beating wildly. I saw this smile in my dream! But we met him not then, but much later. This young man is a navy submarine officer and became my husband. We have been together for 46 years.

By the way, I also want to say that in childhood, my sister Valentina and I played hide and seek in the house where the gypsies temporarily lived. I remember there was a very beautiful gypsy. Her name was

Vera. Even then, she told Valya and me fate. She said that Valya would work in medicine, and I would marry a military man.

Here are the stories! Believe in your destiny!

*Yetoyeva (Vasilyeva) Tatyana Ivanovna,
Martemyanovskaya village, Leningrad region*

RAHVAHAN PRIMETAD

I čein laps'aigaspäi minä muštan, kut mamoi, sattes lehmän kevädel tanhalpäi omaluižele ezmäižen kerdan vodes, ajoi sen vastaspäi ot-tud ragal (nece oli vast vicoišpäi, tobjimalaz koivuižiš). Ku tuldihe mecha senihe vai marjoihe, kedrmecha käbuihe, ka ezmäks kaiken ištuihe söhtmaha telpäi da velgusižešti pandihe kandole adivust mecižan-dale. Unohtad tehta necen – ed löuda nimidä. Voib kävuda mecadme longihesai nimidä löudmata! I konz kaik pördihe stanha longile (stan – nece om sija mecas, mittuš kävutadihe orientiraks, miččehe jätetihe sömäd da vädrid, šauguid «sal'hen» täht), ištuihe sömhä – äkkid ken-ni johtuteli, miše unohtadihe adivoičetada mecižandad. I siloi oigendeldi-he meid, lapsid, panmaha kandole, ozutesikš, kanfetuden vai voileibän izranke, vai muite putkotada solad, ku nimidä ei jäänd jo. I vaiše tuldes mecha, sid'-žo ozutelihe pallišt, miččel kazvoi äi senid vai marjoid. Kut voib sel'genzoitta nece? Minä en teda.

Konz ajetihe nitandale, ei sand punoda haravod ougal, ika sä hont-tub, ei sa kävuda-ki nittud heinädme, miše ei abidoitta londusen hen-ged. Ku sä oli pahenemas, mamoi pakiči londusen hinged jätatamha vihmad (sil aigal hän koume kerdad putkoteli saharad erazvuiččihe po-lihe da virkoi: «Hüvaks säks») – ika kaik heinoičend voili mända uh-

tei. Kerdan, minä muštan, sä zavodi honttuda lujas, a sil päiväl mö plannuičim loda sabran – nece om jäl'gmäine pordaz kaikes heinoičemižes. Sabr meil oli lodud poleks, kut äkkid zavodihe tullei da kaiken taivhan katoiba vihmpil'ved, nägui jo, miše ümbri meiš vihmub. No meiden päl tegihe reig, aniku iknaine taivhas vihmpil'viden keskes, i mö kaik-se ehtim loda sabran da harjata sen kut pidab lüz časus. I konz sabralpäi laskihe mez', kudamb oli topsnu sen, sid'-žo zavodihe luja vateg. Mö kaik kastoim läbi, no hein oli päzutadud!

Ka, da vö! Ei sa joda seišten sabral – ika sabr vodab, hein linneb travitud. Ku tahtoíše joda, pidab lasktas sabralpäi, johtta, libuda tagaze da jathta radod!

Stanal, konz oled poimnu marjad, sidä voib čuta sigä-žo, eskai ku ei ole nimittuš tulleid. Pidab seižutadas lagedale sijale – miččele taht pallištole mecas (tobjimalaz, pallištol stan pandas ki), da vihelta, kuctes tulleid. Tullei puhuškandeb, i marjad voib čuta, pudotaden sidä hoikan valun tühjha vädrha kuti vastha tulleid. Kaik lehtuded da kebnad, pahad marjaižed lendaba pol'he, a vädrha putub vaiše puhtaz, hüvä marj. Tehta nece voib vaiše päipaštokahal säl, ku marj (bol vai mustikaine) om kuiv.

Ku ižakaži pezese – nece om adivoikš. Pidab toda se kündusenno. Ku kaži pördase kodihe, ozutesikš päčinnoks (meiden kaži tobjimalaz ištui sigä, lämbitelihe uksudenno), se znamoičeb, miše tuleb ken-se ič-heižišpäi, a ku kaži jäb kündusenno, ka tuleba verhad.

Ku kaži peitab nenan magates, ka se om viluks.

A konz ižakaži vai emäkaži tuleba kodihe iče, niid ei sa küksta – ozatomudeks...

Konz širmotad luzikoid (sordad niid lavale), ka tetes tuleba adivod (enamba üht).

Ku päčišpäi lankteb hilüt vai äjak-se hilüzid (ozutesikš, puhund-reigun kal't vai konz tahtomata kosked koukul), nece mugažo om adivoikš.

Babičeva Larisa Valer'jevna, Piter

НАРОДНЫЕ ПРИМЕТЫ

Из своего детства я помню, как мама, провожая корову весной со двора на пастбище первый раз в году, погоняла ее хворостинкой из галика (веника из прутьев, как правило берёзовых).

Если приезжали в лес по грибы или по ягоды, в кедрач за шишками, то сначала всегда садились перекусить с дороги и обязательно на пенёк клали угощение Лесному духу. Забудешь это сделать – ничего не найдёшь. Можно проходить по лесу до обеда и ничего не найти! И когда все возвращались в стан на обед (а стан – это место в лесу, которое использовали как ориентир, где оставляли продукты и вёдра, мешки «для добычи»), садились кушать – вдруг кто-то вспоминал, что Лесного забыли угостить. Тогда отправляли нас, маленьких, положить на пенёк, например, конфетку или бутербродик с салом, или просто соли насыпать, если уже ничего не осталось. И стоило только зайти в лес, как тут же появлялась полянка, на которой росло много грибов или ягод. Как это объяснить? Даже не знаю.

Когда ездили на покос, нельзя было вертеть грабли на пле-

че, иначе погода испортится; нельзя ходить по скошенной траве, чтобы не обидеть духа природы. Если погода портилась, то мама просила духа природы отсрочить дождь (при этом она три раза сыпала сахар в разные стороны и приговаривала: «На хорошую погоду») – иначе вся работа по заготовке сена могла быть на смарку. Однажды, помню, сильно стала портиться погода, а на этот день у нас было было запланировано стогометание – финальный этап заготовки сена. Стог был собран наполовину, как вдруг начался ветер и всё небо заволокли тучи, уже было видно, что вокруг идёт дождь. Но над нами образовался просвет, как бы окошко между тучами в небе, и мы успели-таки примерно за час собрать стог и «расчесать» его как положено. И когда со стога спустился человек, который его утаптывал, сразу же начался жуткий ливень. Мы все промокли насквозь, но сено было спасено!

Да, и ещё! Нельзя пить, стоя на стоге, – иначе протечёт, то есть сено будет испорчено. Если хочется пить, то надо спуститься со стога, попить, залезть обратно и продолжить работу!

На стане, когда наберёшь ягоды, их можно провеять тут же, даже если на улице полный штиль. Надо встать на открытом пространстве – на любой полянке в лесу (как правило, на полянке и располагают стан), и посвистеть, вызывая ветер. Ветер подует, и ягоду можно провеять, пересыпая её тонкой струйкой в пустое ведро как бы навстречу ветру. Все листочки и не очень здоровые лёгкие ягоды отлетят в сторону, а в ведре останется только чистая, хорошая ягода. Это можно сделать только в солнечную погоду, если ягода (брусника или черника) сухая.

Когда кот умывается – значит, к гостям. Надо отнести его к порогу. Если он вернётся в дом, например к печке (у нас кот обычно сидел там, грелся у дверки), то, значит, кто-то свой придёт, из родни, а если останется у порога, то придут чужие.

Если кот прячет нос, когда спит, то это к морозу (похолодает).

Когда кот или кошка приходят в дом сами, их нельзя выгонять – к несчастью...

Когда рассыпешь ложки (уронишь их на пол), то точно придут гости (больше одного).

Если из печки выпадет уголёк или несколько угольков (например, через поддувало или когда кочергой случайно заденешь), это тоже к гостям.

Бабичева Лариса Валерьевна, Санкт-Петербург

VANHAN KANSAN ENTEITÄ

Lapsuudesta muistan, kuinka äitini ajoi lehmän ensimmäistä kertaa keväällä laitumelle vastasta otetulla koivunoksalla (se yleensä oli koivuvasta).

Kun mentiin metsään sienestämään tai marjastamaan, niin aina ensin istuttiin syömään ja laitettiin kannonpäälle herkkuja Metsänhaltijalle. Jos unohdat tehdä sen, saatat joutua kävelemään metsän läpi etkä löytää mitään. Kun palataan lounaalle ns. «leiripaikalle» (se on paikka metsässä, jonne jätetään ruokaa ja ämpärit), istutaan syömään, saatataa joku yhtäkkiä muistuttaa, että olemmeko laittaneet herkkuja Metsänhaltijalle. Tuolloin vanhemmat lähettivät meitä pikkusia laittamaan

kannonpäälle esimerkiksi karkkia tai voileipää, taikka vain heittämään suolaa, jos mitään muuta ei enää ollut. Heti kun astut metsään, näkyviin tulee aukio, jossa on paljon sieniä tai marjoja. Miten tämän voi selittää? Minä en tiedä.

Tai tässä toinen. Kun mentiin niittämään heinää, ei saa heiluttaa haravaa olalla, muuten sää huononee. Ei saa kävelläkään niitetyllä kohdalla, jotta et loukkaa luonnon henkeä. Jos sää alkoi huonota, niin äiti pyysi luonnon henkeä lykkäämään sadetta heittämällä sokeria kolme kertaa eri suuntiin sanoen: «Hyvän sään puolesta.» Jos et tee tätä, kaikki heinäntekotyöt voivat mennä pieleen. Muistan, kun eräänä päivänä sää alkoi huonontua ja sinä päivänä me suunnittelimme pinoamista – heinänteon viimeistä vaihetta. Heinäsuova oli koottu vaan puoliksi, kun tuuli alkoi peittää koko taivaan pilvillä, ja oli jo selvä, että kohta sataa. Mutta meidän yläpuolellemme muodostui taivaalla ikään kuin ikkuna pilvien välissä, ja onnistuimme noin tunnissa keräämään heinäsuovan. Ja kun suovan päällä seisonut ihminen laskeutui sieltä alas, alkoi kauhea sade... Olimme kaikki läpimärkiä, mutta heinät saatiin pelastettua!

Heinäsuovan päällä seisoessa ei saa juoda – muuten se «vuotaa», eli heinä pilaantuu. Jos haluat juoda, täytyy mennä alas heinäsuovasta, juoda, kiivetä takaisin ja jatkaa työtä!

Kun keräät marjoja, niitä voi heti putsata, vaikka ei tuule. Kannattaa mennä avoimelle paikalle – mihin tahansa metsän aukiolle, yleensä sinne, jossa on ns. «leirinpaikka», ja viheltää, se aiheuttaa tuulen. Kun tuuli puhaltaa, niin marjoja voidaan puhdistaa kaatamalla niitä ohuella virralla ämpäristä tyhjään ämpäriin ikään kuin tuulta kohti. Kaikki leh-

det ja ei kovin kypsät vaaleat marjat lentävät sivuun, ja puhdas marja jää ämpäriin. Tämä voidaan tehdä vain aurinkoisella säällä, kun marjat (puolukka tai mustikka) ovat kuivia.

Kun kissa peseytyy, se ennustaa vieraita. Kissa silloin pitää viedä kynnykselle. Jos kissa palaa takaisin esimerkiksi uunin luokse (meillä kissa yleensä istui ja lämmitteli uunin ääressä), se tarkoittaa, että joku sukulainen tulee käymään, ja jos kissa pysyy kynnyksellä, niin vieraat tulevat.

Jos kissa piilottaa nenänsä nukkuessaan, sää kylmenee.

Kun joku vieras kissa tulee kotiin, sitä ei saa karkottaa. Siitä ei hyvää seuraa. Vielä lisää uskomuksia. Kun pudotat lattialle lusikoita, vieraita tulee – enemmän kuin yksi.

Jos uunista putoaa hiili tai useita hiiliä, se ennustaa myös vieraita.

Babitševa Larisa Valerjevna, Pietari

FOLK OMENS OR BELIEF

I remember from childhood how my mother, in the spring, for the first time after winter, accompanied the cow from the yard to the pasture and drove her with a twig made of galik (a broom made of twigs, as a rule, birch).

And when we came to the forest for mushrooms and berries, or to the cedar forest for a cone, then upon arrival we always sat down to have a bite to eat, and put treats on the tree stump to the Forest Spirit. If we forgot to do this, we didn't find anything, even though we walked through the forest before lunch! In this case, when everyone returned

to the «stan» – to the location in the forest, which was used as a landmark, where we left food and buckets, bags «for booty», we sat down to eat and remembered that we forgot to treat the Forest Spirit, then we sent us, small children, put a candy or a sandwich with bacon or just salt on a stump, if there is nothing left.

However, after that, it was only necessary to go into the forest, as a clearing with mushrooms or berries immediately appeared.

How to explain it? I don't know how it works. It surprises me every time. And here's another interesting detail about forest miracles... On the «stan» you can winnow the collected berries right there, even if it's completely calm. To do this, you need to stand in an open place and whistle lightly, causing the wind. The wind will blow immediately. The berry can be winnowed, pouring in a thin stream from a full bucket into an empty one, as if towards the wind. All leaves and empty light berries will fly off to the side, and a clean good berry will remain in the bucket. But this can only be done in sunny weather, with dry berries (lingonberries or blueberries).

Or here's another story. People say that when you go to the mowing, you can not turn the rake on your shoulder, otherwise the weather will deteriorate. Also, you can not walk on mowed grass, so as not to offend the spirit of nature. If the weather turned bad, then my mother asked the spirit of nature to delay the rain - otherwise, all the work of harvesting hay could be down the drain. At the same time, she poured sugar three times in different directions and said: «For good weather.»

I remember once the weather began to deteriorate badly, and on that day the stacking was planned – the final stage of haymaking. The

haystack was collected in half and suddenly the wind began, it began to cover the whole sky with clouds, and it was already clear that it was raining around. But above us, as it were, a window formed between the clouds in the sky, and within an hour we managed to collect a haystack and comb it as it should be. And only when the man who was taking hay upstairs came down from the haystack, a terrible downpour began. We were all soaked through, but the hay was saved!

And you can't drink while standing on a haystack - otherwise it will leak and the hay will be spoiled. If you want to drink, then you need to go down from the haystack, drink and climb back and continue working! There are also signs about a cat. For example, if a cat hides its nose when it sleeps, it means frost (it gets colder).

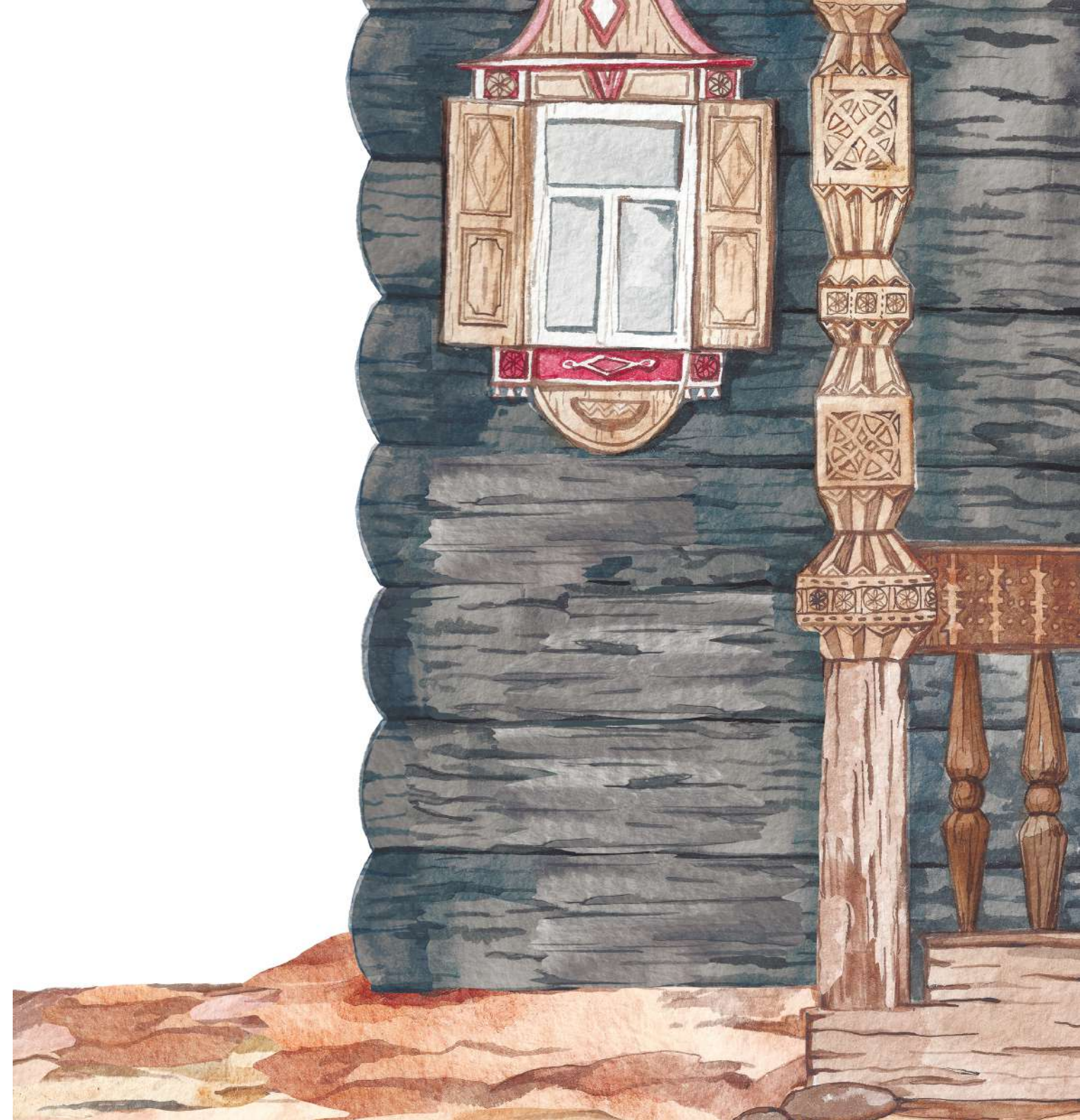
When a cat comes into the house on their own, they cannot be kicked out! And if you do this, then expect misfortune.

When the cat washes, it means - to the guests. You have to take it to the threshold. If he returns to the house, to the stove (in our place he usually sat warming himself by the door), then this means that someone of his own will come, from relatives. But if the cat remains at the doorstep, it means that strangers will come to visit.

And there are other signs about the guests. When you spill the spoons (accidentally drop them on the floor), guests will definitely come (more than one person).

And if a coal falls out of the stove (through a blower, for example, or when you accidentally hit it with a poker), then this is also for the guests. These signs are sure to come true.

Babitsheva Larisa Valeryevna, St. Petersburg

Оглавление

Ezisana / Вступление / Esipuhe / Preface 7

Vepsläižed — pohjoine rahvaz Вепсы — северный народ /
Vepsäläiset — Pohjolan kansa / Veps — northern people 13

Hüvä Kaharo / Добрый Кáхаро / Hyvä Káharo / Kind Kaharo 22

Kut minä lehmän pidin / Как я корову держала /
Kuinka minä omistin lehmän / The way I held a cow. 48

Pert’ižand / Пертьижанд / Kodinhaltija / Pert’ijand. 69

Kut mužik pertin möi / Как мужик дом продавал /
Kuinka mies myi talonsa / The story of how a man sold a house 74

Kodi-ižand / Домовой / Kodinhaltija / Brownie 81

Kut Luker’ja-bab mindai tervehtoiti /
Как бабушка Лукерья меня исцелила /
Kuinka babuška Lukerja paransi minut /
How grandmother Lukerya healed me 95

Pert’ižand, kaži da sonzared / Домовой, кот и блохи /
Kodinhaltija, kissa ja kirput / Brownie, cat and fleas 101

Kül’bet’ižand / Кульбедьижанд / Saunanhaltija / Kyul’bed’izhand 105

Kut susednaine putui lähtkehe da päzui /
Как соседка в прорубь попала да выбралась /
Kuinka naapurinrouva putosi avantoon ja pääsi ylös /
The story of how a neighbor got into an ice hole and got out 113

Tedajan kalanikan starin / Рассказ бывалого рыбака /
Kokeneen kalastajan starina /
A seasoned fisherman’s story 118

Kut saudihe melic Как мельницу строили /
Kuinka vesimylly rakennettiin / The story of how the mill was built 126

Kut mö heinäntegol olim / Как мы на сенокосе были /
Kuinka me olimme heinätöissä /
The story of how we were on the hayfield 130

Mecižand / Мецижанд / Metsänhaltija / Mecizhand 136

Kut mö muraškoho mänim /
Как мы за морошкой ходили /
Kuinka me poimimme lakkaa /
The story of how we went for cloudberries 142

Paimnes da mecižandas / О пастухе и Мецижанде /
Paimenestä ja Metsänhaltijasta / About the shepherd and Metsijand . . . 153

Kut sused mecha segoi / Как сосед в лесу заблудился /
Kuinka naapuri eksyi metsässä / How a neighbor got lost in the forest . . 169

Kut lapsed mecha kadoiba / Как детей в лесу искали /
Kuinka lapset eksyivät metsään /
How the children got lost in the forest 174

Starin lämoiš / Сказ про огонь / Kansankertomus tulesta / Tale of fire . 185

Starin Zor'aižes / Сказ о Зоряйне /
Kansankertomus Zóryajnesta / Tale of Zoryaine 196

Pakaižuk da Jänišaine / Сказ про Деда Мороза и Зайца /
Kansankertomus Pakkasesta ja Jänišestä /
Tale of Dad Moroz and the Hare 206

Raštvoiden arboindad / Гадание на Рождество /
Joulunajan ennustus / Christmas divination 214

Kut vepsläižed neiččed arboiba / Как вепские девушки гадали /
Kuinka vepsäläiset tytöt ennustivat / How Vepsian girls guessed 218

Arboind ženihale / Гадание на суженого /
Kosijoiden ennustaminen / Divination for the betrothed 224

Rahvahan primetad / Народные приметы /
Vanhan kansan enteitä / Folk omens or belief 233

Издано при финансовой поддержке
Президентского Фонда культурных инициатив

Ленинградская региональная общественная организация «Вепсская община» «Vepsän Kond»

Составитель Ольга Владимировна Нюман

Художник и макет: Лиза Форточкина (Голева)

Редакционная коллегия:

Главный редактор:

Айли-Унелма Саукконен/Aili-Unelma Saukkonen (финский язык, русский язык)

Редакторы:

Максим Юрьевич Кузнецов (вепсский язык, русский язык, финский язык)

Екатерина Николаевна Молчанова (русский язык, английский язык)

Марина Сергеевна Семушина (английский язык)

Перевод:

вепсский язык: Максим Юрьевич Кузнецов

финский язык: Айли-Унелма Саукконен / suomen kieli Aili-Unelma Saukkonen

английский язык: Екатерина Николаевна Молчанова, Марина Сергеевна Семушина

В работе над книгой принимал участие:

Нюман Владислав Юрьевич

Vepsän kondun starinad

Сказания вепсского подворья

Vepsäläisiä maalaistarinoita

Tales of the Vepsian farmstead

Печать офсетная. Формат 210x200

Тираж 100 экз.

Гарнитура Minion Pro

Подписано в печать 29.06.2022.

Санкт-Петербург
2022

